

Nr 28.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om handläggning av domstolsärenden m. m.; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Under återopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om handläggning av domstolsärenden;
- 2) lag om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag);
- 3) lag om ändring i konkurslagen;
- 4) lag angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 (nr 226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 5) lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser;
- 6) lag angående ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs;
- 7) lag angående ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmättningsed;
- 8) lag om ändring i utsökningslagen;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;
- 10) lag om bevisupptagning åt utländsk domstol;
- 11) lag om bevisupptagning vid utländsk domstol;
- 12) lag om bevisupptagning åt vissa internationella organ;
- 13) lag om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 (nr 145) om skiljemän; samt
- 15) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 (nr 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g
till
L a g
om handläggning av domstolsärenden.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Denna lag avser ärenden angående rättsvård, som allmän underrätt har att upptaga själmant eller efter ansökan och som ej enligt lag eller författning skola handläggas i den för tvistemål eller brottmål stadgade ordningen, dock ej ärenden som angå straff eller annan med brott förenad påföljd.

2 §.

Ansökan må göras muntligen eller skriftligen hos rätten.

I ansökan skall sökanden uppgiva de omständigheter å vilka den grundas och den åtgärd som påkallas samt de omständigheter som betinga rättens behörighet, om ej denna framgår av vad eljest anföres. De skriftliga handlingar som åberopas skola samtidigt inlämnas.

Skriftlig ansökan skall vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller hans ombud. Sökandens hemvist och postadress skola uppgivas. Göres ansökan muntligen, skall, i den mån det erfordras, uppteckning därav ske. Fullmakt för ombud erfordras ej, med mindre rätten finner fullmakt böra företes.

3 §.

Uppfyller ansökan ej föreskrifterna i 2 § eller är den eljest ofullständig, förelägge rätten sökanden att avhjälpa bristen. Efterkommes ej sådant föreläggande, må ansökan avvisas.

Finnes uppenbart, att ansökan ej kan av rätten upptagas, skall den omedelbart avvisas.

4 §.

Skall yttrande inhämtas eller finnes annan förberedande åtgärd böra vidtagas, meddele rätten beslut därom utan dröjsmål.

Finnes för ärendets prövning sökanden eller annan som ärendet angår böra höras muntligen, utsätte rätten, så snart lämpligen kan ske, tid och ställe för förhandling inför rätten och utfärde härför erforderliga kallelser.

Rätten må vid vite förelägga sökanden eller annan att komma tillstådes eller infinna sig personligen. I ärende, som må av rätten upptagas endast efter ansökan, äge rätten förelägga sökanden att komma tillstådes vid påföljd, att ansökan eljest förfaller.

Finnes av synnerlig vikt att i avbidan på ärendes avgörande egendom ställes under förvaltning av god man eller annan åtgärd vidtages för säkerställande av den rättsvård om vilken i ärendet är fråga, äge rätten förordna därom. Tillfälle skall lämnas den som åtgärden angår att yttra sig däröver. Är fara i dröjsmål, må dock förordnande omedelbart meddelas. Förekomma ej längre skäl för åtgärden, skall den av rätten omedelbart hävas.

5 §.

Ärende skall avgöras så snart ske kan.

Om förhandling inför rätten gälle i tillämpliga delar vad i rättegångsbalken är stadgat om huvudförhandling i tvistemål. Uteblir sökanden, då föreläggande meddelats honom att komma tillstådes vid påföljd att ansökan eljest förfaller, skall ärendet avskrivras. Utevaro av sökanden i annat fall eller utevaro av annan som kallats utgöre ej hinder för ärendets prövning och avgörande.

6 §.

Underrätt vare vid handläggning av ärende domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare.

Vid annan handläggning än i 3 eller 4 § sägs skall dock i häradsrätt nämnd deltaga och rådhusrätt äga den sammansättning som i rättegångsbalken är i allmänhet föreskriven för domförhet vid huvudförhandling i tvistemål, om ärendet angår

1. adoption, vårdnaden om barn eller samtycke till hävande av tjänste- eller arbetsavtal som barn ingått, medgivande till äktenskap enligt 2 kap. 4 § giftermålsbalken eller till åtgärd beträffande makars egendom enligt 5 kap. 14 § eller 6 kap. 6 § nämnda balk eller förordnande angående sådan egendoms förvaltning i andra fall;

2. förmynderskap eller godmanskap enligt lagen om förmynderskap, dock ej fråga om inskrivning eller överflyttning av förmynderskap eller godmanskap eller föreläggande, som avses i 7 kap. 10 §, 8 kap. 11 § eller 9 kap. 3, 4 eller 10 §, eller entledigande av god man, då uppdraget slutförts eller, i fall som avses i 11 kap. 3 § eller 4 § 1—5, den för vilken gode mannen förordnats begär hans entledigande;

3. förvaltning enligt lagen om testamente eller lagen om boutredning och arvskifte;

4. nedsättning av bolags aktiekapital eller grundfond, tillstånd till vinstutdelning i bolag, skyldighet för bolag eller förening att träda i likvidation, förordnande eller entledigande av likvidator eller tillstånd till försäljning av egendom under likvidation eller till fusion;

5. förvaltning av stiftelse eller utseende av huvudmän i sparbank;

6. förordnande eller entledigande av god man eller annan för fullgörande av särskilt uppdrag i andra fall än ovan sagts;

7. bestämmande av arvode;

8. tillstånd till försäljning av samfälld egendom enligt lagen om samäganderätt, underställning av delägares beslut eller meddelande av särskilda föreskrifter angående god mans förvaltning enligt lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter eller intagande i rättens protokoll av förening enligt lagen om ägofred; eller

9. dödande av förkommen handling.

Skall i häradsrätt nämnd deltaga, vare häradsrätten i ärende, som avses i andra stycket 2, 3, 6 eller 7, domför med tre i nämnden, dock ej då fråga är om tillstånd till viss förvaltningsåtgärd eller talan mot överförmyndares beslut.

7 §.

Ärenden angående äktenskapsförord, bouppteckning, arvsskatt, testamentsbevakning, åtgärder som avses i 9 kap. lagen om arv och 8 kap. lagen om testamente, avhandlingar om lösöre köp och kallelse å okända borgenärer skola, om ej i arbetsordning eller eljest annat bestämts, i underrätt handläggas av den som har att upptaga inskrivningsärenden.

8 §.

I ärende som sägs i 6 § andra stycket skall handläggning som där avses äga rum i häradsrätt vid ting och i rådhusrätt å allmän rättegångsdag; dock må, om ärendet är brådiskande, handläggning ske å särskilt sammanträde.

9 §.

Rättens avgörande av ärende sker genom beslut.

Underrätts slutliga beslut skall, i den mån det erfordras, angiva de skäl, å vilka beslutet grundas. Beslutet må, om det finnes lämpligt, tecknas å den handling som ligger till grund för ansökan. Avkunnas ej beslutet vid förhandling, skall det meddelas genom att det hålles tillgängligt å rättens kansli; har beslutet gått emot sökanden eller annan som fört talan i ärendet, skall underrättelse om tiden för beslutets meddelande genom rättens försorg genast avsändas till honom. Rätten skall på begäran lämna den som vill föra talan mot beslutet underrättelse om vad han har att iakttaga.

Mot underrätts beslut i fråga som avses i 4 § tredje stycket skall talan föras särskilt. Beslutet skall lända till efterrättelse utan hinder av att det icke äger laga kraft. Mot hovrättens beslut i fråga som nu nämnts må talan ej föras.

10 §.

Om dagbok, protokoll och aktbildning i ärenden som avses i denna lag förordnar Konungen.

11 §.

I allt, varom ej i denna lag är särskilt föreskrivet, skall angående behandlingen av ärende lända till efterrättelse vad om tvistemål är stadgat, i den mån det är tillämpligt.

12 §.

Är i lag eller författning särskild föreskrift meddelad i fråga om ärende som avses i denna lag, vare föreskriften gällande, även om den strider mot vad denna lag stadgar.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Genom lagen upphäves förordningen den 16 juni 1875 (nr 42 s. 35) angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, i vad förordningen avser förmynderskaps-, äktenskapsförords- och bouppteckningsprotokoll.

F ö r s l a g
till
L a g
om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag).

Härigenom förordnas som följer.

Om lagsökning.

1 §.

För fordran som grundar sig å skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis och är till betalning förfallen må gäldenären lagsökas enligt vad nedan sägs.

Borgenär som för sin fordran har in-teckning i fast egendom eller i fartyg äge ock genom lagsökning söka betalning ur den in-tecknade egendomen.

2 §.

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist och postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist och postadress, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären ange ock de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling varå fordringen grundas.

Ansökningen skall jämte avskrift av fordringshandlingen avlämnas i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, besörje rätten mot stadgad avgift erforderlig avskrift, och gälle den i målet lika med huvudskrift.

3 §.

Finnes den åberopade handlingen icke innefatta bevis om fordran eller prövar rätten eljest hinder möta för upptagande av ansökningen, skall den avvisas; bevis därom skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen.

4 §.

Upptages ansökningen, förelägge rätten gäldenären att inom viss av rätten bestämd tid efter det lagsökningshandlingarna bliv it honom delgivna skriftligen svara å ansökningen vid påföljd att målet ändå avgöres. Föreläggandet,

som skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen, skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla hemvist och postadress, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

Vid utsättande av tiden för svars avgivande har rätten att taga hänsyn till belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bliva honom delgivna. Har gäldenären känt hemvist inom riket, må tiden icke utan synnerliga skäl bestämmas längre än till två veckor.

5 §.

Det exemplar av ansökningen varå enligt 4 § föreläggandet tecknats skall jämte fordringshandlingen delgivas gäldenären på sätt om stämning i tvistemål är stadgat. Delgivning skall ske genom rättens försorg, om borgenären ej hellre vill själv ombesörja delgivningen.

6 §.

Hava enligt bevis som inkommit till rätten lagsökningshandlingarna blivit gäldenären delgivna och kommer han ej inom förelagd tid med skriftligt svar, avgöre rätten målet på de skäl borgenären företett.

7 §.

Rätten äge, om gäldenärens svar föranleder därtill, förelägga borgenären att innan målet avgöres bemöta svaret med påminnelser. Ej må eljest flera skrifter växlas än en å vardera sidan.

8 §.

Finnes handling som part företett i avskrift böra företes i huvudskrift, förelägge rätten honom viss tid att förete handlingen vid påföljd att målet ändå avgöres. Rätten give ock motparten tillfälle att taga del av handlingen, om skäl äro därtill; denne äge då yttra sig över handlingen.

9 §.

Anteckning om föreläggande som rätten meddelat part i annat fall än enligt 4 § skall införas i den i 38 § omförmälda boken; underrättelse om föreläggandet skall samtidigt genom rättens försorg avsändas till parten.

10 §.

Nekar den som sökes sin hand och förskrivning och har han ej förut vid domstol eller inför överexekutor eller ock, enligt å handlingen tecknat behörigt bevis, i tillkallat vittnes närvaro inför landsfiskal, stadsfogde eller notarius publicus erkänt handlingen, förordne rätten att målet skall såsom tvistigt hänskjutas till rättegång.

11 §.

Invänder gäldenären, att den handling varå kravet grundas icke är gällande mot honom, därför att han blivit tvungen eller förledd att utgiva handlingen, och visar han sannolika skäl för invändningen, skall målet såsom tvistigt hänskjutas till rättegång, om ej gäldenären försummat att anmäla och kungöra tvånget eller förledandet så som i andra stycket sägs.

Anmälan om tvång eller förledande skall göras hos domstol inom fyra veckor sedan tvånget upphörde eller förledandet skedde; gäldenären vare ock pliktig att inom lika tid efter det anmälan gjordes låta domstolens bevis därom införas i allmänna tidningarna. Försummas något av vad sålunda är föreskrivet, äge rätten utan hinder av invändning som här avses i lagsökningens målet pröva borgenärens rätt.

12 §.

Gör gäldenären mot kravet annan invändning än i 10 och 11 §§ sägs och vill styrka den, skall han genast förete sina bevis; ej må andra än skriftliga bevis gälla. Finnes gäldenären hava skäl för invändningen, hänskjute rätten målet såsom tvistigt till rättegång.

Grundas kravet å fordringsbevis vari gäldenären betingat sig vederlag för den utfästa betalningen och gör gäldenären invändning som har avseende å vederlaget, skall målet såsom tvistigt hänskjutas till rättegång, om gäldenären förebragt sannolika skäl för invändningen eller borgenärens rätt till betalning eljest finnes stridig.

13 §.

Äro ej sådana skäl för handen att målet bör hänskjutas till rättegång, skall betalningsskyldighet åläggas gäldenären; avser lagsökningen betalning ur in-tecknad fast egendom eller in-tecknat fartyg, fastställe rätten fordringen till betalning ur den in-tecknade egendomen.

14 §.

Vill gäldenären kvitta sin skuld mot fordran hos borgenären och är denna fordran sådan att den kan utkrävas genom lagsökning, förordne rätten att den må, så långt den räcker, kvittas mot skulden.

Ej må klar och förfallen fordran uppehållas för det som är stridigt eller icke förfallet.

15 §.

I fråga om kostnad i lagsökningens mål gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om rättegångskostnad i tvistemål; hänskjutes målet till rättegång, skall frågan om ersättning för sådan kostnad prövas i rättegången.

16 §.

I lagsökningsmål må rätten förordna om kvarstad och skingringsförbud som avses i 15 kap. rättegångsbalken, så ock giva handräckning varom sägs i 192 § utsökningslagen; om sådan åtgärd gälle vad i rättegångsbalken och utsökningslagen är för motsvarande fall stadgat.

17 §.

I lagsökningsmål skall utslag givas ofördröjligen sedan målet kommit i det skick att det kan avgöras. Fordringshandlingen eller den del därav varom i målet är fråga skall ordagrant intagas i utslaget eller avskrivas omedelbart därefter.

Om betalningsföreläggande.

18 §.

För utfående av penningfordran som ej grundar sig å skriftligt fordringsbevis och icke avser skadestånd äge borgenären utverka betalningsföreläggande enligt vad nedan sägs.

19 §.

Ansökning om betalningsföreläggande skall göras skriftligen eller muntligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist och postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist och postadress, så ock fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären ange tillika i ansökningen eller i räkning som åberopas tydligt och fullständigt grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst samt de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad eljest anföres.

Ansökning som göres skriftligen skall avlämnas i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, besörje rätten mot stadgad avgift erforderlig avskrift, och gälle den i målet lika med huvudskrift. Göres ansökning muntligen, skall genom rättens försorg mot stadgad avgift uppteckning därav ske i två exemplar; borgenären eller hans ombud skall med sin underskrift vitsorda att uppteckningen är riktig. Uppteckningen gälle sedan som huvudskrift.

Räkning som åberopas skall ingivas i två exemplar; är räkningen ingiven i allenast ett exemplar, skall mot stadgad avgift avskrift därav besörjas av rätten.

20 §.

Ej må i samma ansökning framställas krav mot mera än en gäldenär.

21 §.

Prövar rätten hinder möta för upptagande av ansökningen, skall den avisas; bevis därom skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen.

22 §.

Upptages ansökningen, förelägge rätten gäldenären att, såframt han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, inom viss av rätten bestämd tid efter det ansökningen jämte räkning, om sådan åberopats, blivit honom delgiven, skriftligen hos rätten anmäla sitt bestridande vid påföljd att utmätning eljest må ske. Vid utsättande av tiden för anmälan av bestridande har rätten att taga hänsyn till belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bliva honom delgivna. Utan synnerliga skäl må tiden icke bestämmas längre än till två veckor.

Har borgenären i ansökningen fordrat ersättning för kostnad å målet, bestämme rätten i föreläggandet vad i sådant hänseende skall, om bestridande ej sker, utgå utöver kostnaden för blivande delgivning.

Föreläggandet, som skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen, skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla hemvist och postadress, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

23 §.

I föreläggande som avses i 22 § må, om borgenären det begär och rätten finner det lämpligt, i stället för vad där sägs om skriftligt bestridande, föreskrivas att gäldenären har att, såframt han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, å viss av rätten bestämd dag, högst en vecka sedan ansökningshandlingarna kunna väntas hava blivit honom delgivna, inställa sig vid sammanträde inför rätten för att framställa sitt bestridande vid påföljd att utmätning eljest må ske. Till sammanträdet skall ock borgenären kallas.

Äro ej särskilda skäl däremot, skall föreläggande vid vite meddelas borgenären så ock gäldenären, om han vill bestrida ansökningen, att infinna sig personligen. Parterna skola tillika erinras att de, om ansökningen bestrides och målet hänskjutes till rättegång, böra vara beredda att genast uppgiva de omständigheter och bevis de vilja åberopa i rättegången och förete sina skriftliga bevis.

24 §.

Om delgivning med gäldenären av ansökningshandlingarna jämte föreläggande som avses i 22 eller 23 § äge vad i 5 § är stadgat om delgivning av lagsökningshandlingar motsvarande tillämpning. Ej må delgivning äga rum utom riket och ej heller på sätt i 33 kap. 12 § rättegångsbalken sägs.

25 §.

Hava enligt bevis som inkommit till rätten ansökningshandlingarna blivit gäldenären delgivna och bestrider ej gäldenären ansökningen på sätt och å tid som rätten förelagt, teckne rätten ofördröjligen å det exemplar av ansök-

ningen som kvarligger hos rätten såväl föreläggandet som bevis att ansökningen lämnats obestridd; rätten pröve ock vad i ersättning för delgivningskostnad skall tillkomma borgenären och teckne bevis därom å ansökningen. Bevis skall tillika innehålla, att utmätning för fordringen och kostnaden å målet må omedelbart äga rum. Bestrides allenast en del av fordringen eller allenast kostnaden eller del därav, varde beviset därefter jämkat.

Har gäldenären förklarat sig vilja kvitta sin skuld mot fordran hos borgenären, skall det till den del fordran skulle täcka skulden anses som bestridande.

Utebliva båda parterna från sammanträde som avses i 23 §, vare ansökningen förfallen.

26 §.

Har gäldenären anmält bestridande på sätt och inom tid som förelagts enligt 22 §, skall, om borgenären sist inom en månad efter utgången av samma tid framställer yrkande därom, målet eller, då bestridandet avsett allenast en del, målet i denna del såsom tvistigt hänskjutas till rättegång. Framställes ej sådant yrkande inom föreskriven tid, vare ansökningen förfallen.

Det åligger rätten att, då bestridandet anmäles, genast avsända underrättelse därom till borgenären.

27 §.

Bestrider gäldenären ansökningen vid sammanträde som avses i 23 § och är borgenären tillstades, bör rätten höra parterna och, om det finnes lämpligt, söka att förlika dem. Träffas förlikning, skall på begäran bevis därom tecknas å det exemplar av ansökningen som kvarligger hos rätten; i beviset skall ock angivas att utmätning må omedelbart äga rum.

Förlikas ej parterna, skall, om borgenären yrkar det, målet eller, då bestridandet avser allenast en del, målet i denna del såsom tvistigt hänskjutas till rättegång. Vill gäldenären att målet eller del därav skall prövas av rätten, eller vill han fordra ersättning för sin kostnad, må ock på hans yrkande målet hänskjutas till rättegång; dock ej om bestridandet avser allenast borgenärens kostnad å målet.

Yrkande som avses i andra stycket skall framställas innan sammanträdet avslutas vid påföljd att ansökningen eljest är förfallen.

28 §.

Har ansökningen lämnats obestridd men är borgenären missnöjd med rättsens beslut om ersättning för kostnaden å målet, må han påkalla att frågan därom hänskjutes till rättegång. Angående den tid inom vilken sådant yrkande skall framställas äge vad i 26 och 27 §§ är stadgat motsvarande tillämpning.

29 §.

Yrkar part att mål skall hänskjutas till rättegång, skall han tillika uppgiva de omständigheter och bevis som han vill åberopa i rättegången; skriftligt bevis som parten innehar skall genast företes.

Har enligt 23 § andra stycket borgenären eller gäldenären vid vite förelagts att infinna sig personligen och är han då målet hänskjutes till rättegång tillstädes allenast genom ombud, skall, om därav vållas uppskov i rättegången, vitet utdömas.

Gemensamma bestämmelser.

30 §.

Vid handläggning av mål om lagsökning eller betalningsföreläggande vare rätten domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare.

31 §.

Om laga domstol i mål om lagsökning eller betalningsföreläggande gälle vad för tvistemål är stadgat; rätten pröve självmant sin behörighet. Borgenärs uppgift om de omständigheter som betinga rättens behörighet skall tagas för god, om anledning ej förekommer att den är oriktig.

32 §.

Hänskjutes mål till rättegång, förordne rätten tillika om målets fortsatta handläggning. Finnes förberedelse ej erforderlig, må målet omedelbart utsättas till huvudförhandling. Då mål om betalningsföreläggande vid sammanträde inför rätten hänskjutits till rättegång, bör, om ej hinder möter, förberedelse eller huvudförhandling äga rum i omedelbart samband därmed; i sådant fall gälle om rättens domförhet vad i 30 § är föreskrivet.

33 §.

Talan i mål som hänskjutits till rättegång skall anses väckt då lagsökningsinlagan inkom till rätten eller ansökningen om betalningsföreläggande gjordes hos rätten; med avseende å rättegången skall så anses som om stämning utfärdats genom rättens förordnande om målets fortsatta handläggning.

34 §.

Talan mot rättens beslut varigenom ansökning enligt 3 eller 21 § avvisats skall föras genom besvär i hovrätten.

Har i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits eller i mål om betalningsföreläggande å ansökningen tecknats bevis att utmätning må äga rum, äge gäldenären att hos rätten söka återvinning. Mot utslag i lagsökningsmål i andra fall skall talan föras genom besvär i hovrätten.

Angående klagan över beslut som rätten meddelat under målets handläggning äge vad för tvistemål är stadgat motsvarande tillämpning.

Ej må klagan föras över beslut varigenom mål hänskjutits till rättegång.

Anteckning om meddelande av utslag eller av beslut, mot vilket talan må omedelbart föras, skall införas i den i 38 § omnämnda boken.

35 §.

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen, i lagsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från det utmätning ägde rum eller utan föregången utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

Om återvinningstalan äge i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål motsvarande tillämpning; rättens utslag i lagsökningsmålet eller rättens bevis att utmätning må äga rum skall därvid anses som tredsdom.

Skall mål på grund av ansökan om återvinning upptagas till fortsatt handläggning, gälle vad i 33 § är stadgat.

36 §.

Över hovrätts beslut i mål som enligt 34 § fullföljts till hovrätt må klagan ej föras; dock må mot hovrätts beslut angående kvarstad eller skingringsförbud eller angående handräckning varom sägs i 192 § utsökningslagen talan fullföljas till högsta domstolen enligt vad i rättegångsbalken är stadgat angående fullföljd av talan mot hovrätts beslut i mål som väckts vid underrätt.

37 §.

I mål om lagsökning eller betalningsföreläggande erfordras ej förande av protokoll. Om aktbildning och dagbok meddelas närmare bestämmelser av Konungen.

38 §.

För anteckning om förelägganden, utslag och beslut i de fall ovan stadgats skall vid allmän underrätt finnas bok, som utan särskild begäran skall vara tillgänglig för allmänheten. Då föreläggande, utslag eller beslut, varom anteckning skall ske, meddelas, skall senast samma dag anteckningen införas i boken.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Genom lagen upphäves lagen den 18 juni 1937 (nr 451) om lagsökning och om handräckning för fordran.

F ö r s l a g
till
L a g
om ändring i konkurslagen.

Häri genom förordnas, *dels* att 7, 9, 11—17, 20, 22, 26, 37, 39, 77, 79, 95, 103, 108, 109, 111, 117, 123, 130, 164, 185, 199, 204 och 211 §§ konkurslagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 212 § nämnda lag skall upphöra att gälla.

7 §.

Vill gäldenär — — — nyss sagts.

Konkursdomare vare — — — skola upptagas.

Med stad avses i denna lag stad med rådstuvurätt; om annan stad gälle vad för landet är föreskrivet.

9 §.

Borgenär, som söker gäldenärs försättande i konkurs, skall i ansökningen uppgiva sin fordran. Borgenären bör tillika i ansökningen ange de omständigheter, på vilka han grundar yrkandet om egendomsavträde, samt vid ansökningen foga, i huvudskrift eller styrkt avskrift, de handlingar, vilka han vill åberopa till stöd för sin talan. Ansökningen, som bör innehålla uppgift om borgenärens och gäldenärens hemvist och postadress, skall, jämte därvid fogade handlingar, ingivas i två exemplar.

11 §.

Upptages konkursansökning — — — i konkurs.

Har, i fall då dödsbo ej står under förvaltning av boutredningsman, ansökning om boets avträdande till konkurs icke gjorts av samtliga dödsbodelägare, utsättes konkursdomaren genast dag för prövning av ansökningen inom fjorton dagar från dess ingivande; och skall konkursdomaren därom utfärda kungörelse, som anslås i rättens kansli samt införes en gång i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Underrättelse om tid och ställe för prövning av ansökningen skall tillika särskilt delgivas envar delägare, som ej underskrivit ansökningen, om det kan antagas, att kallelsen före den utsetta dagen kommer honom tillhanda. Varder på framställning, som göres sist då konkursansökningen företages till prövning, boets egendom ställd

¹ Senaste lydelse av 7 och 11 §§ se SFS 1933: 324.

under förvaltning av boutredningsman, vare konkursansökningen förfallen. I annat fall meddele konkursdomaren beslut om dödsboets försättande i konkurs.

12 §.

Upptages borgenärs konkursansökning, teckne konkursdomaren genast å ansökningen föreläggande för gäldenären att inom viss tid, ej över fyra dagar i stad och en vecka på landet, från det han erhållit del av ansökningshandlingarna till konkursdomaren ingiva förklaring över ansökningen. Föreligger på grund av att gäldenären vistas utomlands eller eljest i särskilt fall anledning att utsträcka förklaringstiden, må det ske, dock ej utöver vad oundgängligen kräves och ej utöver sex veckor. Föreläggandet skall innehålla anmaning till gäldenären att, om hans postadress icke tillförlitligen angivits i konkursansökningen, hos konkursdomaren anmäla den postadress, under vilken kallelse kan tillställas gäldenären. Ansökningshandlingarna jämte föreläggande, som nu sagts, skola delgivas gäldenären.

I fråga om delgivning av konkursansökning äge vad om delgivning av stämning i tvistemål är stadgat motsvarande tillämpning. Delgivning på sätt i 33 kap. 12 § rättegångsbalken är föreskrivet må ske även då gäldenären vistas å känd ort utom riket och delgivning eljest ej kan med laga verkan ske här i riket samt konkursdomaren med hänsyn till ortens avlägsenhet eller andra omständigheter finner det icke skäligen böra krävas, att delgivningen verkställas utom riket. Delgivning skall verkställas så skyndsamt omständigheterna medgiva.

Sker delgivning på sätt i 33 kap. 12 § rättegångsbalken föreskrives, skall konkursdomaren tillse, att gäldenärens egendom varder satt under säker vård; kostnaden härför skall gäldas av borgenären.

13 §.

Medgiver gäldenären borgenärs konkursansökning, meddele konkursdomaren genast beslut om gäldenärens försättande i konkurs; bestrider gäldenären ansökningen eller uteblir han med förklaring, ehuru delgivning i behörig ordning skett, varde målet hänskjutet till rätten.

14 §.

Då konkursansökning skall hänskjutas till rätten, varde målet av konkursdomaren utsatt att förekomma, i stad inom fyra dagar samt på landet inom tio dagar. Kräves för gäldenärens kallande eller hans inställelse vid rätten oundgängligen längre tid, må tiden för målets företagande vid rätten utsträckas, dock ej utöver sex veckor från det delgivning av kallelsen kan väntas hava ägt rum. Till rätten skola parterna särskilt kallas. I kallelsen skall erinras om den i 16 § stadgade påföljden av parts utevaro.

I fråga om delgivning av kallelse, som avses i första stycket, äge vad i 12 § andra stycket andra och tredje punkterna stadgas motsvarande tillämpning.

15 §.

Fordran, som borgenär åberopat till stöd för behörighet att söka gäldenärs försättande i konkurs, skall, där fordringen är fastställd av domstol eller där domstol enligt lagsökningslagen meddelat bevis, att utmätning för fordringen må äga rum, i sagda avseende godkännas, ändå att beslutet ej vunnit laga kraft, utan så är att i vederbörlig ordning förordnats, att beslutet icke må verkställas. Samma lag vare, då överexekutor meddelat föreskrift om verkställighet av skiljedom och ej av högre myndighet eller av domstol, där talan mot skiljedomen är anhängig, annorledes förordnats.

I fall — — — styrka densamma.

16 §.

I mål angående egendomsavträde skall, om borgenären uteblir, målet avskrivas, såvida ansökningen ej medgives av gäldenären. Gäldenärens utevaro hindrar icke målets handläggning och avgörande.

Rätten må ej bevilja part uppskov, med mindre synnerliga skäl därtill äro. Beviljas uppskov, må det ej sättas längre än som oundgängligen kräves.

17 §.

Nu är konkursansökning gjord av borgenär, och dör gäldenären, utan att han den medgivit; har ej målet hänskjutits till rätten, varde dödsboet förelagt att till konkursdomaren inkomma med förklaring över ansökningen inom fjorton dagar från delfäendet. Medgiva, i fall då dödsbo ej står under förvaltning av boutredningsman, ej samtliga dödsbodelägare ansökningen och skall förty densamma prövas av rätten, varde, där någon dödsbodelägarres vistelseort är okänd eller dödsbodelägare uppehåller sig å avlägsen utrikes ort, sådan delägare särskilt kallad på sätt i 33 kap. 12 § rättegångsbalken sägs. Är målet, då gäldenären dör, redan hänskjutet till rätten, varde dödsboet kallat att inför rätten yttra sig över ansökningen, och gälle beträffande frånvarande delägarres kallande vad nyss sagts. Söker borgenär, att avliden gäldenärs bo skall avträdas till konkurs, skall i fråga om ansökningens delgivning med dödsboet och delägarres kallande till rätten tillämpas vad i första och andra punkterna föreskrivits.

20 §.

Kungörelse, som i 19 § sägs, skall ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas för att införas en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som jämlikt 19 § i sådant avseende bestämts.

Sedan den — — — sådan uppbörd.

Breven skola — — — utsatta dag.

Varder sedan — — — ovan sägs.

Om innehållet i kungörelsen skall konkursdomaren på sätt om delgivning av stämning i tvistemål är stadgat låta delgiva gäldenären särskild underrät-

telse med erinran om den honom enligt 92 § åliggande skyldigheten att å första borgenärssammanträdet avlägga bouppteckningsed.

Att i — — — sistnämnda paragraf.

22 §.

Sedan beslut — — — till konkursboet.

Är, då egendom avträdes till konkurs, rättegång mellan gäldenären och annan om sådan egendom, må konkursboet övertaga gäldenärens talan; övertager ej konkursboet gäldenärens talan, ehuru det underrättats om rättegången, skall den egendom, varom är fråga, anses icke tillhöra konkursboet. I fråga om konkursboets skyldighet att, då det övertager gäldenärens talan, svara för rättegångskostnad äge vad i rättegångsbalken är stadgat beträffande den, å vilken överlåtelse enligt 13 kap. 7 § nämnda balk ägt rum, motsvarande tillämpning.

Föres talan mot gäldenären angående fordran, som må göras gällande i konkursen, äge konkursboet inträda i rättegången jämte gäldenären.

Då konkurs inträffat, åligge gäldenären att därom underrätta den rätt, där enligt vad nu sagts rättegång föres; rätten har att lämna konkursboet meddelande om rättegången.

Angående skyldighet för förvaltaren att inhämta rättens ombudsmans samtycke till talan, som enligt denna paragraf må föras av konkursboet, och påföljden, om det underlåtes, gälle vad i 79 § är stadgat.

26 §.

Varder beslut om egendomsavträde upphävt av högre rätt, skall konkursdomaren underrättas därom; och låte han kungöra den högre rättens beslut en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, ävensom nedtaga den i rättens kansli anslagna kungörelsen.

Finnes i — — — rättens beslut.

Innan i — — — sig, betalas.

37 §.

Finnes egendom — — — uppkommen skada.

Har den — — — egendomens värde.

När å — — — till ersättning.

Då betalning — — — hans lott.

Återvinnes från gäldenärens make egendom, som denne erhållit i gåva, eller går bodelning emellan gäldenären och hans make eller dennes arvingar åter och har maken eller arvingarna i följd av vad som stadgas i 8 kap. 5 § eller 13 kap. 14 § giftermålsbalken, innan stämning om återvinning delgavs, infriat någon gäldenärens skuld, vare konkursboet skyldigt återgälda maken eller arvingarna vad sålunda guldits jämte ränta.

39 §.

Den återvinningsrätt, som enligt vad ovan är stadgat tillkommer konkursbo, må göras gällande ej mindre av förvaltaren än även av borgenär, som bevakat fordran i konkursen; dock att borgenär, som vill anställa återvinningsstalan, skall, före talans anhängiggörande, därom underrätta förvaltaren vid påföljd, att hans talan eljest ej upptages till prövning.

Återvinningsstalan enligt — — — bodelningshandlingen ingavs.

Är talan — — — till godo.

77 §.

Förvaltaren vare pliktig att så snart ske kan vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar; dock må i den ordning, som i 64 § är stadgad beträffande uppskov med försäljning av boets egendom, beslutas uppskov med indrivning av boets fordringar, och skall, om sådant uppskov beslutits, vad i 65 § för där avsett fall föreskrives äga motsvarande tillämpning. Kan fordran ej indrivnas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggöres eller skiljedom påkallas, gälle vad i 79 § finnes stadgat. Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen förtryttras såsom annan lös egendom.

79 §.

Rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande må ej utan rättens ombudsmans samtycke anhängiggöras av förvaltaren, och må han ej heller utan sådant samtycke för konkursboets räkning fortsätta mål, som anhängiggjorts innan beslutet om egendomsavträde meddelades.

Vill förvaltaren — — — ombudsmannens samtycke.

Underlåter förvaltaren att iakttaga vad ovan är föreskrivet, vare det utan verkan å målet, men svare förvaltaren för kostnad och skada, som må uppkomma för konkursboet och ej täckes av vad genom rättegången, lagsökningen eller betalningsföreläggandet kommit boet tillgodo.

Vad sålunda — — — inlett skiljedomsförfarande.

95 §.

På konkursdomaren ankomme att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon för tredska insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.

103 §.

Efter bevakningstidens — — — anmärkningar framställas.

Anmärkningstiden skall — — — av anmärkningstiden.

Konkursdomaren bestämme ock viss dag, å vilken, därest förlikning ej träffas, målet angående de tvistiga fordringarna skall vid rätten förekomma, i stad inom fjorton dagar från nyssnämnda sammanträde och på landet under först infallande allmänna ting, så framt ej handläggningen efter ty i 108 § sägs skall äga rum å särskilt sammanträde. Där det i särskilt fall befinnes nödvändigt, må målet utsättas till senare tidpunkt.

Konkursdomaren låte — — — och förvaltaren.

Finner konkursdomaren — — — särskilt underrättas.

108 §.

De tvistefrågor — — — deras talan.

Förvaltaren skall — — — ärendets handläggning.

På ombudsmannen — — — därå tala.

Finnes anmärkning — — — till rätten.

Framställes på landet begäran om särskilt sammanträde för målets handläggning, åligge ombudsmannen att genast underrätta konkursdomaren därom. Finner konkursdomaren skäl därtill, utsätte han ofördröjligen sådant sammanträde. Kan besked om konkursdomarens beslut ej före borgenärs-sammanträdet slut erhållas och för de närvarande tillkännagivas, vare ombudsmannen pliktig att till envar, som närvarit vid sammanträdet och vars adress är känd, avlåta särskild underrättelse om tid och ställe för målets handläggning.

Efter borgenärssammanträdet tillställe ombudsmannen så snart ske kan konkursdomaren protokoll över sammanträdet, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå. Vid protokollet skola fogas å sammanträdet ingivna handlingar.

109 §.

Tvistefrågor angående bevakade fordringar skola ofördröjligen av rätten företagas till prövning och, såvitt ske kan, på en gång avgöras. Tarva vissa fordringar längre tid för att utredas och styrkas, varde särskilt dömt över de tvistefrågor, som kunna tidigare avgöras; beror någon borgenärs anspråk på annan rätts prövning, må det ej vålla uppehåll, utan fastställe domstolen, där konkursen är anhängig, hans rätt i konkursen för det belopp, som kan varda bestämt genom dom i den särskilda rättegången.

111 §.

Vill borgenär — — — angående bevakning.

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till rättens ombudsman; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till ombudsmannen överlämnade bevak-

ningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, tid och ställe för sammanträde inför ombudsmannen, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt, samt viss dag, å vilken, om förlikning ej träffas, målet angående den tvistiga fordringen skall vid rätten förekomma, så framt ej handläggningen skall äga rum å särskilt sammanträde.

Anmärkningstiden må — — — anmärkningstidens utgång.

Om innehållet — — — och förvaltaren.

I övrigt — — — om bevakning.

Hava flere — — — handläggas gemensamt.

Ersättning till — — — för efterbevakningarna.

117 §.

Yrkande, att — — — i anmärkningsskrift.

Konkursdomaren förelägge — — — bevis därom.

Kan borgenären — — — ny tid.

Inlagan jämte föreläggande, som nu sagts, skall delgivas borgenären, och äge härvid vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av stämning i tvistemål motsvarande tillämpning. Delgivning skall verkställas så skyndsamt omständigheterna medgiva.

123 §.

Borgenär, som — — — i konkursen.

Borgenär, varom i första stycket förmåles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116—119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångsyrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske på sätt i 33 kap. 12 § rättegångsbalken föreskrives. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit rättens ombudsman tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Försummar borgenären — — — i 6 kap. stadgat.

130 §.

Klander mot — — — ej upptagas.

Varder klander — — — klandret, denne.

Vid målets handläggning böra ombudsmannen och förvaltaren vara tillstädes.

De för — — — tillhandahållas rätten.

164 §.

Är vid — — — rättens prövning.

Rättens ombudsman — — — protokollet angivet.

Har ackordsfrågan hänskjutits till rätten, utsatte konkursdomaren, sedan protokollet inkommit, ärendet att vid rätten förekomma, i stad inom tre veckor och på landet så snart ske kan å ting eller, om konkursdomaren finner skäl därtill, å särskilt sammanträde.

Konkursdomaren låte — — — och gäldenären.

Vill borgenär — — — vid rätten.

Då ärendet — — — oundgängligen erfordras.

185 §.

Finner konkursdomaren — — — nedan föreskrives:

1) Konkursdomaren skall om konkursen genast utfärda kungörelse med uppgift om dagen, då konkursansökningen ingivits; och varde i kungörelsen dessutom anmärkt, att anledning finnes till sådant antagande, som ovan sagts. Kungörelsen skall ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas för att en gång införas i allmänna tidningarna ävensom en eller två tidningar inom orten; varjämte konkursdomaren har att om konkursen genast underrätta allmänna åklagaren i orten samt, om gäldenären är ämbets- eller tjänsteman, hans närmaste förman.

2) Konkursdomaren skall — — — uppgiva boet.

3) Framgår ej — — — motsvarande tillämpning.

4) Varder ej — — — skulle yppas.

5) Finnes boet — — — sådan edgång.

199 §.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva, huruvida han förr än fyra månader förflutit från det beslutet om egendomsavträde meddelades må åter inträda i utövning av tjänsten. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

204 §.

Har handling — — — för avskriften.

Inlaga eller annan handling må till konkursdomaren inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev. Handling, som sålunda inkommer, skall anses ingiven av den, som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses inkommen, då den avlämnats till konkursdomaren eller rättens kansli.

Varder, då — — — sagda kostnad.

211 §.

Mål, som avses i 16, 27, 85, 93, 98, 109, 130, 164 eller 183 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Uteblir part eller annan, som äger komma

tillstades vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande, om ej annat är stadgat. Vid huvudförhandling vare häradsrätt domför med tre i nämnden, dock ej i mål, som avses i 109 eller 130 §.

Beträffande talan mot avgörande i mål, som avses i första stycket, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt. Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av gäldenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 (nr 226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas.

Härigenom förordnas, att 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas skall upphöra att gälla.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser.

Härigenom förordnas, att lagen den 15 juni 1934 om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Konungen äger — — — i konkursen.

Har Konungen meddelat beslut som nu sagts, skall kungörelse om beslutet utfärdas av konkursdomaren samt genom dennes försorg skyndsamt anslås i rättens kansli och avsändas för att införas tre gånger, minst tre veckor mellan varje gång, i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs.

Härigenom förordnas, att 8, 29, 32, 41—43 och 47 §§ lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

Kungörelse, som i 7 § sägs, skall ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas för att införas en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som jämlikt 7 § i sådant avseende bestämts.

Snarast möjligt — — — gäldenärens bekostnad.

29 §.

Har till konkursdomaren inkommit protokoll över borgenärssammanträde, utvisande att ackordsfrågan hänskjutits till rätten, utsatte konkursdomaren ofördröjligen ärendet att vid rätten förekomma, i stad inom tre veckor och på landet så snart ske kan å ting eller, om konkursdomaren finner skäl därtill, å särskilt sammanträde. Är ackordsförslaget icke att anse såsom antaget vid borgenärssammanträdet och har beträffande någon fordran anmärkningstiden icke utgått före nämnda sammanträde, må ärendet icke företagas vid rätten tidigare än en vecka från anmärkningstidens utgång.

Konkursdomaren låte — — — särskilt gäldenären.

Vill borgenär på någon av de i 32 eller 33 § oförmälda grunder bestrida fastställelse av ackordet, göre det skriftligen hos rätten eller konkursdomaren sist tre dagar innan ärendet skall förekomma vid rätten.

Då ärendet är i det skick, att rätten kan företaga ackordsfrågan till avgörande, skall rätten meddela sitt beslut genast eller sist nästa dag, där ej på grund av särskilda omständigheter längre rådrum oundgängligen erfordras.

32 §.

Ackord må — — — för borgenärerna.

Vägras fastställelse — — — ej föras.

Har gäldenären blivit ställd under tilltal för bedrägligt eller oredligt förhållande mot sina borgenärer, men anser rätten i övrigt skäl vara för handen att meddela fastställelse å ackordet, skall frågan därom anstå i avbidan på åtalets utgång. Bifalles ej åtalet, skall konkursdomaren efter det beslutet vunnit laga kraft ofördröjligen utsätta dag, då ackordsfrågan skall förekomma vid rätten; och skola därvid bestämmelserna i 29 § första och andra styckena i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Är, då rätten skall företaga ackordsfrågan till avgörande, ansökning om gäldenärens försättning i konkurs beroende på prövning och anser rätten skäl vara för handen att meddela fastställelse å ackordet, skall ackordsärendet anstå i avbidan på prövningen av konkursansökningen. Varder konkursansökningen avslagen av underrätten och vinner beslutet därom laga kraft eller bliver det av högre rätt fastställt genom beslut, som vinner laga kraft, skall konkursdomaren ofördröjligen utsätta dag, då ackordsfrågan skall förekomma vid rätten; och lände jämväl i fall, som nu sagts, bestämmelserna i 29 § första och andra styckena i tillämpliga delar till efterrättelse.

41 §.

Beslut om — — — beslutet sökes.

Varder beslutet upphävt av högre rätt, skall konkursdomaren därom underrättas; och låte han införa kungörelse om den högre rättens beslut en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om ackordsförhandlingen, ävensom nedtaga den i rättens kansli anslagna kungörelsen.

42 §.

Menar någon — — — förklarats vilande.

Har ackordsfrågan hänskjutits till rättens prövning, skall beträffande klagan över borgenärernas beslut i ackordsfrågan vad i 29 § tredje stycket sägs lända till efterrättelse. Har sådant hänskjutande icke ägt rum, skall klagan föras genom besvär, vilka skola inom fjorton dagar ingivas till konkursdomaren, som har att ofördröjligen utsätta dag, då ärendet skall vid rätten förekomma, ävensom låta minst tio dagar förut införa kungörelse därom en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om ackordsförhandlingen, varjämte särskild underrättelse om den utsatta dagen skall meddelas gäldenären och, där borgenär är klagande, denne.

43 §.

Ackordsförhandlingsmål skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Uteblir part eller annan, som äger komma tillstådes vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande. Vid huvudförhandling vare häradsrätt domför med tre i nämnden.

Beträffande talan mot avgörande i mål, som avses i första stycket, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt.

47 §.

Har handling — — — för avskriften.

Inlaga eller annan handling må till konkursdomaren inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev. Handling, som sålunda inkommer, skall anses ingiven av den, som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses inkommen, då den avlämnats till konkursdomaren eller rättens kansli.

Varder, då — — — sagda kostnad.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed.

Häri genom förordnas, att 3—7, 9 och 15 §§ lagen den 13 maj 1921 om utmätningssed skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 16 §, av följande lydelse.

3 §.

Den, som — — — gäldenärens tillgångar.

Borgenärs ansökning och därvid fogade handlingar skola ingivas i två exemplar. Är endast ett exemplar ingivet, besörje konkursdomaren mot stadgad avgift erforderlig avskrift.

Ansökning, som i första stycket sägs, må ej göras senare än sex månader efter det utmätningförrättningen ägde rum.

4 §.

Finner konkursdomaren, att han enligt 3 § ej är behörig att taga befattning med ansökning, som där sägs, eller har sökanden ej iakttagit vad i samma paragraf första och sista styckena föreskrives eller kan ansökningen av annan orsak icke upptagas, meddele konkursdomaren genast beslut i överensstämmelse därmed och teckne det å ena exemplaret av ansökningen.

5 §.

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmas. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd att avgiva förklaring över ansökningen, vid äventyr att uraktlåtenhet därutinnan ej utgör hinder för målets avgörande. Nämda äventyr skall utsättas i föreläggandet, vilket ock skall innehålla erinran om att utmätningsseden må avläggas vid förhöret samt anmaning till gäldenären att, om han saknar laga orsak att bestrida ansökningen, personligen infinna sig vid förhöret för att med företeende av förteckning över sina tillgångar fullgöra edgången. Det exemplar av ansökningshandlingarna, varå föreläggandet tecknats, skall delgivas gäldenären. Delgivning skall ske genom konkursdomarens försorg, där borgenären ej

hellre vill själv ombesörja delgivningen. I fråga om delgivning äge i övrigt vad om delgivning av stämning i tvistemål är stadgat motsvarande tillämpning.

6 §.

Över ansökning, som gjorts av borgenär, skall konkursdomaren meddela beslut vid det förhör, varom i 5 § förmäles. Bestrider gäldenären ansökningen, må dock konkursdomaren, om han på grund av särskilda omständigheter finner det erforderligt, till rätten hänskjuta frågan, om edgång skall äga rum. Har sådant hänskjutande skett, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten. Parterna skola kallas till rätten omedelbart eller genom särskild kallelse. I kallelse skall erinras om påföljden av parts utevaror.

Mål, som i första stycket avses, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Parts utevaror utgöre ej hinder för målets handläggning och avgörande. Vid huvudförhandling vare häradsrätt domför med tre i nämnden.

7 §.

Varder av — — — för honom.

Är gäldenären — — — avlägga eden.

Är gäldenären ej personligen närvarande, då beslut, som i första stycket sägs, av konkursdomaren meddelas, skall konkursdomaren på sätt om delgivning av stämning i tvistemål är stadgat låta delgiva gäldenären beslutet. Är borgenären ej tillstädes, skall han, såvitt ske kan, av konkursdomaren underrättas om beslutet.

9 §.

På konkursdomaren ankomme att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 8 §. Har gäldenär för tredska insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till gäldenärens kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Gäldenär, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.

Varder gäldenären — — — allmänna medel.

15 §.

Över beslut — — — hovrätten kommer.

Beträffande talan mot rättens avgörande gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt.

16 §.

Inlaga eller annan handling må till konkursdomaren inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev. Handling, som sålunda inkommer,

skall anses ingiven av den, som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses inkommen, då den avlämnats till konkursdomaren eller rättens kansli.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälla i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g
till
L a g
om ändring i utsökningslagen.

Härigenom förordnas, *dels* att 6, 7, 37, 39, 41, 42, 47, 49, 51, 52, 55, 69, 151, 153, 176, 187, 188, 190, 194, 201—203 och 211—221 §§ utsökningslagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att 43, 44, 222—225, 225 a, 226—228 samt 230 och 231 §§ nämnda lag skola upphöra att gälla, *dels ock* att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 187 a §, av följande lydelse.

6 §.

Föreligger för utmättningsman beträffande visst mål omständighet, som enligt rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, må han ej taga befattning med målet. Jäv må ej grundas därå, att utmättningsmannen såsom domare eller befattningshavare vid domstol fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol tagit befattning därmed elier i saken vittnat eller varit sakkunnig, ej heller å åtgärd, som utmättningsmannen vidtagit å tjänstens vägnar, eller gärning, som föröfvats mot honom i eller för hans tjänst. Förekommer jäv mot landsfiskal eller stadsfogde eller av överexekutor särskilt förordnad förrättningsman, anmäle han det genast hos överexekutor, som, där jävet prövas lagligt, förordnar annan utmättningsman i den jäviges ställe. Över beslut, som i jävsfrågan gives av överexekutorn, må klagan ej föras.

7 §.

Utmättningsman skall vid sin förrättning hava med sig trovärdigt vittne.

37 §.

Domstols dom i tvistemål, varmed avses även annat avgörande av domstol i tvistemål, må, sedan domen vunnit laga kraft, av utmättningsman utan särskilt bemyndigande verkställas:

- 1) då skyldighet att gälda penningar eller varor blivit den tappande ålagd;
- 2) då någon blivit förpliktad att viss lös egendom till annan utgiva;

¹ Senaste lydelse se beträffande 6 § SFS 1917: 307, beträffande 37 § 1926: 147, beträffande 39 § 1921: 301, beträffande 41 § 1926: 147, beträffande 42 § 1930: 118, beträffande 49 § 1945: 162, beträffande 51 § 1937: 452, beträffande 52 § 1942: 114, beträffande 69 § 1920: 418, beträffande 151, 153, 176 och 187 §§ 1912: 211, beträffande 188 § 1937: 452, beträffande 190 § 1912: 211, beträffande 194 § 1925: 142, beträffande 201—203 §§ 1912: 211, beträffande 211 § 1942: 114, beträffande 212 § 1941: 814, beträffande 213 § 1937: 452, beträffande 214 och 215 §§ 1912: 211, beträffande 216 § 1942: 114 samt beträffande 217—221 §§ 1912: 211.

3) då någon blivit förpliktad att avträda fast egendom eller dömt är om flyttning i eller ur hus;

4) då domen eljest innehåller förpliktande för den tappande att något fullgöra vid äventyr att det, om han tredskas, må genom vederpartens föranstaltande utföras; och

5) då domstolen förordnat angående kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning eller om tillhandahållande genom utmätningsmannens försorg av skriftligt bevis eller av föremål, varå syn eller besiktning skall äga rum.

Om vattenrättsdomares — — — i vattenlagen.

39 §.

Är betalningsskyldighet — — — ske kan.

Vad nedsatt — — — är föreskrivet.

41 §.

Har någon — — — med kvarstad.

42 §.

Skall enligt lag dom genast verkställas, gånge den i fullbordan såsom laga kraft ägande, om ej annat är stadgat.

Har domstol förordnat, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, gånge ock domen i verkställighet såsom laga kraft ägande, där den vinnande ställer pant eller borgen för det skadestånd, vartill han kan kännas skyldig, om domen ändras. Avser förordnandet verkställighet av hovrätts dom eller av beslut, varigenom föreläggande meddelats någon att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, erfordras ej ställande av säkerhet, med mindre i domen eller beslutet annorledes förordnats.

47 §.

Uppstår hos utmätningsman tvivel huru dom rätteligen verkställas bör, anmäla det genast hos överexekutor. Finnes i ty fall, eller då verkställighet av dom hos överexekutor sökes, domen så mörk eller ofullständig, att därav ej framgår huru i saken dömts, hänvise han parterna att föra talan angående domvillan.

Förekommer, då dom skall verkställas, anledning att domen till följd av skrivfel, missräkning eller annat dylikt förbiseende innehåller uppenbar oriktighet, förelägge utmätningsmannen eller överexekutor part att söka rättelse i domen.

49 §.

Tredskodom, varigenom betalningsskyldighet blivit den uteblivne parten ålagd, må, utan hinder av att återvinning sökts, verkställas såsom lagakraft-

vunnen, så vitt ej rätten, där talan om återvinning är anhängig, annorledes förordnar.

Har talan mot dom, varigenom betalningsskyldighet ålagts, av högre rätt förklarats förfallen, gånge ock domen, om ej annorledes förordnas, i verkställighet såsom lagakraftvunnen utan hinder av att parten gjort ansökan om målets återupptagande.

Ej må ansökan om resning eller återställande av försutten tid eller beslut, varigenom sådan ansökan beviljats, eller besvär över domvilla hindra doms fullbordan, så vitt ej i anledning av ansökan eller besvären annorledes förordnas.

51 §.

I fråga om verkställighet av utslag i lagsökningsmål, varigenom betalningsskyldighet blivit någon ålagd, gälle vad om tredskodom är i 49 § första stycket stadgat.

Har intecknad fordran fastställt till betalning ur fast egendom, må försäljning ej äga rum förr än laga kraft å utslaget kommit. Har jämlikt 169 § äskats, att egendomen skall sättas under tvångsförvaltning, må sådan verkställighet ske utan hinder av att ändring i utslaget sökes, så vitt ej den domstol, där talan är anhängig, annorlunda förordnar; dock gälle om borgenärs rätt att lyfta behållningen vad i 40 § tredje stycket för där omförmält fall sägs.

Har i mål om betalningsföreläggande rätten å ansökningen tecknat bevis, att utmätning för fordringen eller någon del därav må äga rum, njute borgenären på grund av ansökning, varå beviset är tecknat, jämte räkning, som i målet åberopats, utmätning såsom enligt laga kraft ägande dom. Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning, när enligt rättens bevis utmätning må äga rum för borgenärs kostnad å målet. Visar gäldenären, att han sökt återvinning, gälle om verkställigheten vad i 39 och 40 §§ är stadgat om underrätts dom, så vitt ej domstolen, där talan om återvinning är anhängig, förordnar, att vidare åtgärd för verkställighet icke må äga rum.

Om verkställighet av överexekutors utslag, varigenom betalningsskyldighet blivit någon ålagd, gälle vad ovan i 37 samt 39 och 40 §§ är stadgat i fråga om underrätts dom i ty fall.

52 §.

Har i tvistemål någon fällts till böter eller vite, må ej beslutet verkställas förr än det vunnit laga kraft; i fråga om hovrätts icke lagakraftvunna beslut skall dock vad i 39 och 40 §§ är stadgat om hovrätts dom i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Vad nu sagts gälle ock beträffande utslag i utsökningsmål, varigenom någon fällts till böter eller vite eller utmättningsman dömts att utgiva skadestånd.

Beslut om — — — av besvär.

Huru beslut — — — och 7 kap.

55 §.

För fordran, som enligt protokoll över offentlig auktion härleder sig från inrop av lös egendom och är till betalning förfallen, må ock, ändå att betalningsskyldighet ej blivit gäldenären ålagd, utmätning ske, där gäldenären vid utmätningstillfället utan jäv erkänner skulden; dock skall utmätningsmannen, innan utmätningen verkställles, om erkännandet taga skriftligt bevis, antingen av gäldenären själv eller, om han ej kan skriva eller ej vill beviset meddela, av två trovärdiga män.

69 §.

Påstår annan sig vara ägare till lös egendom, som i gäldenärs bo finnes, men kan ej genast visa sin rätt, vare hans anspråk ej hinder för egendomens utmätande; bjuder han vid utmätningen sannolika skäl för anspråket, hänvide utmätningsmannen honom att sin talan efter stämning utföra, och må det utmäta godset ej säljas förr än tvisten om äganderätten blivit av domstol prövad; väcke dock han, som godset från utmätning freda vill, inom en månad talan mot borgenären och gäldenären vid domstol i orten, där godset finnes, eller have sin talan mot borgenären förlorat. Kommer någon efter utmätningen med anspråk, som nu är sagt, vare det ej hinder för försäljningen, där ej överexekutor annorlunda förordnar. Varder den, som anspråket väckt, av överexekutor hänvisad att sin talan efter stämning utföra, åligge honom att inom en månad därefter väcka talan vid äventyr, som förut är nämnt. Vill borgenär själv väcka talan, stånde det honom fritt.

Vad sålunda — — — freda egendom.

151 §.

Är fråga — — — slutligen avgjord.

Finnes eljest fordran tvistig, varde borgenären hänvisad att vid domstol väcka talan och vad å fordringen belöper avsatt, såsom nyss är stadgat. Vill annan, vars rätt är av frågan beroende, själv väcka talan, stånde det honom fritt.

Är fordran — — — eller förfallit.

153 §.

Varder, utan att gäldenären det medgivit, betalning tillerkänd borgenär ur egendom, som ej varit för hans fordran utmätt, och är ej heller fordringen förut genom dom eller utslag fastställd, äge gäldenären rätt att inom en månad efter det fördelningen vann laga kraft vid domstol väcka talan om återvinning.

176 §.

Vill borgenär klandra sysslomannens redovisning, väcke vid domstol talan inom tre månader från det sammanträde, där redovisningen framlades, eller

have förlorat sin rätt till klander. Galdenären vare ock öppet att efter ty nu sagts klandra redovisningen.

187 §.

Är fara för handen, att galdenär begiver sig från riket utan att efterlämna känd egendom, som svarar mot hans gäld, eller att någon, som häftar i skuld för hushyra, kost, skeppslega eller annat dylikt, avviker från orten, utan att borgenären har säkerhet i kvarlämnat gods; då äge överexekutor förbjuda galdenären att avresa från orten, innan han gjort rätt för sig; dock må sådant reseförbud ej gälla utöver tre månader efter delgivningen. Har meddelat reseförbud före nämnda tids utgång hävts eller eljest upphört att gälla, må nytt reseförbud avse allenast återstoden av sagda tid.

I beslut om reseförbud skall angivas den ort, där galdenären skall uppehålla sig, samt erinras om påföljden för överträdelse av förbudet. Överträdes reseförbud, äge överexekutor på yrkande av borgenär förordna, att galdenären skall återhämtas och under den tid förbudet gäller hållas i häkte.

187 a §.

Gör någon mot annan gällande anspråk, som kan antagas bliva eller är föremål för rättegång eller prövning i annan ordning, må han till säkerställande av sin rätt hos överexekutor begära åtgärd, som avses i 15 kap. 3 § rättegångsbalken; om beviljande av sådan åtgärd äge vad i nämnda lagrum är stadgat beträffande åtgärd i rättegång motsvarande tillämpning.

188 §.

Den, som vunnit kvarstad, skingrings- eller reseförbud eller handräckning enligt 187 a §, skall, om talan ej redan väckts, inom en månad eller, då reseförbud utverkats, inom två veckor efter det förordnandet gavs hos domstol anhängiggöra sin talan genom ansökan om stämning, lagsökning eller betalningsföreläggande. Gör han det ej eller avvisas, återkallas eller förfaller eljest anhängiggjord talan, gånge åtgärden åter.

Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning när enligt lag eller författning det åligger den, som vill göra viss fordran eller rätt gällande, att utföra sin talan hos myndighet i annan ordning än i första stycket avses.

Är den, som vunnit kvarstad, förbud eller handräckning enligt 187 a §, enligt stadgande i lag eller författning eller enligt dom eller avtal förpliktad att låta sin talan av skiljemän prövas eller vill han göra gällande sådant anspråk på ersättning på grund av jordbruksarrende, som må genom syn styrkas, åligge honom, vid äventyr av åtgärdens återgång, att inom tid, som i första stycket stadgats för talans anhängiggörande, ej mindre skriftligen påkalla skiljedom eller syn med uppgift i förra fallet å den eller de frågor, om vilka skiljedom äskas, än även, där parterna var för sig skola välja skiljemän eller synemän, skriftligen underrätta motparten om sitt val.

190 §.

Prövas de omständigheter, som föranlett kvarstad eller skingrings- eller reseförbud eller handräckning enligt 187 a §, ej vidare vara för handen, må åtgärden hävas av överexekutor, så ock av domstol, då rättegång där anhängig är. Väckes eljest, där till vidmakthållande av åtgärden förfarande, som i 188 § tredje stycket sägs, blivt anhängiggjort, fråga om återgång av åtgärden, pröve överexekutor efter omständigheterna, huruvida sådan återgång skall äga rum eller om och på vad villkor åtgärden må bestå.

194 §.

Kvarstad, skingrings- eller reseförbud eller handräckning enligt 187 a eller 192 § eller försäljning av lös egendom, å vilken lagts kvarstad eller vilken ställts under skingringsförbud, må ej av överexekutor beviljas, där ej sökanden ställt pant eller borgen för den skada, som kan genom åtgärden vederparten tillskyndas. Finnes, då fråga är om kvarstad, skingrings- eller reseförbud eller handräckning enligt 187 a eller 192 §, någon, som bör sådan säkerhet ställa, ur stånd därtill, och har han för sin talan visat synnerliga skäl, äge överexekutor honom från säkerhets ställande befria.

201 §.

För klagan över utmätning äge gäldenär tid av femton dagar från det utmätningen fullbordats eller blivt i fall, varom i 75 § sägs, hos gäldenären verkställd. Är borgenär missnöjd med förrättningen, ingive sin klagoskrift inom samma tid från det han erhöi del av protokollet över utmätningen.

202 §.

Vill någon klaga över utmätningsmans åtgärd vid auktion å fast egendom, göre det sist å femtonde dagen därefter; dock att klagan över borgenärsförteckningen, där ej fråga är om bestämmande av lägsta budet eller andra villkor för försäljningen, skall föras i den ordning 203 § stadgar.

203 §.

Är någon missnöjd med utmätningsmans förslag till fördelning av köpeskilling för utmätningsvis såld egendom eller av medel, som i 143 § 2 mom. avses eller som influtit under tvångsförvaltning, ingive sin klagoskrift till överexekutor sist å tjugonde dagen från det förslaget avgavs.

211 §.

Nöjes ej — — — det försummas.

Över utslag, varigenom överexekutor visat mål åter till utmätningsman, må ej klagas; innefattar överexekutors prövning avgörande av fråga, som inverkar på målets utgång, äge dock part utan hinder av vad nu sagts fullfölja talan däremot.

Ej må klagan föras över beslut, varigenom överexekutor funnit utmätningssman behörig.

Om klagan över beslut, varigenom varning meddelats utmätningssman eller han avstängts från tjänstgöring, stadgas i 221 §.

212 §.

Har överexekutor genom särskilt beslut utlåtit sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må ej besvär anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken. Ej vare part förment att särskilt överklaga beslut, varigenom överexekutor före målets slutliga avgörande utlåtit sig i fråga, som avses i 195 § 1 mom., eller meddelat förordnande enligt 208 §. Tilltror part sig visa, att utsökningsmål av överexekutor onödigt uppehålles; äge då att däröver klaga.

213 §.

Vill någon överklaga överexekutors slutliga utslag i fråga om fördelning av köpeskillning för fast egendom, som blivit av överexekutor såld, eller av medel, som i 143 § 2 mom. eller i 7 kap. avses, eller på klagan över utmätning, auktion å fast egendom eller förslag till fördelning av köpeskillning eller av medel, som i 143 § 2 mom. eller i 7 kap. avses, åligge honom att inom tre veckor från den dag, då utslaget muntligen avkunnades, eller, om det blivit efter anslag meddelat, från den dag, å vilken utslaget är ställt, till överexekutor inkomma med besvärslaga.

För klagan — — — är stadgad.

214 §.

Den, som ej nöjes åt överexekutors beslut i andra fall än i 213 § nämnas, äge, där beslutet blivit för honom muntligen avkunnat, inom tid, som i samma paragraf stadgas, till överexekutor inkomma med besvärslaga; eljest njute han lika tid från det han av beslutet erhöll del.

215 §.

Skall besvärstid räknas från erhållen del av beslutet, skall genom den vinnandes försorg beslutet delgivas vederparten på sätt i rättegångsbalken är om delgivning stadgat. Skall delgivning ske enligt 33 kap. 12 § nämnda balk, ankomme på överexekutor att på begäran förordna därom; och skall vad i sagda paragraf stadgas om rätten gälla överexekutor.

216 §.

Vill någon klaga däröver, att han av överexekutor blivit fälld till ansvar enligt 11 § eller till skadestånd enligt 207 §, och är utslaget ej för honom muntligen avkunnat, åligge honom att inom tre veckor från den dag, utslaget genom överexekutors försorg honom delgavs, till överexekutor inkomma med besvärslaga.

217 §.

Finnes besvärstalan ej vara fullföljd på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall den av överexekutor avvisas. Om fullföljd av talan mot beslutet gälla vad i 216 § är föreskrivet.

Avvisas ej besvärstalan efter vad i första stycket sägs, låte överexekutor utan dröjsmål till hovrätten insända besvärslagan med därvid fogade handlingar ävensom överexekutors protokoll och utslag samt, i huvudskrift eller styrkt avskrift såvitt angår den fullföljda frågan, utmätningssmans protokoll och andra hos överexekutor förvarade handlingar i målet.

218 §.

Sedan besvär mot överexekutors utslag till hovrätten inkommit, äge hovrätten, om skäl därtill äro, att, innan ändringssökandet slutligen prövas, förordna, att utslaget icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas. Hovrätten äge ock omedelbart meddela förordnande enligt vad i 195 § 1 mom. sägs.

219 §.

Talan mot hovrätts utslag eller beslut i utsökningsmål skall fullföljas genom besvär till högsta domstolen.

Har i utsökningsmål hovrätt meddelat beslut, varigenom målet visats åter till överexekutor eller utmätningssman, skall vad i 211 § 2 mom. finnes stadgat äga motsvarande tillämpning.

Över beslut, varigenom hovrätten, innan ändringssökandet slutligen prövas, förordnat, att överexekutors utslag icke må verkställas eller att, om verkställighet redan följt, ytterligare åtgärd ej må vidtagas, eller utlåt sig i fråga, som i 195 § 1 mom. sägs, må särskild talan föras. Har hovrätten i annat fall än nu sagts genom särskilt beslut utlåt sig över omständighet, som angår målets behandling; däröver må besvär ej anföras annorledes än i sammanhang med huvudsaken.

Ej må klagan föras över utslag, varigenom hovrätten undanröjt förordnande, som av överexekutor meddelats enligt 208 §.

220 §.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om skyldighet för hovrätt att till högsta domstolen insända huvudskrift eller styrkt avskrift av underrättens akt, såvitt angår fullföljd fråga, skola i utsökningsmål avse överexekutors protokoll och utslag samt utmätningssmans protokoll och andra målet tillhörande handlingar, som varit för överexekutor tillgängliga, då målet av honom avgjordes.

221 §.

Utmätningssman, som icke åtnöjes med beslut, varigenom med stöd av 10 § varning meddelats honom eller han avstängts från tjänstgöring, må däröver

hos Kungl. Maj:t anföra besvär, vilka skola hava inkommit till socialdepartementet sist å trettionde dagen efter det utmätningssmannen erhöi del av beslutet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948. Utsökningsmål, som vid nämnda tid redan äro anhängiga, skola behandlas enligt äldre lag. Skall tid för väckande av talan vid domstol räknas från dag före denna lags ikraftträdande, gälle i fråga om längden av sådan tid äldre lag. Beträffande verkställighet av dom i mål, som av underrätt avgjorts före lagens ikraftträdande, skola äldre bestämmelser tillämpas.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse för 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

Härigenom förordnas, att 22 § förordningen den 10 augusti 1877 om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall er-hålla följande ändrade lydelse.

22 §.

Har i brottmål dömts till böter eller vite eller till sådan med brott förenad påföljd, som innefattar betalningsskyldighet, gälle i fråga om verkställighet av domen vad i nya lagen är föreskrivet om verkställighet av beslut, varigenom någon i tvistemål fällts till böter eller vite. Är ådömd påföljd eljest sådan, att domen kan verkställas genom utsökning, och är ej särskild föreskrift meddelad om verkställigheten, äge vad om verkställighet i tvistemål är i nya lagen stadgat motsvarande tillämpning; underrätts dom må dock ej verkställas förr än den vunnit laga kraft.

Där i brottmål dömts till skadestånd eller talan om enskilt anspråk eljest bifallits, gälle i fråga om verkställighet av domen vad i nya lagen är för motsvarande fall stadgat beträffande verkställighet i tvistemål.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Förslag
till
Lag
om bevisupptagning åt utländsk domstol.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har i visst mål eller ärende utländsk domstol gjort framställning hos domstol här i riket om vidtagande av någon till rättegången hörande åtgärd, såsom upptagande av ed, anställande av förhör med part eller upptagande av bevis genom vittne, sakkunnig eller syn eller av skriftligt bevis, och varder framställningen genom utrikesdepartementet överlämnad till den svenska domstolen, skall den äskade åtgärden vidtagas efter vad i denna lag sägs. Vad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning, där fråga är om ansvar för gärning som har karaktär av politiskt brott eller som icke är i svensk lag belagd med straff. Ej heller må i mål om ansvar för brottslig gärning part höras på ed eller under sanningsförsäkran.

Lika med utländsk domstol anses i denna lag annan utländsk judiciell myndighet.

2 §.

Åtgärd som i 1 § sägs skall vidtagas av allmän underrätt.

Är framställning gjord om upptagande av ed, anställande av förhör, upptagande av skriftligt bevis eller syn å föremål som lämpligen kan flyttas till rätten, ankomme åtgärden på den rätt, inom vars område den som skall fullgöra edgång eller höras eller som innehar handling eller föremål, varom fråga är, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig; där han samtyckt att vid annan rätt fullgöra vad av honom äskas, skall dock åtgärden vidtagas av den rätten. Är fråga om syn å fastighet eller å föremål som ej lämpligen kan flyttas till rätten, tillkomme sådan åtgärd den rätt, inom vars område fastigheten är belägen eller föremålet finnes. Annan åtgärd skall verkställas av den rätt till vilken framställning därom inkommit.

3 §.

Prövar rätten att begärd åtgärd ej kan vidtagas, meddele rätten den utländska domstolen underrättelse därom med uppgift om skälen för beslutet.

Finner rätten att det jämlikt 2 § andra stycket tillkommer annan rätt att vidtaga åtgärd varom fråga är, skall framställningen översändas till den rätten och meddelande därom tillställas den utländska domstolen.

4 §.

Möter ej för äskad åtgärd laga hinder, utsätte rätten dag för ärendets företagande.

Avser mål däri åtgärd äskats ansvar för brottslig gärning, give rätten i god tid den utländska domstolen underrättelse vilken dag ärendet skall förekomma. Sådan underrättelse skall ock eljest lämnas, om den utländska domstolen framställt begäran därom.

5 §.

I fråga om ärendets behandling vid rätten skall, där ej annat föranledes av föreskrifterna i denna lag, lända till efterrättelse vad om rättegång vid svensk domstol finnes stadgat. Ärendet skall anses såsom bevisupptagning utom huvudförhandling; dock vare ej nödigt att part kallas, där han ej själv skall höras eller fullgöra något.

6 §.

Avser framställningen parts hörande på ed och är ej särskilt utsatt vad under eden skall bekräftas eller förnekas, anställe rätten förhör med parten angående den omständighet varom upplysning äskas. I övrigt skall i fråga om parts hörande på ed vad om förhör med part under sanningsförsäkran i rättegång vid svensk domstol är stadgat äga motsvarande tillämpning. Är i framställningen särskilt utsatt vad under eden skall bekräftas eller förnekas, lände det till efterrättelse.

7 §.

Äger enligt lagen i det land, där den främmande domstolen är, den som skall höras eller något fullgöra att utöver vad om rättegång vid svensk domstol är stadgat vägra att efterkomma vad av honom äskas, njute han den rättigheten till godo.

8 §.

Har den utländska domstolen hemställt, att vid eds avläggande skola användas andra ordalag än i svensk lag äro stadgade eller att därvid eljest skall förfaras annorledes än svensk lag föreskriver, och är den av vilken eden kräves villig att sålunda fullgöra eden, pröve rätten huruvida det må ske.

Innefattar den utländska domstolens framställning eljest begäran att visst förfarande skall iakttagas vid verkställande av äskad åtgärd, skall den begäran efterkommas, där det ej strider mot svensk lag.

9 §.

Rätten fastställe det belopp, vartill kostnad för delgivning uppgår. Sådan kostnad så ock av rätten bestämd ersättning till den som, utan att vara part, inställt sig vid rätten eller något fullgjort skall gäldas av statsverket.

10 §.

Sedan ärendet blivit fört till slut, låte rätten protokoll över vad däri förekommit tillställas den utländska domstolen; foge ock därvid särskild skrivelse, upptagande de kostnader den äskade åtgärden enligt 9 § eller eljest medfört.

Har Konungen efter avtal med främmande stat förordnat, att visst slag av kostnader som föranletts av framställning från domstol i den staten ej skall utkrävas, varde sådan kostnad ej för den utländska domstolen uppgiven.

11 §.

Vad här ovan är stadgat för det fall, att framställning som i 1 § sägs blivit genom utrikesdepartementet överlämnad till svensk domstol, skall jämväl äga tillämpning där sådan framställning blivit till domstol här i riket översänd från utländsk domstol med vilken enligt Konungens förordnande den svenska domstolen äger omedelbart skriftväxla.

Konungen äger ock efter avtal med främmande stat förordna, att de i förestående paragrafer för nämnda fall givna bestämmelserna skola gälla där framställning varom nyss sagts blivit från konsul för den staten översänd till svensk domstol.

12 §.

I de fall då rätten enligt denna lag har att avlåta meddelande till utländsk domstol skall, där ej på grund av Konungens förordnande omedelbar skriftväxling må äga rum, meddelandet översändas till utrikesdepartementet för vidare åtgärd; dock skall meddelande som är föranlett av framställning översänd från konsul avsändas till denne.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Genom lagen upphäves lagen den 6 mars 1899 (nr 12 s. 1) om handräckning åt utländsk domstol.

Förslag
till
Lag
om bevisupptagning vid utländsk domstol.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

I mål eller ärende som är vid svensk domstol anhängigt må rätten förordna, att bevis genom vittne, sakkunnig, syn eller förhör med part under sanningsförsäkran eller skriftligt bevis skall upptagas vid utländsk domstol.

I brottmål må bevisupptagning som nu sagts äga rum allenast om synnerliga skäl äro därtill.

2 §.

Enskild part som begärt bevisupptagning eller som eljest enligt lag har att utgiva kostnaden därför åligge att inom tid som honom av rätten förelägges antingen till rätten avlämna skriftlig förbindelse av två vederhäftiga, inom riket bosatta svenska medborgare, vilka en för båda och båda för en borga såsom för egen skuld för den kostnad åtgärden kan medföra, eller ock erlägga det belopp vartill rätten finner kostnaden kunna skäligen beräknas. Försummas det och har bevisupptagningen begärts av part, vare frågan där om förfallen.

Vad nu sagts skall ej äga tillämpning, då kostnad för bevisupptagning skall utgivas av kronan såsom part eller på grund av parten tillkommande förmån av fri rättegång skall utgå av allmänna medel.

3 §.

Då rätten beslutat bevisupptagning vid utländsk domstol samt, i fall som avses i 2 §, vad där är föreskrivet blivit fullgjort, utfärde rätten framställning till den utländska domstolen om bevisupptagningen. I framställningen skall rätten kort redogöra för saken samt uppgiva beviset och den omständighet som skall styrkas därmed. Finnes lämpligt att visst i svensk lag stadgat förfarande iakttages vid verkställande av äskad åtgärd, varde det angivet. Där part sådant äskar, begäre rätten ock att underrättelse om dagen för bevisupptagningen varder i god tid meddelad rätten.

Framställning som nu sagts skall av rätten tillställas utrikesdepartementet för vidare åtgärd eller, där enligt Konungens förordnande omedelbar skriftväxling med den utländska domstolen må äga rum, översändas till den domstolen.

4 §.

Närmare bestämmelser om gäldande av kostnad för bevisupptagning som avses i denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Genom lagen upphäves lagen den 6 mars 1899 (nr 12 s. 6) om vittnesförhör vid utländsk domstol.

F ö r s l a g
till
L a g
om bevisupptagning åt vissa internationella organ.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har domstol eller skiljedomstol, vilken det tillkommer att avgöra tvist mellan stater, eller annat internationellt organ, som tillsatts för behandling av sådan tvist, hos Konungen gjort framställning om vidtagande av någon till tvistens behandling hörande åtgärd, såsom upptagande av ed eller av bevis genom vittne, sakkunnig eller syn eller av skriftligt bevis, och varder framställningen av Konungen bifallen, skall den äskade åtgärden vidtagas efter vad i denna lag sägs.

2 §.

Åtgärd som i 1 § sägs skall vidtagas av allmän underrätt.

Är framställning gjord om upptagande av ed, anställande av förhör, upptagande av skriftligt bevis eller syn å föremål som lämpligen kan flyttas till rätten, ankomme åtgärden på den rätt, inom vars område den som skall fullgöra edgång eller höras eller som innehar handling eller föremål, varom fråga är, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig; där han samtyckt att vid annan rätt fullgöra vad av honom äskas, skall dock åtgärden vidtagas av den rätten. Är fråga om syn å fastighet eller å föremål som ej lämpligen kan flyttas till rätten, tillkomme sådan åtgärd den rätt, inom vars område fastigheten är belägen eller föremålet finnes.

Annan åtgärd än nu sagts skall vidtagas av den rätt Konungen bestämmer.

3 §.

Prövar rätten att begärd åtgärd ej kan vidtagas, avlåte rätten meddelande därom till sökanden med uppgift om skälen för beslutet.

Finner rätten att det jämlikt 2 § andra stycket tillkommer annan rätt att vidtaga åtgärd varom fråga är, skall framställningen översändas till den rätten och meddelande därom tillställas utrikesdepartementet.

4 §.

Möter ej för äskad åtgärd laga hinder, utsätte rätten dag för ärendets företagande.

Om den utsatta dagen låte rätten underrätta sökanden.

5 §.

I fråga om ärendets behandling vid rätten skall lända till efterrättelse vad om rättegång vid svensk domstol finnes stadgat; ärendet skall anses som bevisupptagning utom huvudförhandling.

6 §.

Rätten fastställe det belopp, vartill kostnad för delgivning uppgår. Sådan kostnad så ock av rätten bestämd ersättning till den som, utan att vara part, tillstädeskommit vid rätten eller något fullgjort skall gäldas av statsverket.

7 §.

Sedan ärendet blivit fört till slut, låte rätten protokoll över vad däri förekommit tillställas sökanden och översände till utrikesdepartementet uppgift å de kostnader åtgärden enligt 6 § eller eljest medfört.

8 §.

Meddelande som skall avlätas till sökanden eller part varde av rätten översänt till utrikesdepartementet för vidare åtgärd.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Genom lagen upphäves lagen den 4 april 1930 (nr 64) om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ.

F ö r s l a g

til

L a g

om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är någon för tillvaratagande i utlandet av rätt till arv, försäkring, pension eller skadestånd eller av annan honom tillkommande rättighet i behov att få viss uppgift med ed bekräftad, vare sig av honom själv eller av annan, må sådan ed upptagas av allmän underrätt.

2 §.

Ej må ed avläggas av den som är under femton år, eller av den som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten finnes sakna erforderlig insikt om edens betydelse.

3 §.

I fråga om upptagande av ed skall gälla vad svensk lag därom föreskriver. Framställes begäran att vid edens avläggande skola användas andra ordalag än i svensk lag äro stadgade, eller att eljest vid edens upptagande skall förfaras annorledes än svensk lag föreskriver, eller att expedition i ärendet skall utfärdas i annan form än som är föreskriven eller vanlig här i riket, pröve rätten huruvida det må ske.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Genom lagen upphäves lagen den 5 april 1935 (nr 93) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet.

F ö r s l a g
till
L a g
angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 (nr 145)
om skiljemän.

Härigenom förordnas, att 15 § lagen den 14 juni 1929 om skiljemän skall erhålla följande ändrade lydelse.

15 §.

Om parterna ej annorlunda bestämma, äga skiljemännen vidtagna åtgärder för utredningens främjande såsom att anmoda part eller sakkunnig eller annan att infinna sig för att höras i saken eller uppmana part eller annan, vilken innehar skriftlig handling eller föremål som kan antagas vara av betydelse som bevis, att hålla handlingen eller föremålet till handa. Skiljemännen äga ej stadga vite eller eljest använda tvångsmedel, ej heller upptaga ed eller sanningsförsäkran.

Vill part, att vittne eller sakkunnig skall höras eller förhör med part under sanningsförsäkran skall äga rum vid domstol, eller att föreläggande skall meddelas part eller annan att som bevis tillhandahålla skriftlig handling eller föremål, göra ansökan därom hos den allmänna underrätt, inom vars område den skall höras eller som åtgärden eljest angår vistas. Hava skiljemännen prövat åtgärden nödig och tillhandahålles erforderlig utredning, skall rätten anställa förhör eller meddela föreläggande, därest laga hinder ej möter. Angående åtgärd, som nu sagts, gälle i tillämpliga delar vad om bevisupptagning i rättegång utom huvudförhandling är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 (nr 147)
om utländska skiljeavtal och skiljedomar.**

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 14 juni 1929 om utländska skiljeavtal och skiljedomar skall erhålla följande ändrade lydelse.

12 §.

Vad i 15 § andra stycket av lagen om skiljemän är stadgat om bevisupptagning under skiljemannaförfarande här i riket äge tillämpning jämväl där utom riket sådant förfarande äger rum på grund av skiljeavtal rörande fråga, som enligt svensk lag må hänskjutas till avgörande av skiljemän.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 september 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, ANDERSSON, ROSANDER, RUBBESTAD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, hemställer, att lagrådets utlåtande måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet genom utdrag av protokollet inhämtas över de av processlagberedningen i betänkande den 17 mars 1944 (SOU 1944: 9 och 10) framlagda förslagen till

- 1) lag om handläggning av ärenden;
- 2) lag om lagsökning och om handräckning för fordran (lagsökningslag);
- 3) lag om ändring i vissa delar av konkurslagen;
- 4) lag angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 (nr 226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 5) lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser;
- 6) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs;
- 7) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed;
- 8) lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;
- 10) lag om handräckning åt utländsk domstol;
- 11) lag om upptagande av bevis vid utländsk domstol;
- 12) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 april 1930 (nr 64) om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;
- 13) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 5 april 1935 (nr 93) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 (nr 145) om skiljemän; samt

15) *lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 (nr 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.*

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Stefan Stiernstedt.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 19 juni 1945.

N ä r v a r a n d e:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 15 september 1944 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 14 september 1944, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om handläggning av ärenden;
- 2) lag om lagsökning och om handräckning för fordran (lagsökningslag);
- 3) lag om ändring i vissa delar av konkurslagen;
- 4) lag angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 (nr 226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 5) lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser;
- 6) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs;
- 7) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed;
- 8) lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;
- 10) lag om handräckning åt utländsk domstol;
- 11) lag om upptagande av bevis vid utländsk domstol;
- 12) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 april 1930 (nr 64) om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;
- 13) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 5 april 1935 (nr 93) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 (nr 145) om skiljemän; samt
- 15) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 (nr 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits, de under 1)—9) upptagna förslagen av hovrättsrådet Erik Söderlund samt övriga förslag av hovrättsassessorn Sven Strömberg.

Förslagen föranledde följande yttrande av lagrådet.

Förslaget till lag om handläggning av ärenden.

1 §.

Denna paragraf åsyftar att angiva den föreslagna lagens tillämpningsområde. Att fullständigt klarlägga vad som avses med frivillig rättsvård är icke möjligt utan alltför stor vidlyftighet, och det gäller därför att kort karaktärisera det föreliggande rättsområdet. I enlighet härmed är paragrafen avfattad, och lagrådet vill endast erinra, att en omformulering av inledningen jämte några förkortningar på sätt nedan angives skulle förtydliga paragrafens innehåll.

I paragrafens inledning utsäges, att med ärende avses rättsvårdsfråga, som i det följande närmare beskrives. Även om det beträffande frivillig rättsvård ej är erforderligt att göra skillnad mellan det rättsliga förfarandet och det materiella rättsförhållande, varom är fråga, synes genom en jämkning av uttryckssättet böra undvikas, att ordet ärende skulle kunna uppfattas såsom en beteckning för enbart det materiella rättsförhållandet.

Vid gränsdragningen mellan rättsskipning och frivillig rättsvård upptages i texten jämsides med fråga, som enligt lag eller författning skall handläggas i den för tvistemål eller brottmål stadgade ordningen, sådan fråga som äger samband med rättegång i dylikt mål. Härmed torde processlagberedningen närmast ha velat angiva, att åtskilliga i nya rättegångsbalken reglerade förfaranden, vilka icke falla inom ramen för pågående rättegång, exempelvis bevisupptagning till framtida säkerhet, lika litet som vanliga rättegångsfrågor ligga inom paragrafens tillämpningsområde. För karaktärisering av dessa förfaranden är emellertid uttryckssättet mindre lämpligt, och det kan föra tanken till vissa rättsvårdsfrågor, som äga anknytning till rättegång men icke destomindre skola handläggas i den för frivillig rättsvård stadgade ordningen. Enligt lagrådets mening kan den anmärkta tilläggsbestämningen undvaras. Av de använda ordalagen i övrigt torde med erforderlig tydlighet framgå, att de rättsvårdsangelägenheter, som äga samband med rättegång i tvistemål eller brottmål, icke inbegripas under förevarande paragraf.

Från den rättsvård, som nu göres till föremål för allmän reglering, skola, såsom i förslaget beaktats, avskiljas frågor, som eljest angå straff eller annan med brott förenad påföljd. Emellertid torde det icke vara nödvändigt att i detta sammanhang särskilt omnämna villkorlig dom, vilken — liksom andra därmed jämförliga reaktioner i anledning av brott — måste hänföras till brottspåföljder i vidsträckt mening.

2 §.

Sedan i tredje styckets första punkt lämnats föreskrift, att skriftlig ansökan skall vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller hans ombud, samt i andra punkten stadgats att, om ansökan göres muntligen, uppteckning därav skall ske i den mån det erfordras, innehåller tredje punkten bestämmelse, att »sökandens namn, hans hemvist och postadress skola ock antecknas». Såväl utformningen av denna bestämmelse som dess placering föranleda till den tolkningen att bestämmelsen avser allenast muntlig ansökan. Emellertid bör tydligen jämväl skriftlig ansökan innehålla uppgift om sökandens hemvist och postadress. Vid förslaget avfattande har beredningen måhända utgått från att föreskrift i detta hänseende ej erfordrades, då den nya rättegångsbalken, till vars stadganden förslaget i 11 § andra stycket lämnar en allmän hänvisning, innehölle motsvarande bestämmelser i 33 kap. 1 § första stycket och — i tillämplig del — andra stycket, varemot uppgiftsskyldighet vid muntlig ansökan icke vore där reglerad. Är detta antagande riktigt, måste förslaget emellertid i nu ifrågavarande avseende anses svårtolkat. Då det synes angeläget att för den rättssökande allmänheten klargöres vikten av att vid hänvändelse till domstol sökanden uppger icke blott namn utan även hemvist och postadress, hemställer lagrådet, att första punkten av tredje stycket erhåller den lydelsen att skriftlig ansökan skall vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller hans ombud och bör innehålla uppgift å sökandens hemvist och postadress.

Formuleringen av tredje styckets andra punkt kan giva anledning till tvekan huruvida rätten har skyldighet att biträda sökanden med uppteckning av ansökningen jämväl i det fall, då skriftlig form är föreskriven, exempelvis i fråga om dödande av förkommen handling. Sådan skyldighet bör icke åvila rätten. Ehuru detta kan sägas framgå av 11 § första stycket, synes en förtydligande jämkning av ordalagen vara önskvärd. Om första punkten erhåller den lydelse, som lagrådet föreslagit, kan i andra punkten föreskrivas, att om ansökan göres muntligen, rätten skall anteckna vad som erfordras för ärendets behandling. Tredje punkten kan i så fall utgå. Av de bestämmelser, som förut upptagits i paragrafen, framgår i vilken omfattning anteckningar skola göras. Tydligt är alltså, att rätten skall anteckna — förutom sökandens namn med hans hemvist och postadress — de omständigheter, varå ansökan grundas, den åtgärd, som påkallas, samt, om det är erforderligt, jämväl de omständigheter, som betinga rättens behörighet.

För närvarande är det, om sökanden låter genom ombud ingiva ansökan, i allmänhet icke erforderligt, att ombudet styrker sin behörighet. Såsom beredningen erinrat, utgör ombudets innehav av de handlingar, som åberopas till stöd för ansökningen, i regel tillräckligt bevis för att han är behörig. Någon anledning att skärpa kravet på legitimation föreligger icke, och detta torde ej heller åsyftas med stadgandet i sista punkten av tredje stycket. Innebördens av denna bestämmelse skulle emellertid komma till tydligare uttryck,

om det angåves, att för ombud ej föreligger skyldighet att förete fullmakt, med mindre rätten av särskild anledning finner det erforderligt.

Såsom beredningen framhållit, bör ansökan i regel anses gjord, då den inkommer till rätten eller, om ansökan sker muntligen, den framställs vid rätten. Särskilt stadgande härom har icke ansetts erforderligt. Då emellertid tidpunkten för ärendets anhängiggörande i vissa fall kan vara av rättslig betydelse, synes det vara av vikt att, i den mån så erfordras, anteckning om berörda tidpunkt verkställs vid rätten. Lämpligen bör i sådant syfte meddelas föreskrift i de bestämmelser, som enligt 10 § skola utfärdas i administrativ ordning.

4 och 5 §§.

I 4 § givas bestämmelser om förberedande åtgärder, under det att 5 § reglerar sådan förhandling, som närmast motsvarar huvudförhandlingen i tvistemål. Under sistnämnda paragraf ha även upptagits föreskrifter om vem som skall kallas till sådan förhandling och vilka förelägganden, som därvid kunna ifrågakomma. Om utfärdande av kallelser enligt vad sålunda angivits stadgas i 4 §. Då kallelser och förelägganden äro att hänföra till den förberedande handläggningen, torde samtliga föreskrifter i ämnet böra upptagas i 4 §. I tydlighetens intresse torde böra utsägas, att rätten äger vid vite förelägga sökanden eller annan såväl att komma tillstädes vid förhandling som att därvid infinna sig personligen.

Den i 4 § första stycket givna regeln, i den mån den avser vidtagande av åtgärder »för att ärendet må i ett sammanhang kunna företagas till prövning och avgörande», saknar betydelse för det mycket stora antal ärenden, som avgöras av en lagfaren domare ensam, och den är av ringa vikt i de fall, då flera domare skola deltaga i avgörandet men förhandling enligt 5 § icke skall äga rum. De citerade orden torde därför kunna uteslutas. Anses en föreskrift i ämnet böra bibehållas, bör dess räckvidd begränsas till de fall, då förhandling skall hållas.

Genom andra stycket i 4 § har befogenhet tillerkänts rätten att, där det erfordras, i avbidan på ärendets avgörande förordna om åtgärder för säkerställande av den rättsvård, varom är fråga. Någon ytterligare begränsning har icke uppställts för rättens befogenhet härutinnan. I motsvarande bestämmelser i 15 kap. nya rättegångsbalken angives under vilka förutsättningar där avsedda åtgärder må företagas. Det kan icke anses följdriktigt eller lämpligt att i ärenden, där rätten ofta har sämre möjligheter än i rättegångsmål att överblicka behovet och verkan av provisoriska åtgärder, giva rätten en mera vidsträckt befogenhet att besluta dylika åtgärder. Det synes böra föreskrivas, att rätten må förordna om sådan åtgärd endast då den finnes vara av synnerlig vikt för säkerställande av den rättsvård, varom i ärendet är fråga. I vissa grupper av ärenden äger rätten på grund av särskilda bestämmelser en längre gående befogenhet att förordna om provisoriska åtgärder.

Enligt 4 § skola förberedande åtgärder vidtagas utan dröjsmål. Det är av lika stor vikt att ärende företages till avgörande så snart ske kan. Föreskrift härom har ej givits och är ej heller erforderlig för det fall att förhandling i ärendet skall äga rum. Emellertid komma de flesta ärenden att avgöras utan förhandling, och en allmän föreskrift av antydda innehåll synes därför lämplig. En sådan bestämmelse, som kan erhålla sin plats i 5 §, skulle även underlätta tolkningen av domförhetsreglerna i 6 §. Det föreslagna stadgandet avser naturligen icke att giva ärenden förtur framför t. ex. rättegångsmål, utan innebär endast att, sedan erforderliga förberedande åtgärder vidtagits, ärendet bör så snart det lämpligen låter sig göra företagas till slutlig prövning. Ärenden, som avses i 6 § andra stycket, skola enligt 8 § i regel företagas till avgörande vid ting eller å allmän rättegångsdag.

I 5 § föreskrives, att rätten i visst fall äger förelägga sökanden att vid förhandling komma tillstådes vid påföljd, att ansökan eljest förfaller. Särskilt därest föreskriften om meddelande av sådant föreläggande flyttas till 4 §, bör i 5 § stadgas, att om sökanden uteblir, då dylikt föreläggande meddelats honom, ärendet skall avskrivas. Då stadgandet i 5 § sista punkten, att utvaro av annan än sökanden ej utgör hinder för ärendets prövning och avgörande, är avsett att gälla även då sökanden inställer sig efter att ha erhållit föreläggande att komma tillstådes vid påföljd att ansökan eljest förfaller, torde stadgandets ordalag böra jämkas.

6 §.

Under andra stycket punkt 3 ha upptagits ärenden, som angå dödsbos förvaltning genom boutredningsman. De domförhetsregler, som föreslagits för denna grupp av ärenden, böra lämpligen gälla även då fråga uppkommer om åtgärd till säkerställande av legat enligt 5 kap. 3 § lagen om boutredning och arvskifte, och andra stycket bör därför göras tillämpligt jämväl å sistnämnda fall.

Även lagen om testamente kan ligga till grund för åtskilliga ärenden av sådan vikt att prövningen synes böra ske enligt domförhetsreglerna i andra och tredje styckena av förevarande paragraf. Dessa ärenden angå förvaltning av egendom, som gjorts till föremål för testamentariskt förordnande. I 4 kap. 6 § testamentslagen behandlas sålunda tillstånd till förfogande över testamenterad egendom, och 9, 10 och 11 §§ samma kapitel avse säkerhetsåtgärder, av vilka dock godmansförordnanden redan enligt beredningens förslag omfattas av ifrågavarande domförhetsregler på grund av innehållet i punkt 6.

De åsyftade ändringarna kunna ske genom att punkt 3 får omfatta ärenden angående förvaltning enligt såväl lagen om testamente som lagen om boutredning och arvskifte. Att märka är, att denna punkt härigenom kommer att inbegripa jämväl godmansförordnande enligt 1 kap. 2 § sistnämnda lag. Sådant förordnande är emellertid i förslaget inrymt under punkt 6, och omflyttningen föranleder således icke någon saklig avvikelse från förslaget. Av det föregående framgår, att de nu förordade ändringarna innebära omflyttning även i fråga om vissa godmansförordnanden enligt testamentslagen.

Punkt 4 är avfattad i anslutning till gällande bolagslagstiftning. Emellertid träder en ny lag om aktiebolag i kraft den 1 januari 1948, och lagrådet vill erinra, att förevarande paragraf bör anpassas till den nya bolagslagstiftningen.

I överensstämmelse med vad för närvarande gäller kräves enligt förslaget fullsuttent rätt vid handläggning av ansökan om tillstånd enligt lagen om förmynderskap till viss förvaltningsåtgärd. Däremot innebär förslaget, att vissa jämförliga frågor om tillstånd till särskilda förvaltningsåtgärder, nämligen angående överlåtelse enligt 2 kap. 13 § boutredningslagen eller om förfogande enligt 4 kap. 6 § testamentslagen, kunna handläggas i enklare form än för närvarande, de förra av häradsrätt med tre i nämnden och de senare av häradsrätt utan nämnd eller av rådhusrätt med en lagfaren domare. Övervägande skäl tala för att nuvarande ordning bibehålles även i dessa fall, och det hemställs, att förevarande paragraf undergår härav påkallad jämkning. Med hänsyn till den under andra stycket punkt 3 föreslagna ändringen kan sådan jämkning ske genom att den i sista stycket gjorda hänvisningen till lagen om förmynderskap utgår ur lagtexten.

7 §.

Varken i de övriga till lagrådet remitterade förslagen eller i nya rättegångsbalken angives vilken befattningshavare vid domstolen skall fullgöra de uppgifter, som i varje särskilt fall åvila rätten. Fördelningen av arbetet mellan befattningshavarna skall såvitt angår underdomstol göras i de administrativa bestämmelser, som med stöd av 1 kap. 17 § nya rättegångsbalken skola meddelas om underrätternas organisation och verksamhet. Med hänsyn härtill synes det oegentligt att i förevarande paragraf stadga, att där angivna ärenden skola i underrätt handläggas av inskrivningsdomare. Vidare kan anmärkas, att det utan närmare utredning icke är möjligt att bedöma storleken av den arbetsbörda, som kommer att åvila de olika befattningshavarna. Då emellertid i paragrafen förutsättes, att i arbetsordning eller eljest kan bestämmas, att handläggningen av här ifrågakvarande ärenden skall ankomma på annan än inskrivningsdomare, finner sig lagrådet — om stadgandet av särskilda skäl anses böra upptagas i lagen — kunna lämna paragrafen utan erinran.

9 §.

Då första punkten i andra stycket huvudsakligen angår sättet för expediering av rättens slutliga beslut i vissa fall, medan andra punkten innehåller bestämmelser om beslutets innehåll, synas dessa punkter böra byta plats.

Enligt förslaget skall besvärstiden — som är den för besvär i tvistemål allmänt gällande — räknas från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet. För att beslutet skall kunna vinna laga kraft, måste följaktligen delgivning ske med alla, som äga föra talan mot detsamma. En sådan anordning är emellertid förenad med avsevärda olägenheter. Den kan vara tidsödande och medföra betydande kostnader, exempelvis när delgivning skall ske med ett

stort antal å skilda orter bosatta delägare i ett dödsbo. I åtskilliga fall kan det dessutom vara svårt att klarlägga i vilken omfattning delgivning måste äga rum för att beslutet skall kunna vinna laga kraft. Att slutligt beslut i ärende kan erhålla rättskraft utan större omgång är ofta angeläget. Exempelvis må nämnas, att tiden för preskription av rätt till arv eller testamente efter dödförklarad i vissa fall räknas från det beslutet om dödförklaringen vinner laga kraft. När rätten på ansökan beslutar om likvidation av aktiebolag eller utser likvidator i bolag, som trätt i likvidation, är det jämväl av vikt att beslutet erhåller rättskraft, liksom det vid förmögenhetsförvaltning kan vara önskvärt att visshet föreligger att rättens beslut om förmögenhetens omhändertagande står fast. I adoptionsärenden vore det för övrigt i vissa fall direkt olägligt att kräva delgivning. Lagrådet kan därför ej tillstyrka förslaget i denna del.

Enligt gällande rätt löper i allmänhet tiden för besvär över domstols beslut från dagen för beslutets meddelande. Denna regel skall jämjukt 52 kap. 1 § och 56 kap. 1 § nya rättegångsbalken tillämpas i fråga om besvär mot slutligt beslut, som i rättegångsmål meddelas av underrätt eller hovrätt. Enligt lagrådets mening tala starka skäl för att regeln bibehålles även i fråga om ärenden. Då beslut avkunnas vid muntlig förhandling, kommer en tillämpning av regeln icke att medföra någon ändring i nu rådande förhållanden. I andra fall skulle däremot en försämring av rättsägares ställning uppkomma, om ej särskilda åtgärder vidtoges. Då beslut meddelas genom dess tillhandahållande å rättens kansli, bleve det nämligen ej längre möjligt för den, som har intresse av ett ärende, att följa dess behandling såsom kan ske i fråga om alla ärenden, vilka enligt gällande ordning skola upptagas av rätten och således avgöras genom beslut å allmän rättegångsdag. Han måste, liksom för närvarande i de ärenden, som handläggas av en lagfaren domare ensam, genom förfrågan å kansliet förskaffa sig kännedom om när beslut meddelats. Det kan visserligen antagas, att i flertalet ärenden, i vilka fullföljd till högre rätt kan ifrågakomma, muntlig förhandling komme att hållas och att antydda olägenhet alltså i tillämpningen ej skulle få större betydelse. I görligaste mån bör den dock undvikas, och i sådant syfte kan det för de fall, där beslut ej avkunnas vid förhandling, lämpligen föreskrivas, att om i ärendet framställt yrkande ej bifallits eller ansökan bifallits mot bestridande, underrättelse om tiden för beslutets meddelande genom rättens försorg genast skall avsändas till den, som beslutet sålunda gått emot. Lagrådet får därför förorda, att den nu föreslagna regeln om besvärstidens beräkning förenas med en sådan underrättelseplikt. Härigenom torde tillräcklig säkerhet vinnas att den, som äger intresse att fullfölja talan mot ett beslut, icke löper fara att förlora sin rätt på grund av bristande kännedom om den tidpunkt, från vilken besvärstiden räknas. Vid jämförelse med vad nu gäller innebär en sådan ordning en förbättring av rättsägarens ställning icke blott i sådant ärende, som för närvarande handlägges av ensam domare, utan jämväl eljest, eftersom rättsägaren skulle erhålla underrättelse om förhållanden, om vilka han nu måste själv skaffa sig kännedom.

Den föreslagna underrättelseplikten avser tydligen endast rättsägare. Underrättelse behöver således icke sändas till enskild, som hörts allenast för vinnande av utredning, och ej heller till myndighet, med mindre denna äger klaga över beslutet. För att underrättelseplikten ej skall bli onödigt betungande för domstolarna synes undantag böra göras beträffande ärenden om fastställande av arvsskatt. Ett sådant undantag — varom bestämmelse kan meddelas antingen i förevarande paragraf eller i arvsskatteförordningen — kan så mycket hellre ske som i ärende av angiven beskaffenhet talan mot underrätts beslut får fullföljas inom så lång tid som tre år från beslutets dag.

Beaktas vad lagrådet nu föreslagit, bör fjärde punkten i andra stycket utgå. Av den hänvisning, som i 11 § andra stycket skett till nya rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål, följer att särskilt stadgande angående besvärstidens beräkning ej erfordras i förevarande lag.

Vad lagrådet här ovan förordat innebär ej någon ändring i förslagets ståndpunkt beträffande besvärstidens beräkning vid beslut, som meddelas under ärendets behandling. Gives sådant beslut annorledes än vid sammanträde för förhandling, kommer alltså besvärstiden, såsom i 52 kap. 1 § nya rättegångsbalken stadgas beträffande beslut under rättegången, att räknas från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet.

Innebörden av bestämmelsen i sista punkten av andra stycket är att rätten vid meddelande av slutligt beslut i ärende icke skall, såsom i nya rättegångsbalken stadgas i fråga om slutligt beslut, lämna besvärshänvisning utan allenast på begäran har skyldighet att lämna den som vill föra talan mot beslutet underrättelse om vad han har att iakttaga. För att denna förslagets mening skall komma till otvetydigt uttryck synes avfattningen av bestämmelsen böra undergå jämkning. Beaktas lagrådets anmärkning rörande besvärstidens beräkning, bör ifrågavarande stadgande lämpligen upptagas såsom ett särskilt tredje stycke i paragrafen.

11 §.

Stadgandena i den föreslagna lagen äro icke uttömmande utan kompletteras av nya rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål, i den mån de äro tillämpliga. Härom meddelas föreskrift i andra stycket av förevarande paragraf. Enligt paragrafens första stycke skola emellertid de särskilda bestämmelser, som äro meddelade i olika lagar och författningar om vissa grupper av ärenden, fortfarande gälla. Då första stycket sålunda innefattar undantag från de beträffande ärenden i allmänhet givna bestämmelserna, torde de båda styckenas ordningsföljd böra omkastas eller ock — vilket synes vara att föredraga — paragrafens innehåll böra uppdelas så, att stadgandet i andra stycket med vissa mindre jämkningar bibehålles i förevarande paragraf samt stadgandet i första stycket överföres till en särskild paragraf efter den nu ifrågavarande.

Förslaget till lag om lagsökning och om handräckning för fordran (lagsökningslag).**Lagens rubrik.**

Förslaget har bibehållit den i gällande lagsökningslag förekommande benämningen handräckning för fordran. Ordet handräckning användes här i en annan betydelse än den vedertagna. Med handräckning förstås närmast en exekutiv åtgärd till säkerställande av anspråk eller rättighet. I denna betydelse brukas ordet såväl i 8 kap. utsökningslagen som i 15 kap. nya rättegångsbalken. Det förfarande, som i förevarande förslag liksom ock i gällande lagsökningslag och lagen den 26 april 1907 om handräckning för fordrans utfående avses med benämningen handräckning för fordran, är däremot, såsom lagrådet framhöll vid nuvarande lagsökningslags tillkomst, av judiciell natur (se N. J. A. II 1937 s. 475). Denna förfarandets karaktär blir ännu mer framträdande, därest såsom beredningen föreslagit handläggningen av ifrågavarande mål överflyttas från lagsökningsdomaren till allmän underrätt samt den hittills gällande skriftliga proceduren förenas med muntligt förfarande inför rätten. Det synes därför mindre lämpligt, att för nämnda förfarande bibehålles benämningen handräckning för fordran. Med hänsyn till den vidgade användning, som det exekutiva handräckningsinstitutet fått i den nya rättegångsbalken, torde det jämväl vara angeläget, att beteckningen handräckning icke brukas i andra fall än sådana, som ha exekutiv karaktär. På grund härav hemställer lagrådet, att det avsedda förfarandet för utkrävande av fordran måtte erhålla en annan beteckning än den föreslagna, exempelvis betalningsföreläggande eller indrivning av fordran, samt att lagens rubrik måtte jämkas och erforderliga ändringar vidtagas i lagtexten.

2 §.

I anslutning till den föreslagna bestämmelsen att ansökningen om lagsökning skall avlämnas i två exemplar har upptagits föreskrift att rätten skall besörja erforderlig avskrift, för den händelse ansökningen ingivits i endast ett exemplar. Med avseende å handräckning för fordran är en motsvarande regel given i 20 §. Emellertid har där tillika utsagts, att avskriften av ansökningen skall i målet gälla lika med huvudskrift, och anledning- en härtill är, att — såsom framgår av 22 § — de båda exemplaren av ansökningen skola anses fullt likvärdiga. Beträffande lagsökning har i 3 § föreslagits ett mot 22 § svarande stadgande, och lämpligen bör därför även i 2 § utsägas, att den av rätten ombesörjda avskriften av ansökningen skall i målet gälla lika med huvudskrift.

5 §.

Då avsikten torde vara, att delgivning, varom i paragrafen är fråga, skall ske i den för delgivning av stämning i tvistemål stadgade ordningen, torde detta böra utsägas i lagtexten.

Enligt gällande lagsökningslag ankommer det på borgenären att ombesörja delgivning av lagsökningshandlingarna, och därest han ej inom sex månader från det föreläggande härom meddelades honom inkommit med bevis, att delgivning skett, är ansökningen i allmänhet förfallen. I förevarande paragraf uppställles såsom huvudregel, att delgivning skall ske genom rättens försorg, varvid göres undantag för det fall, att borgenären vill själv ombesörja delgivningen. Den sålunda föreslagna ordningen torde komma att medföra vissa praktiska olägenheter. Av rättsstatistiken framgår, att för närvarande ett mycket stort antal lagsökningar förfaller, vilket uppenbarligen beror på att, sedan delgivning skett, gäldenären betalar sin skuld och borgenären därefter underlåter att inkomma med delgivningsbevis. Därest delgivning ombesörjes av rätten, kan lagsökningsärende icke på detta enkla sätt bringas att förfalla. I sådant fall kräves — sedan uppgörelse träffats mellan parterna — antingen att borgenären hos rätten anmäler, att han återkallar sin talan, eller att gäldenären avger skriftligt svar och därvid fogar kvitto å den fullgjorda betalningen. Ett dylikt svar torde böra föranleda rätten att enligt 7 § i förslaget förelägga borgenären att inkomma med påminnelser, varigenom han erhåller tillfälle att avstå från sin talan. Risk föreligger emellertid, att parterna försumma att anmäla den träffade uppgörelsen och att rätten, i okunnighet om densamma, på grund av att svar ej inkommit dömer ut det fordrade beloppet. I vissa fall torde gäldenären för att vinna säkerhet mot ett under dylika förhållanden meddelat utslag vara nödsakad att söka återvinning. Med hänsyn till de antydda olägenheterna kan det ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl föreligga att även i lagsökningsmål låta delgivning regelmässigt ske genom rättens försorg. Den omständigheten, att officialdelgivning införes i den allmänna processen, synes ej behöva medföra, att samma ordning tillämpas i lagsökningsprocessen, då praktiska skäl tala däremot. Anses dylik delgivning dock lämplig jämväl i lagsökningsmål, kunna omförmälda olägenheter måhända i viss mån avhjälpas, därest vid utarbetande av formulär till föreläggande för gäldenär tillses, att i formuläret intages påpekande att gäldenären, även om han erlägger betalning, bör inkomma med svar. Det torde ock kunna förutsättas, att borgenären i de fall, då han kan antaga, att gäldenären skall betala redan på grund av delgivningen, ofta kommer att begära att själv få ombesörja denna åtgärd.

9 §.

Under de i paragrafen använda ordalagen skulle kunna inbegripas jämväl föreläggande, som behandlas i 4 § i förslaget. Eftersom detta icke torde vara meningen, hemställles, att förevarande paragraf förtydligas till att avse föreläggande, som rätten meddelat part i annat fall än enligt 4 §.

I förslaget upptages vidare stadgande att föreläggandet skall genom rättens försorg tillställas parten. Innebörden av detta stadgande är ej fullt klar. Närmast föranleda ordalagen till den tolkningen att reglerna om delgiv-

ning skola vinna tillämpning. Emellertid torde det vara tillfyllest, att underrättelse om föreläggandet avsändes till parten på samma sätt som enligt 17 kap. 9 § fjärde stycket nya rättegångsbalken, och i överensstämmelse härmed bör uttryckssättet lämpligen jämkas.

18 och 29 samt 33—35 §§.

I förslaget ha bestämmelser rörande klagan mot rättens utslag och beslut upptagits såvitt angår lagsökning i 18 § och beträffande handräckning i 29 §, varjämte i 34 § intagits vissa gemensamma bestämmelser i ämnet. De i 18 och 29 §§ givna reglerna äro i huvudsak lika. Föreskrifterna skulle vinna i överskådlighet och kunde även förkortas, därest samtliga stadganden om talan mot rättens avgöranden upptoges såsom gemensamma bestämmelser.

Förslaget torde icke avse att fullständigt angiva de avgöranden, mot vilka talan må föras, eller att helt reglera fullföljdsförfarandet. I den mån bestämmelser icke givas i förslaget, skola nya rättegångsbalkens regler om fullföljd tillämpas. Med hänsyn till vikten av att i lagen tydligt anges vilka rättsmedel stå part till buds och vad han har att iakttaga för fullföljd av sin talan torde bestämmelserna i förslaget böra i viss utsträckning omarbetas. Härvid bör såsom huvudregel föreskrivas, att om talan mot rättens avgörande i mål om lagsökning eller handräckning skall vad för tvistemål är stadgat äga motsvarande tillämpning, samt därefter angivas i vilka hänseenden avvikelser från de allmänna bestämmelserna om tvistemål skola gälla. De i förslaget upptagna föreskrifter, som överensstämma med reglerna i nya rättegångsbalken, böra därvid uteslutas. Detta gäller de i 34 § givna stadgandena, att talan mot rättens beslut, varigenom ansökning avvisats, skall föras genom besvär, samt att part, som menar att mål av rätten onödigt uppehålles, äger att klaga däröver.

Enligt förslaget må i mål, varom här är fråga, särskild talan — bortsett från klagan över onödigt uppskov — ej föras mot beslut, som rätten meddelat under målets handläggning. Undantag göres dock för beslut angående kvarstad, skingringsförbud eller vräkning. Syftet med förbudet mot särskild talan torde vara att förekomma att genom sådan talan målets avgörande fördröjes. Tillräcklig anledning synes emellertid ej föreligga att för de säkerligen mycket sällsynta fall, då rätten under handläggning av lagsöknings- eller handräckningsmål meddelar beslut, som enligt nya rättegångsbalkens bestämmelser skall överklagas särskilt, göra undantag från dessa bestämmelser. Har rätten under handläggningen meddelat beslut, som avses i 49 kap. 3 § nya rättegångsbalken, ankommer på rätten att, då missnöje anmäles, med hänsyn till omständigheterna bestämma, om talan skall föras särskilt eller allenast i samband med talan mot slutligt beslut. Endast om den missnöjde hänvisats att föra särskild talan, skall enligt 11 § i samma kapitel målet vila i avbidan på utgången av hans klagan. Är fråga om beslut enligt 49 kap. 4 § 1, 2, 3 eller 7, tillkommer det enligt 11 § rätten att, om missnöje anmäles, besluta huruvida målet skall vila; och beslut härom skall medde-

las endast om särskilda skäl föranleda därtill. I alla nu berörda fall ligger det alltså i rättens hand att avgöra huruvida särskild talan mot beslut under handläggningen skall medföra uppskov med målets handläggning, och det torde endast sällan inträffa att rätten finner sådant uppskov påkallat. Särskild talan mot övriga i 49 kap. 4 § nya rättegångsbalken avsedda beslut får enligt 11 § icke föranleda uppehåll med handläggningen. Å andra sidan kan det i något fall vara lämpligt att särskild talan tillåtes och att målet i övrigt vilar i avbidan på prövning av denna talan. Den föreslagna bestämmelsen om förbud mot särskild klagan över beslut under handläggningen bör därför utgå.

Såsom undantag från de allmänna reglerna om fullföljd av talan bör däremot uppställas, att då i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, gäldenären äger att söka återvinning samt att han icke äger använda annat rättsmedel. Vad nu sagts bör ock gälla i fråga om gäldenären i handräckningsmål, då rätten meddelat bevis, att utmätning må äga rum. På sätt beredningen framhållit är, då borgenären i lagsökningsmål bestritt av gäldenären framställt kvittningsyrkande, borgenären i den mån nämnda yrkande bifalles att anse såsom gäldenär. Vidare bör föreskrivas, att talan mot utslag i lagsökningsmål i andra fall än nu nämnts skall föras genom besvär. Sådant talan kan ifrågakomma, då rätten, ehuru borgenärens talan i huvudsaken bifallits, helt eller delvis ogillat av honom framställt yrkande om ersättning för lagsökningskostnad eller lämnat av honom väckt yrkande om kvarstad, skingringsförbud eller vräkning utan bifall. Slutligen bör liksom enligt gällande lag föreskrivas, att talan icke må föras mot beslut, varigenom mål hänskjutits till rättegång.

Den sålunda förordade hänvisningen till reglerna om fullföljd av talan i tvistemål samt de avvikelser från dessa regler, som påkallas, torde böra upptagas i en paragraf. Till denna bör såsom ett särskilt stycke fogas innehållet i 35 §. I en senare paragraf böra sammanföras reglerna om återvinning samt föreskrifter motsvarande andra punkten i 33 §. Sistnämnda paragraf blir därigenom begränsad till det i första punkten förekommande stadgandet. Av det ovan sagda framgår, att 18 och 29 §§ böra utgå.

19 §.

Såsom förutsättning för erhållande av handräckning har — i olikhet med nu gällande lag — uppställts, att fordringen skall vara till betalning förfallen. Det torde väl endast sällan inträffa, att handräckning sökes annat än för fordran, som är förfallen, men att föreskriva, att handräckning kan ske endast för sådan fordran, synes icke lämpligt. Utmärkande för handräckningsförfarandet är, att någon materiell prövning av anspråket icke förekommer. Utgången av målet blir — därest rätten finner ansökningen kunna upptagas — helt beroende av huruvida gäldenären bestrider kravet eller icke. Därest såsom villkor för ansökningens upptagande föreskrives, att fordringen skall vara förfallen, kan rätten föranledas att kräva utredning härom. Många av de fordringar, för vilka handräckning kan komma i fråga, torde vara av

den beskaffenhet, att det ej omedelbart framgår att fordringen är förfallen. På grund av vad nu anförts hemställs, att paragrafen måtte erhålla den lydelsen, att för utfående av penningfordran, som ej grundar sig å skriftligt fordringsbevis och icke avser skadestånd, borgenären äge njuta handräckning enligt vad nedan sägs.

23 §.

Enligt gällande lagsökningslag skall i handräckningsmål gäldenären föreläggas att, såframt han vill bestrida ansökningen, anmäla sitt bestridande inom fjorton dagar eller, där han är avlägset boende, högst trettio dagar efter det ansökningen delgivits honom. Med hänsyn till vikten för borgenären av förfarandets snabbhet och då den uppgift, som förfarandet ålägger gäldenären, är av enklaste beskaffenhet, har i förslaget den tid, inom vilken bestridande skall framställas, förkortats till högst en vecka eller, då gäldenären är avlägset boende, till högst tre veckor. Lagrådet finner visserligen intet i och för sig vara att erinra mot en förkortning av ifrågavarande tid. Den föreslagna regeln synes emellertid vara väl stel. Fall kunna utan tvivel förekomma, då det rådrum, som sålunda skulle tillkomma gäldenären, är otillräckligt. Enligt lagrådets mening bör därför, liksom beredningen föreslagit i fråga om tid för avgivande av förklaring i lagsökningsmål, rätten ha möjlighet att lämna gäldenären längre rådrum, när synnerliga skäl därtill föreligga. Tydligt är att rätten vid utsättandet av tid för anmälan av bestridande har att taga hänsyn till belägenheten av den ort, där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bli honom delgivna. Då uttrycklig föreskrift funnits erforderlig i motsvarande fall vid lagsökning, synes erinran härom böra införas jämväl i förevarande paragraf. Därest dessa jämkningar anses böra vidtagas, kan åt första punkten i första stycket lämpligen givas det innehåll, att om ansökningen upptages, rätten skall förelägga gäldenären att, såframt han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, inom viss av rätten bestämd tid efter det ansökningen jämte räkning, om sådan återopats, blivit honom delgiven, skriftligen hos rätten anmäla sitt bestridande vid påföljd, att utmätning eljest må ske. Härtill fogas i en andra punkt ovannämnda erinran om vad rätten har att iakttaga vid utsättandet av tid för anmälan av bestridande, varefter stycket avslutas med föreskrift, att tiden ej må utan synnerliga skäl bestämmas längre än till en vecka eller, då gäldenären är avlägset boende, till tre veckor.

24 §.

I denna paragraf har möjlighet givits rätten att under vissa förutsättningar, i stället för att förelägga gäldenären att inkomma med skriftligt bestridande, förelägga honom att å viss dag i borgenärens närvaro muntligen inför rätten framställa sitt bestridande. Det använda uttrycket att gäldenären skall framställa bestridandet muntligen kan uppfattas så, att gäldenären, om han vill bestrida, måste infinna sig personligen. Även om parterna i re-

gel böra vara personligen närvarande, torde, såsom förutsattes i paragrafens andra stycke, i vissa fall vara tillfyllest att part inställer sig genom ombud. På grund härav hemställes, att stadgandet erhåller det innehållet, att bestridandet skall framställas vid sammanträde inför rätten. Bifalles denna hemställan, böra jämkningar göras i 26, 27 och 32 §§.

Med hänsyn till vikten av att borgenären erhåller kännedom om dag och tid för sammanträdet synes i paragrafen böra föreskrivas, att borgenären skall kallas till detta. Av reglerna i nya rättegångsbalken följer, att kallelsen skall delgivas borgenären.

I paragrafens andra stycke föreskrives, att parterna skola erinras att de, om ansökningen bestrides och målet hänskjutes till rättegång, böra vara beredda att genast uppgiva de omständigheter och bevis de vilja åberopa i rättegången och förete sina skriftliga bevis. Det ligger i sakens natur, att denna erinran skall intagas beträffande gäldenären i föreläggandet och beträffande borgenären i kallelsen. Sista ledet i styckets sista punkt synes därför kunna utgå.

26 §.

Enligt förslaget skall rätten å ansökningen teckna, bland annat, bevis att utmätning för gälden — varmed i detta sammanhang torde avses såväl fordringen som handräkningskostnaden med undantag av kostnaden för delgivning — omedelbart må äga rum. Tillika föreskrives, att rätten skall pröva vad i ersättning för delgivningskostnad skall tillkomma borgenären och teckna bevis därom å ansökningen. Då avsikten är att utmätning skall få omedelbart verkställas även för delgivningskostnaden, synes en omformulering önskvärd. Därvid torde böra föreskrivas, att bevis tillika skall innehålla, att utmätning för fordringen och handräkningskostnaden må omedelbart äga rum.

27 §.

Är förfarandet skriftligt, skall enligt sista stycket i förevarande paragraf borgenären genast underrättas om skriftligt bestridande, som inkommit till rätten. Avfattningen av denna bestämmelse föranleder till den tolkningen att sådan underrättelse skall äga rum på sätt om delgivning är stadgat. Det torde emellertid vara tillfyllest att för ifrågavarande fall använda den enklare form för underrättelse, varom föreskrift upptagits i 17 kap. 9 § fjärde stycket nya rättegångsbalken. Lagrådet hemställer därför, att — i överensstämmelse med vad som föreslagits här ovan under 9 § — i sista stycket av förevarande paragraf måtte vidtagas den ändringen att där avsedd underrättelse skall genom rättens försorg genast avsändas till borgenären.

I 15 § har föreskrivits, att då lagsökningsmål hänskjutes till rättegång, frågan om ersättning för lagsökningskostnad skall prövas i rättegången. Någon motsvarande bestämmelse har icke upptagits beträffande kostnad i handräkningsmål. Denna olikhet synes ock sakligt motiverad. Nämnda stadgande i 15 § innebär i första hand, att ehuru i fråga om kostnad i lagsökningsmål

gäller vad i rättegångsbalken är stadgat om kostnad i tvistemål, rätten, då lagsökningsmål hänskjutes till rättegång, icke skall i samband därmed yttra sig i kostnadsfrågan. Behov av en dylik regel föreligger icke för handräckningsmål. I sådant mål kan borgenären erhålla ersättning för sina kostnader endast i den mån hans yrkande härutinnan ej bestrides, under det att gäldenären överhuvud icke kan erhålla gottgörelse för sin kostnad. Även utan bestämmelse i ämnet är det tydligt, att då handräckningsmål hänskjutes till rättegång, frågan om kostnaderna skall prövas i rättegången. Har borgenären framställt yrkande om ersättning för handräckningskostnaden och hänskjutes målet till rättegång, följer av beslutet om målets hänskjutande, att frågan om ersättning för borgenärens kostnader skall upptagas i rättegången. Sker hänskjutandet på yrkande av gäldenären, får beslutet anses omfatta även frågan om gottgörelse för gäldenärens kostnader för bestridandet. Det torde ligga i sakens natur, att jämväl då målet efter yrkande av borgenären hänskjutes till rättegång, rätten skall, även om gäldenären ej begärt sådant hänskjutande, i rättegången pröva av gäldenären framställt anspråk på ersättning för nämnda kostnad.

31 §.

Såsom i motiven framhållits bör i lagsöknings- och handräckningsmål rätten, liksom enligt gällande lag, själmant pröva sin behörighet. Den i förevarande paragraf intagna hänvisningen till nya rättegångsbalkens bestämmelser om laga domstol i tvistemål kan emellertid föranleda missförstånd. Enligt 10 kap. 18 § nämnda balk skall nämligen i vissa fall, då rätten är obehörig att upptaga tvist, som där väckes, tvisten dock anses väckt vid rätt domstol, om ej svaranden gjort invändning om domstolens behörighet. Med hänsyn härtill bör beträffande de mål, varom här är fråga, utsägas att rätten skall pröva sin behörighet oberoende av invändning. Till förekommande av att domstolen i varje mål kräver bevisning rörande de förhållanden, som betinga dess behörighet, bör emellertid stadgas, att borgenärens uppgifter härutinnan i regel skola godtagas. På grund av det anförda hemställes, att till den i paragrafen upptagna hänvisningen måtte fogas bestämmelse att rätten själmant skall pröva sin behörighet samt att borgenärs uppgift om de omständigheter, som betinga rättens behörighet, skall tagas för god, om anledning ej förekommer, att den är oriktig.

32 §.

Enligt sista stycket i förevarande paragraf skall anteckning om rättens beslut att hänskjuta mål till rättegång införas i den bok, varom stadgas i 38 §. Likartade bestämmelser återfinnas på andra ställen i förslaget, och syftet med dem är, att part i målet skall kunna genom boken skaffa sig kännedom om vissa beslut av rätten. Anteckningen i boken tjänar därvid till komplettering av ett förenklat underrättelseförfarande. Sedan mål om lagsökning eller handräckning hänskjutits till rättegång, träda nya rättegångsbalkens regler

rörande kallelse och delgivning i tillämpning, och det torde icke kunna påvisas någon anledning att för ifrågavarande fall till ytterligare säkerhet för part föreskriva anteckning i boken. Uppenbart onödig ter sig sådan anteckning, då rättegång följer omedelbart på sammänträde, som avses i 24 §. På grund av det anförda hemställas, att sista stycket i förevarande paragraf måtte utgå.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av konkurslagen.

12—16 §§.

De i 12—14 och 16 §§ meddelade bestämmelserna skulle vinna i överskådlighet, därest en omgruppering och därav föranledda jämkningar vidtoges på sätt nedan angives. I samband därmed vill lagrådet förorda ändrad avfattning av 15 §.

I omedelbar anslutning till 12 § första stycket, som upptager regler rörande borgenärs konkursansökning och slutar med föreskrift om att ansökningshandlingarna skola delgivas gäldenären, införas såsom ett andra stycke de stadganden rörande delgivningsförfarandet, som i beredningens förslag återfinnas i 14 § första stycket. Såsom tredje och sista stycke i 12 § sättes 14 § andra stycket i förslaget. Under 13 § följer vad i förslaget utgör 12 § andra stycket. Till 14 § föres innehållet i förslagets 13 §, och i samband härmed lämnas erforderliga bestämmelser rörande delgivning av kallelse till rätten. I sistnämnda hänseende är det tillfyllest med en anvisning om att vad i 12 § andra stycket andra och tredje punkterna stadgas skall äga motsvarande tillämpning. En huvudsaklig regel om påföljd av parts utevaro har sin rätta plats i 16 §, som innehåller övriga föreskrifter om handläggning inför rätten, och 14 § i vad den innefattar motsvarighet till 13 § sista punkten i förslaget kan begränsas till att angiva, att i kallelsen skall erinras om den sålunda stadgade påföljden av parts utevaro.

För den händelse omgrupperingen inskränkes så, att i en paragraf bibehållas samtliga föreskrifter, som angå delgivningsförfarandet, synes likväl i avfattningen av nämnda paragraf böra vidtagas den ändringen att paragrafen till en början behandlar sättet för delgivning av konkursansökning och därefter — genom hänvisning till förut givna regler — meddelar erforderliga bestämmelser beträffande kallelse till rätten. Skulle den i beredningens förslag gjorda uppställningen lämnas helt orubbad, bör i allt fall den i 14 § första stycket andra punkten förekommande hänvisningen till 11—13 §§ rättas till att avse allenast 12 och 13 §§.

Vad angår 15 § har någon ändring icke föreslagits av beredningen. Då förslag nu framlagts till ny lagsökningslag, synes emellertid lämpligt, att ordalagen i paragrafen jämkas så att de komma att ansluta sig till reglerna om lagsökning och om handräckning för fordran. Härav föranledes ändring i lagens ingress.

77 och 79 §§.

Bifalles lagrådets vid rubriken till lagsökningslagen gjorda hemställan att förfarandet för utkrävande av fordran, som ej grundar sig å skriftligt fordringsbevis, måtte erhålla annan benämning, böra ordalagen i dessa paragrafer jämkas.

109 §.

I denna paragraf har ej föreslagits ändring. Då emellertid i 211 § upptagits föreskrift att utevaro av part eller annan, som äger komma tillstådes vid förhandling, i regel ej utgör hinder för målets handläggning och avgörande, torde det vara onödigt att bibehålla den i 109 § givna bestämmelsen, att tvistefrågor skola företagas till prövning utan hinder därav att någon, som i målet äger talan, icke iakttager inställelse. Vidtages i enlighet härmed jämkning av sistnämnda paragrafs lydelse, erfordras viss ändring i lagens ingress.

123 §.

Enligt andra stycket i 123 § — vilken paragraf av beredningen lämnats oförändrad — skola å edgång, som avses i nämnda paragraf, föreskrifterna i 116—119 §§ äga motsvarande tillämpning. Edgångsföreläggande skall alltså jämlikt det föreslagna sista stycket i 117 § delgivas borgenären i den ordning, som i nya rättegångsbalken är stadgad om delgivning av stämning i tvistemål. I 123 § göres dock den inskränkningen, att delgivning av edgångsföreläggande ej må ske genom dess införande i allmänna tidningarna. Härav skulle enligt motiven följa, att delgivning av edgångsföreläggande icke skall få verkställas på sätt i 33 kap. 12 § nya rättegångsbalken föreskrives. För att detta tydligt må framgå synes en jämkning av ordalagen i 123 § önskvärd. Vid sådan jämkning bör jämväl lagens ingress ändras.

199 §.

I andra punkten har upptagits en erinran om den i 4 kap. 1 § andra stycket nya rättegångsbalken meddelade föreskriften att den som är i konkurs-tillstånd ej må utöva domarämbete. Emellertid torde det vara uppenbart, att det i första punkten av förevarande paragraf givna stadgandet icke utesluter tillämpning av nämnda föreskrift i rättegångsbalken, och någon erinran härom synes därför icke vara av behovet påkallad. Skulle ett sådant tillägg ändock anses önskvärdt för fullständighetens skull, är att märka, att den däri gjorda hänvisningen icke omfattar alla de fall, då konkurs enligt särskilt stadgande medför obehörighet till tjänsteutövning. För den händelse en erinran av ifrågavarande slag bibehålles, bör den följaktligen erhålla en mera allmän avfattning.

Därest paragrafen får behålla sin nuvarande lydelse, erfordras viss ändring av lagens ingress.

211 §.

Enligt förslaget skall i mål, som angivas i paragrafen, beträffande rättens förhandling i tillämpliga delar gälla vad i nya rättegångsbalken är stadgat om huvudförhandling. Innebörden av denna bestämmelse är ej fullt klar. Det framgår sålunda icke i vilken utsträckning rätten äger att frångå de för huvudförhandling gällande reglerna. Bestämmelsen innebär emellertid i första hand, att i de mål, varom här är fråga, förberedelse icke skall äga rum. Såsom i motiven framhålles, torde konkurslagens bestämmelser i allmänhet icke lämna utrymme för det förberedande förfarande, som i nya rättegångsbalken är föreskrivet beträffande tvistemål. I allt fall gäller detta om sådan förberedelse, som hålles innan målet första gången upptages till egentlig förhandling. Emellertid torde det stundom, då målet första gången förekommer vid rätten, visa sig, att vidlyftig utredning och bevisning erfordras. Detta torde särskilt vara fallet i mål om tvistiga fordringar och om klander mot utdelningsförslag, vilka mål ej sällan äro stora och invecklade. I dylika mål kan det vara lämpligt att, innan målet upptages till fortsatt eller ny förhandling, förberedelse hålles, vid vilken sådana åtgärder vidtagas, att målet kan vid den uppskjutna huvudförhandlingen slutföras i ett sammanhang. Därest å varje förhandling vid rätten skulle tillämpas de för huvudförhandling gällande reglerna, måste, om längre uppskov än två veckor bleve erforderligt, målet varje gång företagas till fullständig handläggning. På grund av det anförda hemställles, att i paragrafen intages föreskrift, att mål, som avses i första stycket, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling, ävensom att, därest målet utsättes till fortsatt eller ny huvudförhandling, rätten äger, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom.

Med hänsyn till att mål om egendomsavträde och om ackordsförhandling i konkurs enligt gällande bestämmelser kunna handläggas å tremansring, har i förslaget föreskrivits, att vid förhandling i dylikt mål — å vilken förhandling reglerna om huvudförhandling skola tillämpas — häradsrätt skall vara domför med tre i nämnden. Samma regel har ansetts böra gälla vid förhandling för bestämmande av arvode åt rättens ombudsman eller förvaltare. Emellertid torde även de i paragrafen avsedda målen om avdrag från gäldenärs arbetsförtjänst, om edgångsyrkande enligt 93 §, om underhåll till gäldenär och om klagan över beslut å borgenärssammanträde vara av den beskaffenhet, att de böra vid huvudförhandling handläggas med tre i nämnden. Vid huvudförhandling i mål om tvistiga fordringar och om klander mot utdelningsförslag bör däremot krävas fulltalig nämnd. En ändring av förslaget i enlighet med det nu anförda synes böra vidtagas.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs.**43 §.**

Beträffande rättens förhandling i ackordsförhandlingsmål böra av skäl, som angivits vid 211 § konkurslagen, meddelas enahanda bestämmelser som av lagrådet föreslagits i fråga om de i nyssnämnda lagrums första stycke avsedda målen.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed.**6 §.**

Den huvudsakliga regeln om påföljd av parts utevaror har sin rätta plats i paragrafens andra stycke, som upptager övriga föreskrifter om handläggning inför rätten. Därest sådan ändring vidtages, bör sista punkten i första stycket lämpligen begränsas till att angiva, att i kallelsen skall erinras om påföljden av parts utevaror.

Under hänvisning till vad lagrådet anfört vid 211 § konkurslagen hemställas, att beträffande rättens handläggning av nu ifrågavarande mål måtte meddelas enahanda bestämmelser, som av lagrådet föreslagits med avseende å de i nyssnämnda lagrums första stycke behandlade målen. Visserligen lär det sällan förekomma, att mål angående utmätningssed icke kan slutföras vid en huvudförhandling eller vid fortsatt huvudförhandling inom fjorton dagar, men den möjlighet till förberedelse, som i närliggande fall ansetts önskvärd, bör lämpligen hållas öppen även här.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen.**47 §.**

Enligt paragrafens andra stycke skall, då anledning förekommer att dom, å vilken verkställighet sökes, till följd av skrivfel, missräkning eller annat dylikt förbiseende innehåller uppenbar oriktighet, utmätningssmannen eller överexekutor förelägga parterna att söka rättelse i domen. Merendels torde sådant föreläggande komma att meddelas sökanden. Därest anmärkning mot domen framställs av vederparten, torde det någon gång vara lämpligare att föreläggande gives honom eller båda parterna. Huruvida påföljd bör föreskrivas för underlåtenhet att efterkomma föreläggandet synes böra bero på omständigheterna. Påföljd för sökanden torde ofta böra vara, att ärendet avskrivs. I andra fall bör såsom äventyr föreskrivas, att ärendet kommer att avgöras i befintligt skick. Då föreläggande ofta kommer att meddelas allenast den ena parten, synes någon jämkning av ordalagen önskvärd.

51 §.

Vid granskningen av förslaget till lag om lagsökning och om handräckning för fordran har lagrådet förordat ändrad beteckning å handräckningsförfarandet. Beaktas vad sålunda anmärkts, erfordras vissa jämkningar i förevarande paragraf.

176 §.

Beredningen har föreslagit, att flera av de i lagen stadgade tidsfristerna skola förkortas. Även om en sådan förkortning i allmänhet är påkallad, möta dock betänkligheter att ändra den i förevarande paragraf upptagna tidsfristen. Det kan i vissa fall vara förenat med svårigheter att inom en månad genomföra granskningen av en omfattande redovisning och därjämte taga ställning till frågan huruvida klandertalan bör föras. Förutom risken för rättsförlust föreligger fara för att en alltför knappt utmätt tidsfrist tvingar borgenären att reservationsvis väcka talan, som sedermera befinnes obehövlig. Lagrådet hemställer därför, att den nuvarande tidsfristen, vilken innefattar en betydande nedsättning av den i 18 kap. 9 § handelsbalken föreskrivna allmänna klandertiden av natt och år, måtte bibehållas. I syfte att ernå överensstämmelse med den terminologi, som eljest kommit till användning i fråga om tidsbestämningar, bör tidsfristen uttryckas i månader och följaktligen angivas till tre månader.

187 a §.

Av stadgandets avfattning framgår icke fullt klart, att överexekutor kan bevilja den sökta åtgärden allenast under förutsättningar, som motsvara vad i 15 kap. 3 § nya rättegångsbalken är stadgat beträffande där avsedd åtgärd i rättegång, och ett förtydligande i sådan riktning synes därför påkallat.

188 §.

Enligt de ändringar i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom, som skett genom lagen den 22 december 1943, utgör den i 2 kap. 10 § nyttjanderättslagen omförmälda synen ej längre det enda tillåtna bevismedlet angående fastighetens skick vid tillträdet eller avträdet. Genom nämnda lag den 22 december 1943 har jämväl lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand upphävts. Det kan ifrågasättas, huruvida vid sådant förhållande anledning föreligger att för vidmakthållande av kvarstad, skingrings- eller reseförbud eller handräckning enligt 187 a §, som meddelats till säkerställande av anspråk på ersättning på grund av jordbruksarrende, giva andra föreskrifter än dem, som gälla fordringsanspråk i allmänhet. Emellertid blir det otvivelaktigt alltjämt regel, att arrendesyn hålles; om en sådan syn vinner laga kraft, är motbevisning icke tillåten angående fastighetens skick. Det torde därför vara lämpligt att låta den, som vunnit kvarstad eller därmed jämförlig handräckning, förvara sin rätt genom påkallande av syn. I tredje stycket av förevarande paragraf er-

fordras dock en mindre jämkning för att bringa texten i överensstämmelse med arrendelagstiftningen.

Därest det i förslaget till ny lagsökningslag behandlade handräckningsförfarandet — såsom lagrådet förordat — erhåller annan beteckning, bör den nya beteckningen införas i första stycket av förevarande paragraf.

213—217 §§.

Innebörden av dessa paragrafer skulle framgå tydligare, därest bestämmelserna i vissa hänseenden omgrupperas och förenklas. Sålunda böra föreskrifterna i 213 och 214 §§ sammanföras. Då de i 216 § meddelade reglerna om besvärstid och ingivande av besvärslinlaga överensstämma med vad som gäller för överklagande av överexekutors beslut i allmänhet, kunna nämnda regler undvaras. Den i 216 § intagna föreskriften om delgivning genom överexekutors försorg bör sammanföras med innehållet i 215 §. Därest sålunda 216 § utgår, bör 217 § första stycket fullständigas. Innehållet i 217 § andra stycket bör sammanföras med föreskriften i 220 §. Den nu föreslagna omarbetningen medför vissa jämkningar i andra paragrafer och ändring av lagens ingress.

219 §.

Första stycket bör med hänsyn till den föreslagna huvudregeln i 21 § lagen om införande av nya rättegångsbalken kunna såsom obehövt utslutas.

220 §.

Vid bifall till vad ovan förordats beträffande 217 § andra stycket kunna detta stycke och förevarande paragraf ersättas av ett stadgande, att vad i rättegångsbalken föreskrives om skyldighet för underrätt och hovrätt att, sedan besvär anförts, insända huvudskrift eller styrkt avskrift av underrätts akt skall i utsökningsmål avse överexekutors protokoll och utslag samt huvudskrift eller styrkt avskrift, såvitt angår den fullföljda frågan, av utmätningmans protokoll och andra till målet hörande handlingar, som varit för överexekutor tillgängliga.

Övergångsbestämmelserna.

Beredningen har i motiven framhållit, att av föreskrifterna i 14 § andra stycket i den föreslagna lagen om införande av nya rättegångsbalken skulle följa, att i fråga om tid för talans väckande äldre bestämmelser i utsökningslagen skola lända till efterrättelse endast då tiden skall räknas från dag före nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Det synes tivelaktigt huruvida övergångsbestämmelserna i förevarande lagförslag medgiva en sådan tolkning. Till vinnande av klarhet härutinnan torde det vara erforderligt att i detta sammanhang upptaga en regel, som svarar mot nyssnämnda stadgande i promulgationslagen.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

De föreslagna bestämmelserna innebära, att då i brottmål dömts till böter eller vite, i fråga om verkställighet av domen skall gälla vad i utsökningslagen föreskrives om verkställighet av beslut, varigenom någon i tviste- eller utsökningsmål fällts till sådan påföljd, samt att då i brottmål dömts till skadestånd, utgivande av viss lös egendom eller annan privaträttslig påföljd, beträffande verkställigheten skall tillämpas vad utsökningslagen för motsvarande fall stadgar om verkställighet i tvistemål. Av förslaget framgår emellertid icke klart, huru verkställighet skall ske av brottmålsdom, varigenom gods eller dess värde förklarats förverkat, någon förpliktats att till det allmänna utgiva värdet av taget vederlag eller annan dylik offentligträttslig påföljd av brott blivit ådömd. Innefattar påföljden betalningsskyldighet, synes verkställighet böra ske enligt de regler, som gälla för verkställighet av böter eller vite. Är påföljden eljest av den natur, att den kan utsökas, torde bestämmelserna om verkställighet i tvistemål böra äga motsvarande tillämpning. Liksom då fråga är om böter eller vite, bör emellertid underretts dom icke kunna verkställas förr än den vunnit laga kraft. Lagrådet hemställer, att i förslaget måtte intagas föreskrifter av i huvudsak det innehåll, som nu antytts.

Förslaget till lag om handräckning åt utländsk domstol.

Rubriken.

Vid granskningen av förslaget till lagsökningslag har lagrådet framhållit angelägenheten av att beteckningen handräckning komme till användning allenast i fråga om åtgärder, som ha exekutiv karaktär. Förevarande lagförslag avser icke sådana åtgärder utan åsyftar processuella anstalter för utredning i visst mål eller ärende, så gott som undantagslöst upptagande av bevis. Lagrådet hemställer därför, att rubriken till lagförslaget ändras, förslagsvis till lag om bevisupptagning åt utländsk domstol.

Biträdes denna hemställan, böra ordalagen i 1—4 §§ samt 11 § undergå däremot svarande jämkning.

6 §.

I fråga om fritt partsförhör på utländsk domstols begäran upptager paragrafen en allmän hänvisning till reglerna om sådant förhör med part under sanningsförsäkran, som enligt nya rättegångsbalken kan förekomma i rättegång vid svensk domstol. Såsom i motiven framhållits äro dessa regier med allenast ett undantag ägnade för tillämpning å det partsförhör, varom nu är fråga. Undantaget avser den i 37 kap. 3 § nya rättegångsbalken angivna försäkran, vilken i föreliggande fall skall utbytas mot ed. Till undvikande

av missförstånd synes det vara lämpligt, att denna avvikelse kommer till uttryck i lagtexten.

Emellertid bör övervägas huruvida tillräcklig anledning förekommit att frångå den i gällande lag intagna ståndpunkten att eden avlägges såsom bekräftelseed. Denna ståndpunkt får anses sakligt välgrundad, och genom dess godtagande understrykes — såsom för närvarande — att det är fråga om användning av ett förfarande, till vilket motsvarighet icke finnes i svensk rätt. Om bekräftelseeden bibehålles, erfordras föreskrift om att parten före edens avläggande skall erinras om edens vikt. I övrigt synes det lämpligt att, såsom beredningen föreslagit, genom hänvisning till reglerna om förhör med part under sanningsförsäkran bringa dessa regler i motsvarande tillämpning. Såsom en ytterligare fördel av denna ordning måste betecknas, att likartat förfarande kommer till användning såväl vid fritt partsförhör som vid normerad partsed.

Förslaget till lag om upptagande av bevis vid utländsk domstol.

Rubriken.

Beträffande rubriken till den föreslagna lagen om handräckning åt utländsk domstol har lagrådet hemställt om viss ändring samt förslagsvis förordat, att lagen komme att betecknas lag om bevisupptagning åt utländsk domstol. Godtages denna benämning, synes rubriken till förevarande lag för vinnande av överensstämmelse i uttryckssättet böra ändras till lag om bevisupptagning vid utländsk domstol.

2 §.

I förslaget har, i anslutning till bestämmelserna i gällande lag, föreskrivits, att part, som är skyldig att utgiva kostnaden för bevisupptagning vid utländsk domstol, skall, därest han icke ställer borgen för nämnda kostnad, hos länsstyrelsen nedsätta det belopp, vartill rätten finner kostnaden kunna skäligen beräknas. På flera ställen i nya rättegångsbalken förekomma stadganden om skyldighet för part att erlägga förskott för utgifter i rättegång. Dylika stadganden givas t. ex. beträffande delgivningskostnad i 33 kap. 26 §, beträffande ersättning till vittne i 36 kap. 25 § och beträffande ersättning till sakkunnig i 40 kap. 18 §. Tillika anges i nämnda lagrum, att närmare bestämmelser om förskott meddelas av Konungen. Av ovannämnda stadganden framgår icke huruvida förskott, varom i lagrummen är fråga, skola erläggas till rätten eller till administrativ myndighet. Det är emellertid möjligt att i de bestämmelser, som skola meddelas av Konungen, kan komma att föreskrivas, att förskott skola inbetalas till rätten samt att rätten i viss omfattning skall ombesörja utbetalning även av andra ersättningar i rättegång. Vid sådant förhållande synes det mindre lämpligt att i förevarande paragraf stadga, att förskott skall inbetalas till länsstyrel-

sen. Därest rätten skall helt eller delvis handha den medelsförvaltning, som erfordras för bestridande av andra kostnader i rättegång, böra även förskott å kostnaden för bevisupptagning vid utländsk domstol inbetalas till rätten och denna ombesörja medlens utanordnande. På rätten bör även ankomma att påkalla åtgärder för uttagande av erforderliga belopp. Med hänsyn till det anförda hemställes, att i förevarande paragraf föreskriften att part, som har att utgiva kostnaden för bevisupptagning, skall avlämna bevis att han till säkerhet för kostnaden hos länsstyrelsen nedsatt det belopp, vartill rätten finner kostnaden kunna skäligen beräknas, måtte ersättas med bestämmelse att parten skall erlägga nämnda belopp, samt att föreskriften att rätens beslut i visst fall skall översändas till länsstyrelsen för kostnadsbeloppets uttagande, måtte uteslutas.

3 §.

Enligt artikel 14 i 1905 års konvention skall den judiciella myndighet, som vidtager begärd åtgärd, i fråga om de former, som böra iakttagas, tillämpa sitt eget lands lagar; dock skall, där användning av en viss form begärts, denna form iakttagas, såframt den icke strider mot lagstiftningen i det land, till vilket framställningen skett. Såvitt angår svensk handräckning åt utländsk domstol har i 9 § lagen den 6 mars 1899 — liksom i 8 § i den av beredningen föreslagna lagen i ämnet — beaktats, att framställning från utländsk domstol kan innehålla begäran om iakttagande av formföreskrifter, som avvika från vad svensk lag stadgar i motsvarande fall. Någon liknande bestämmelse står icke att finna i gällande lag om vittnesförhör vid utländsk domstol, och detta beror uppenbarligen på att medverkan från utländsk domstols sida är inskränkt till hållande av vittnesförhör. Därvid kan det nämligen knappast yppas anledning att kräva annan form än som eljest användes vid den utländska domstolen. Annorlunda ställer det sig dock vid tillämpningen av den nu föreslagna lagen, enligt vilken utländsk domstol skall kunna anlitas för bevisupptagning i huvudsakligen samma omfattning som svensk domstol står till tjänst enligt den föreslagna lagen om handräckning åt utländsk domstol. Det kan tänkas, att svensk domstol någon gång, exempelvis i fråga om förhör med part under sanningsförsäkran, skall finna lämpligt att hos den utländska domstolen begära iakttagande av sådan form, som stadgas i svensk lag, och med hänsyn härtill hemställes, att i förevarande paragraf upptages erinran om att den där behandlade framställningen kan inbegripa en begäran av det innehåll, som nu angivits.

4 §.

Därest lagrådets hemställan under 2 § bifalles, bör innehållet i förevarande paragraf ersättas av föreskrift att närmare bestämmelser om gäldande av kostnad för bevisupptagning, som avses i denna lag, meddelas av Konungen.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 april 1930 (nr 64) om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ.

Av skäl, som anförts vid förslaget till lag om handräckning åt utländsk domstol, förordar lagrådet, att rubriken till lagen den 4 april 1930 ändras, exempelvis till lag om bevisupptagning åt vissa internationella organ, samt att ordalagen i förslagets 1, 3 och 4 §§ ävensom i 2 § första stycket samt 7 och 8 §§ i lagen undergå den jämkning, som betingas av att ordet handräckning utbytes mot annat lämpligt uttryck. Med hänsyn till de betydande ändringar, som förslaget innebär, torde det vara lämpligt, att sistnämnda lag i likhet med vad beredningen föreslagit i fråga om lagarna den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol och om vittnesförhör vid utländsk domstol ersättes av en ny lag i ämnet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 5 april 1935 (nr 93) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet.

I lagens 1 § — som av beredningen lämnats oförändrad — föreskrives att ed, varom i lagen är fråga, må upptagas av allmän underrätt eller å landet av domaren och i stad av den utav rådhusrättens lagfarna befattningshavare, som rätten därtill utsett. Då, såsom framgår av förslaget till lag om handläggning av ärenden, underrätt vid handläggning av ärende, som här avses, skall vara domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare, torde berörda föreskrift i vad därigenom behörighet tillagts domaren å landet och befattningshavare vid rådhusrätt böra utgå. Vidtages sådan ändring i 1 §, föranledes därav viss jämkning i 3 § ävensom i den föreslagna lagens rubrik och ingress.

Övriga lagförslag.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 19 juni 1945 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 14 september 1944 remitterade förslagen till

- 1) lag om handläggning av ärenden;
- 2) lag om lagsökning och om handräckning för fordran (lagsökningslag);
- 3) lag om ändring i vissa delar av konkurslagen;
- 4) lag angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 (nr 226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 5) lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser;
- 6) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs;
- 7) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed;
- 8) lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;
- 10) lag om handräckning åt utländsk domstol;
- 11) lag om upptagande av bevis vid utländsk domstol;
- 12) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 april 1930 (nr 64) om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;
- 13) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 5 april 1935 (nr 93) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 (nr 145) om skiljemän; samt
- 15) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 (nr 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Föredraganden anför följande.

Inledning.

Föreliggande lagförslag innefatta ett led i arbetet för rättegångsreformens genomförande. I propositionen nr 5 till 1942 års riksdag med förslag till ny rättegångsbalk erinrades, att detta förslag allenast reglerade den allmänna processen i tvistemål och brottmål, men att därutöver erfordrades ändrade bestämmelser bland annat angående rättegången i särskilda mål och om domstolsbehandlingen av frågor, hörande till den s. k. frivilliga rättsvården. I sitt betänkande den 17 mars 1944 (SOU 1944: 9 och 10) har också processlagberedningen framlagt ett stort antal lagförslag i dessa ämnen. De nu ifrågakvarande förslagen beröra dels den frivilliga rättsvården, dels lagsökningsförfarandet samt konkurs- och utsökningslagstiftningen och dels vissa frågor om bevisupptagning vid domstol i mål eller ärende, som är anhängigt hos annan domstol eller myndighet eller eljest handlägges av annat organ.

Jag anhåller att nu få upptaga de olika förslagen till behandling vart för sig. Därvid kommer jag att lämna en redogörelse för huvudgrunderna i förslagen samt för de bestämmelser som i övrigt särskilt berörts av lagrådet. I övrigt får jag hänvisa till processlagberedningens nyssnämnda betänkande.

Förslaget till lag om handläggning av ärenden.

I sitt betänkande med förslag till ny rättegångsbalk framhöll processlagberedningen, att äldre RB:s bestämmelser i vissa fall avsåge även domstolsbehandlingen av frågor, som hörde till den s. k. frivilliga rättsvården, men att detta ämne i beredningens förslag helt uteslutits från behandling. Frågan i vilken omfattning den allmänna processens regler lämpade sig för olika slag av frivillig rättsvård krävde enligt beredningens uppfattning särskild undersökning, och på en sådan hade beredningen med hänsyn till dessa frågors speciella natur ej ansett sig böra ingå. Om beredningens förslag ledde till lagstiftning, måste den alltså på detta område kompletteras genom särskild lagstiftning.

Det nu förevarande lagförslaget har till syfte att fylla det sålunda föreliggande behovet av särskilda föreskrifter angående behandlingen av rättsvårdsfrågor.

Vid förslagets utarbetande har beredningen först upptagit frågan om den principiella *gränsdragningen mellan rättsskipning och frivillig rättsvård*.

Såsom grundläggande för denna gränsdragning framhåller beredningen, att rättsskipningens syfte vore att i ett konkret fall fastställa vad som vore rätt mellan två parter samt meddela rättsskydd åt den som lidit eller hotades av intrång i sin rätt, medan den frivilliga rättsvården hade till uppgift att ingripa reglerande i andra fall då detta påkallades i rättssäkerhetens intresse. En sådan reglering vore i allmänhet av förebyggande natur. I vissa fall ledde den till uppkomsten av nya rättsliga företeelser eller omgestaltning av redan bestående. Beredningen erinrar tillika, att denna art av rätts-

vård utövades icke blott av domstolarna utan även av andra samhällsorgan. I den mån den frivilliga rättsvården åvilade domstolarna brukade de rättsangelägenheter, som vore dess föremål, till skillnad från rättegångsmålen betecknas som ärenden.

Beredningen har också undersökt de i lagstiftning och praxis utbildade rättsreglerna på detta område och därvid kommit till det resultatet, att ifrågavarande gränsdragning hos oss bestämts även av andra synpunkter än de rent principiella. Åtskilliga angelägenheter, som till sin natur tillhörde den frivilliga rättsvården, såsom äktenskaps upplösning, boskillnad, omyndighetsförklaring, jorddelning och byggande i vatten, ansåges som rättegångsmål, även om särskilda bestämmelser i stor utsträckning gällde för förfarandet i sådana mål. Vid bedömande huruvida en rättsangelägenhet vore att anse som mål eller ärende kunde en viss ledning erhållas av det sätt, varpå förfarandet inleddes. För anhängiggörande av rättegång i tvistemål fordrades den enskildes initiativ. Formen för anhängiggörandet vore i regel stämning å en uppgiven motpart. Ärenden kunde i stor utsträckning upptagas av rätten självant; något partsförhållande förelåge ofta icke. Då ärende anhängiggjordes av enskild, skedde det genom ansökan.

Vad närmare angår frågan vilka angelägenheter som enligt svensk rätt för närvarande äro att anse såsom rättsvårdsärenden har beredningen anfört följande.

De angelägenheter, som tillhöra den frivilliga rättsvården, avse i allmänhet förhållanden, som regleras i privaträtten, särskilt familje-, bolags-, förerings- eller fastighetsrätten. Även i straffrätten förekomma vissa frågor, såsom angående straff och villkorlig dom, vilka bruka betecknas som ärenden. Dessa frågor torde emellertid äga flera beröringspunkter med straffprocessen än med den frivilliga rättsvården. Exekutions- och konkursrätten intager ur processuell synpunkt en fristående ställning. Frågor av förvaltningskaraktär äro ej att hänföra till den frivilliga rättsvården, även om de betecknas som ärenden. Hit höra frågor angående val eller utseende på annat sätt av innehavare av offentliga befattningar, utfärdande av arbetsordningar o. dyl. i den mån sådana frågor ankomma på domstol.

Bland de rättsangelägenheter, som tillhöra den frivilliga rättsvården och enligt gällande lagstiftning skola behandlas som domstolsärenden, innebära flera registrering eller inskrivning av eller annan anteckning om ett rättsfaktum, varigenom detta erhåller särskild rättsbildande betydelse. Till denna grupp äro att hänföra uppvisande av äktenskapsförord, avhandling om lösöre köp eller förening om hägnadsskyldighet, anmälan hos domstol av fordran för avbrytande av preskription eller av tvång och förledande vid utfärdande av skuldebrev, bevakning av testamente, inskrivning av fång till fast egendom eller av in-teckning. Den granskning, som i dessa fall åligger domstolen som registreringsmyndighet, är av helt formell natur, och tvistefrågor av materiell art kunna icke i denna ordning komma under bedömande. Förfarandet är i överensstämmelse härmed i regel ensidigt; ärendet avgöres på det material, i allmänhet helt skriftligt, som förebragts av sökanden eller eljest är tillgängligt för rätten.

I nära anslutning till ifrågavarande grupp av ärenden stå de fall, då i rätts-säkerhetens intresse lagstiftningen medger en rättsägare att inför rätten fullgöra en viss bevisprestation i avsikt att därigenom utom rättegång stödja

ett påstående om att en omständighet av rättslig betydelse är för handen. Till denna grupp höra ärenden angående upptagande av ed i vissa fall, såsom vådaed enligt 24 kap. 2 § BB eller sådan ed, som omförmäles i lagen den 5 april 1935 om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet. Även i andra fall kan bevisupptagning vid domstol förekomma som självständigt ärende enligt föreskrift i lag, såsom vittnesförhör i mål, som handläggas av förvaltningsmyndighet.

En särställning intager bevisupptagning vid svensk domstol i anledning av rättegång i utlandet. Upptagande av bevis vid annan domstol än den, där rättegången föres, tillhör icke den frivilliga rättsvården, och denna uppfattning torde gälla även den ifrågavarande bevisupptagningen.

I de fall, då det åligger någon att fullgöra en bevisprestation utan samband med rättegång, kan i vissa fall vara tveksamt, om frågan hör handläggas som rättegångsmål eller som ärende. I allmänhet föreligger i dessa fall ett klart partsförhållande, såsom i fråga om avläggande av bouppteckningsed. I rättspraxis torde frågor av detta slag allmänt behandlas som rättegångsmål. Har upptagande av bevis till syfte, att beviset skall komma till användning i rättegång, torde, även om bevisupptagningen sker utom rättegång, frågan icke vara att anse som tillhörande den frivilliga rättsvården. Sådan bevisupptagning behandlas i nya RB i samband med bevisning i rättegång.

En viktig grupp av ärenden hänför sig till reglerna om ställföreträdarskap. Till denna grupp höra förordnande och entledigande av förmyndare eller god man, utseende av likvidatorer, sysslomän eller gode män i aktiebolag eller förening eller av huvudmän i sparbank. Tydligt är, att domstolen har att i ärendets form pröva även behovet av och förutsättningarna i övrigt för vidtagande av åtgärden. Ett undantag härifrån utgör den i förmynderskapslagen föreskrivna ordningen för vissa frågors handläggning. Enligt 12 kap. nämnda lag behandlas frågor om omyndighetsförklaring och sådan förklarings hävande som rättegångsmål; förordnande eller entledigande av förmyndare däremot som ärende.

I vissa fall äro i lag föreskrivna särskilda inskränkningar i den förvaltningsbefogenhet, som tillkommer ställföreträdare för juridisk eller fysisk person, i det att förvaltningen i visst hänseende står under myndighets tillsyn eller dennas medverkan kräves för vissa rättshandlingar. I den mån dylika frågor tillkomma domstol, äro de att anse som ärenden. Som exempel på ärenden av detta slag må nämnas tillsyn å förmynderskap eller godmanskap och rättens samtycke till vissa rättshandlingar, föreläggande för förmyndare att ställa säkerhet för omyndigs egendom, hävande av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, underställning av vissa beslut rörande förvaltning av bysamfälligheter, tillstånd till nedsättning av aktiebolags aktiekapital eller till vinstutdelning i vissa fall, prövning i vissa fall av beslut om arvode åt styrelseledamot i aktiebolag, förordnande i vissa fall om likvidation av aktiebolag eller ekonomisk förening eller om förvaltningen av stiftelses angelägenheter.

De ärenden inom familjerätten, som tillhöra den frivilliga rättsvården, behandlas i allmänhet icke av domstolarna utan av andra organ; i den mån dessa ärenden tillkomma domstolarna, såsom frågor om återgång eller upplösning av äktenskap, handläggas de i allmänhet i den för tvistemål stadgade ordning. Vissa undantag förekomma dock. Sålunda har rätten enligt 2 kap. 4 § GB att i vissa fall tillåta äktenskap; enligt 5 kap. 14 § och 6 kap. 6 § samma balk kan påkallas rättens tillstånd till vissa åtgärder i fråga om makars egendom och även eljest kunna frågor om förvaltning av makars egendom handläggas av domstol utan samband med rättegång. Ärenden av detta slag omnämnas i 15 kap. 28 § GB. Även beträffande vårdnaden om barn förekomma vissa frågor av ärendes natur, såsom angående vårdnadens

överflyttning eller rättens samtycke till hävande av arbets- eller tjänsteavtal. Slutligen torde till ärenden böra hänföras frågor om adoption.

Allmän underrätt har att i stor omfattning taga befattning med frågor, som angå dödsbo och arv. Även dessa frågor äro att anse som ärenden. Hit höra frågor om bouppteckning, kungörande av dödsfall eller arv, förordnande av boutredningsman och tillsyn å dennes förvaltning. Även debitering och upp- börd av arvsskatt åvilar allmän underrätt. Ehuru sistnämnda frågor äro av helt fiskal natur och icke i egentlig mening kunna anses tillhöra den frivilliga rättsvården, ha de dock med hänsyn till sitt nära samband med inregistrering av bouppteckning och övriga bouppteckningsärenden ansetts böra behandlas i enahanda ordning.

Till den frivilliga rättsvården äro slutligen att hänföra ärenden angående dödande av förkommen handling enligt lagen i detta ämne den 8 april 1927. Denna lagstiftnings syfte är att förebygga förlust för ägare av vissa värdehandlingar, såsom skuldebrev, växlar, konossement, för det fall, att handlingen förstörts eller eljest förkommit.

Beredningen har uttalat, att den gränsdragning mellan tvistemål och rättsvårdsärenden, som sålunda ägt rum i lagstiftning och rättspraxis, icke synes böra i förevarande sammanhang underkastas någon rubbning. Tillämpningsområdet för de föreslagna lagbestämmelserna har också av beredningen angivits i enlighet med denna uppfattning. Med ärende avses nämligen enligt förslaget endast fråga om rättsvård, som allmän underrätt har att upptaga självmant eller efter ansökan och som ej enligt lag eller författning skall handläggas i den för tvistemål eller brottmål stadgade ordningen eller äger samband med rättegång i sådant mål. Vidare undantager förslaget frågor, som angå straff eller annan påföljd för brott eller villkorlig dom.

Beträffande ordningen för *den processuella behandlingen av rättsvårdsärenden* har beredningen anfört följande.

Rättsvårdsärendena företedde ur processuell synpunkt betydande olikheter med rättegångsmålen. I ett stort antal ärenden föreläge ej, såsom i rättegångsmålen, förutsättningar för en kontradiktorisk förhandling, då i dessa ärenden något partsförhållande ej vore för handen. I andra ärenden åter förekomme en viss, mer eller mindre skarpt utbildad intressemotsättning. Då avgörandet sålunda kunde komma att inverka även på andras rättsställning, borde dessa höras; i många fall vore särskild föreskrift därom meddelad. Handläggningen borde då i regel äga rum vid förhandling och de rättsägare, som ägde föra talan, borde intaga partsställning. Av det anförda följde, att förfarandet i fråga om ärenden måste i långt högre grad än beträffande rättegångsmål, där partsförhandlingen utgjorde tyngdpunkten, anpassas efter skiftande förhållanden. En sådan anpassning hade ock lättare kunnat genomföras med äldre RB:s regler, vilka icke uppställde samma krav som nya RB i fråga om förfarandets allmänna karaktär och förlopp. Med hänsyn därtill hade beredningen ansett vissa från den allmänna rättegångsordningen avvikande bestämmelser vara påkallade för reglering av ärendenas behandling utöver de särskilda föreskrifter, som redan vore meddelade i ämnet.

Under hänvisning till vad sålunda yttrats har beredningen framhållit, att förfarandet borde anordnas så, att alltefter ärendets art kravet på förhand-

ling kunde helt bortfalla och ärendet även i underrätt avgöras på handlingarna, medan samtidigt de i nya RB uppställda förhandlingsprinciperna bibehölles för sådana fall, då rättsägare skulle höras muntligen och behov av förhandling alltså kunde anses föreligga.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts vilar förslaget på den grundsatsen att rätten med hänsyn till omständigheterna äger avgöra, huruvida förhandling skall äga rum eller ej. Hålles förhandling, skall, enligt förslaget, därom gälla i stort sett detsamma som i nya RB är stadgat om huvudförhandling. Detta innebär bland annat, att intressenterna skola framföra sina synpunkter muntligen, att uppskov såvitt möjligt bör undvikas samt att vid avgörandet må tagas hänsyn endast till sådant material som framlagts vid förhandlingen.

Även i andra avseenden har beredningen funnit avvikelser från det allmänna rättegångsförfarandet påkallade av hänsyn till ärendenas natur. I tvistemål skall enligt nya RB huvudförhandlingen alltid föregås av förberedelse, vid vilken parternas ståndpunkter skola klarläggas och uppgifter lämnas om tillämnad bevisning. Beredningen framhåller att i ärenden förberedelse för sådant ändamål ofta vore onödig, enär någon förhandling som svarade mot huvudförhandlingen överhuvud icke erfordrades. Om sådan förhandling skulle hållas, kunde det däremot tydligen vara lämpligt att rättsägarna i förväg finge angiva sin ställning och att anstalter träffades för att möjliggöra en koncentrerad bevisupptagning. Även eljest kunde det vara av värde att före ärendets prövning yttranden inhämtades från personer, vilkas rätt berördes av utgången. Yttrande kunde vidare behöva inhämtas från myndigheter eller enskilda, som antoges kunna lämna upplysningar av betydelse för prövningen. Härjämte kunde det ofta vara behöfligt, att sökanden eller annan förelades att tillhandahålla viss handling.

På de skäl, för vilka sålunda redogjorts, har beredningen i förslaget upptagit bestämmelse, att om yttrande skall inhämtas från annan än sökanden eller rätten finner annan åtgärd böra vidtagas för att ärendet må i ett sammanhang kunna företagas till prövning och avgörande, rätten utan dröjsmål skall besluta därom.

I anslutning till denna bestämmelse stadgas vidare i förslaget, att rätten, om så erfordras, äger att i avbidan på ärendets avgörande förordna om egenoms ställande under förvaltning av god man eller om vidtagande av annan åtgärd för säkerställande av den rättsvård, varom i ärendet är fråga. Föreskriften motsvarar, enligt vad beredningen framhåller, bestämmelserna i 15 kap. nya RB och avser liksom dessa att undanröja faran för att någon, vars rätt är i fråga, genom förfoganden på förhand gör det slutliga avgörandet mer eller mindre verkningslöst. Beredningens förslag på denna punkt har i viss utsträckning motsvarighet även i gällande rätt. Som exempel härpå anför beredningen föreskriften i 12 kap. 14 § förmynderskapslagen, att om ärende angående förordnande av förmyndare ej kan avgöras omedelbart, rätten eller domaren må förordna förmyndare för tiden till dess slutligt beslut meddelas.

I fråga om rättens domförhet vid handläggning av ärenden gäller för närvarande, att ärenden i allmänhet behandlas i samma sammansättning som är föreskriven för rättegångsmål. Åtskilliga ärenden få emellertid vid häradsrätt upptagas på tremansting, och därtill kommer att vissa förberedande eller brådskande åtgärder i många fall kunna vidtagas av domaren ensam. Beredningen framhåller i denna fråga att nya RB:s domförhetsregler väsentligen äro byggda på skillnaden mellan förberedande handläggning och handläggning för prövning och avgörande. Vid förberedelse i tvistemål är under rätt i allmänhet domför med en lagfaren domare, men vid målets prövning och avgörande kräves i regel fullsuttent rätt. I viss överensstämmelse därmed förordar beredningen, att rätten i ärenden alltid skall vara domför med en lagfaren domare såvitt handläggningen avser förberedande eller interimistiska åtgärder. Vad angår handläggning för prövning och avgörande har beredningen intagit den ståndpunkten att rätten i fråga om ärenden, som avse registrering eller inskrivning eller där prövningen eljest är huvudsakligen formell, bör vara domför med en lagfaren domare, medan däremot de ärenden, i vilka saklig prövning kräves, i allmänhet böra handläggas i häradsrätt med nämnd och i rådhusrätt i den för tvistemål föreskrivna sammansättningen. Då denna ståndpunkt leder till att rätten i flertalet ärenden bör vara domför med en lagfaren domare, har detta i förslaget upptagits som huvudregel, varefter särskilt angivits de fall, då undantag därifrån funnits påkallat. Till sistnämnda grupp höra främst åtskilliga ärenden av familjerättslig natur samt vidare flertalet förmynderskapsärenden ävensom ärenden, vilka angå förvaltning av dödsbo eller stiftelse, skyldighet för bolag att träda i likvidation, förordnande av god man och bestämmande av arvode. Vid handläggning för prövning och avgörande av de ärenden som sålunda särskilt uppräknats skall enligt förslaget rätten som regel ha den sammansättning som i allmänhet är föreskriven för huvudförhandling i tvistemål. I viss utsträckning skola dock sådana ärenden vid häradsrätt kunna handläggas med tremansnämnd. Detta föreslås bland annat beträffande vissa förmynderskapsärenden samt ärenden rörande dödsbos förvaltning genom boutredningsman.

Handläggning, varvid nämnd skall medverka i häradsrätt eller rådhusrätt skall vara fullsuttent, föreslås skola äga rum å ting eller allmän rättegångsdag, dock med möjlighet att i brådskande fall utsätta särskilt sammanträde. I fall då rätten är domför med en lagfaren domare förutsättes handläggningen i allmänhet komma att ske helt oberoende av den ordinarie sammanträdesordningen. Beträffande vissa av de ärenden, som må avgöras i denna ordning, t. ex. uppvisande av äktenskapsförord och bevakning av testamente, föreslås att de i regel skola upptagas av inskrivningsdomaren. Därmed avses dock endast att angiva å vilken befattningshavare vid rätten handläggningen skall ankomma. Det är sålunda, enligt vad beredningen framhåller, icke avsett att dessa ärenden skola upptagas å inskrivningsdag eller att handläggningen eljest skall ske i enlighet med inskrivningslagens regler.

Förslaget innehåller tillika bestämmelser om ansökans form och innehåll samt om sättet för meddelande av rättens avgörande och fullföljd av talan

mot detta. Beträffande ansökan stadgas i anslutning till gällande rätt att den må göras muntligen eller skriftligen samt att fullmakt för ombud, som sökanden anlitar, ej erfordras med mindre rätten finner fullmakt böra företes. Vad angår formen för rättens avgörande må framhållas, att enligt nya RB avgöranden som innefatta prövning av saken skola ske genom dom, varemot andra avgöranden skola träffas genom beslut. Denna uppdelning av domstolsavgörandena i två olika grupper är av betydelse bland annat såvitt angår fullföljden. Vid fullföljd av talan mot dom skall överrättsförfarandet i regel vara muntligt; rättsmedlet mot underrätts dom är vad och mot hovrätts dom revisionsansökan. Talan mot beslut skall fullföljas genom besvär, varav följer att överrättsförfarandet vanligen blir skriftligt. Nu förevarande lagförslag intager den ståndpunkten att rättens avgörande av ärende alltid skall ske genom beslut. I fråga om formerna för beslutets meddelande samt dess avfattning och innehåll föreslås vissa förenklingar i förhållande till vad som är stadgat i nya RB. Sålunda skall enligt förslaget rätten ej vara skyldig att meddela fullföljdshänvisning, om ej sökande eller annan särskilt begär det. Rättsmedlet skall, såsom framgår av vad förut anförts, vara besvär, och beredningen föreslår att besvärstiden skall räknas från det klaganden erhöill del av beslutet.

Såsom torde framgå av det anförda är förslaget uppbyggt på sådant sätt, att däri allenast angivits avvikelserna från den allmänna rättegångsordningen. Beträffande frågor som ej regleras i förslaget har förutsatts att nya RB:s bestämmelser i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse. Ett stadgande därom har upptagits i förslaget. I samband därmed har även upptagits en regel, att om i lag eller författning meddelats särskild föreskrift i fråga om ärende, denna föreskrift skall vara gällande, även om den strider mot bestämmelse i förslaget.

Departementschefen.

Mot de allmänna grunderna för förevarande lagförslag har lagrådet icke framställt någon erinran, och även jag finner dem väl lämpade för lagstiftning i ämnet. Med anledning av lagrådets anmärkningar, som till övervägande del avse frågor av formell natur, har emellertid förslaget underkastats viss överarbetning inom departementet.

Vid 1 § har lagrådet ansett en jämkning böra vidtagas till förebyggande av att ordet ärende skulle kunna uppfattas såsom en beteckning för enbart det materiella rättsförhållandet. Ehuru man genom denna jämkning synes gå miste om en definition av vad med ärende skall förstås, har vad lagrådet sålunda förordat synt mig böra beaktas. Vad lagrådet i övrigt anmärkt vid denna paragraf har jämväl iakttagits.

I fråga om 2 § har lagrådet bland annat anmärkt, att bestämmelsernas utformning föranledde till den tolkningen, att uppgift om sökandens hemvist och postadress erfordrades endast vid muntlig ansökan, men att sådan uppgift tydligen borde lämnas även när ansökan gjordes skriftligen. Med anledning härav har tredje stycket jämkats. Däremot har jag icke ansett mig böra

förorda någon ändring med anledning av vad lagrådet eljest anfört beträffande paragrafen.

De anmärkningar lagrådet framställt rörande 4 och 5 §§ ha beaktats.

I 6 § har i enlighet med lagrådets hemställan skett viss komplettering av de i beredningens förslag angivna ärenden, i vilka för domförhet kräves fullsutten rätt. Därvid har hänsyn tagits även till innehållet i den efter avgivandet av beredningens betänkande antagna nya aktiebolagslagen.

Under 9 § behandlas bland annat frågan, från vilken tidpunkt tiden för anförande av besvär över avgörande i ärende skall räknas. Beredningen har föreslagit att besvärstiden skall räknas från erhållen del av beslutet. Såsom skäl härför har beredningen anfört, att en skyldighet för rätten att på förhand lämna underrättelse om dagen för beslutets meddelande skulle bli onödigt betungande, särskilt som det i ett stort antal ärenden vore utan större betydelse för sökanden att erhålla kännedom därom. I vissa fall borde det enligt beredningens uppfattning åligga rätten att låta delgiva rättsägarna det meddelade beslutet. Beredningen har icke ansett sig kunna uppställa någon allmängiltig regel om när rätten sålunda borde ombesörja delgivning, men har framhållit att så i allt fall borde ske, om rätten självant upptagit ärendet eller eljest ett allmänt intresse föreläge. Mot vad sålunda anförts har lagrådet erinrat, att det ofta vore angeläget att slutligt beslut i ärende kunde erhålla rättskraft utan större omgång. Så vore bland annat fallet i fråga om dödförklaring; preskription av rätt till arv eller testamente efter dödförklarad räknades i vissa fall från det beslutet om dödförklaring vunnit laga kraft. Att verkställa delgivning med alla som ägde fullfölja talan kunde emellertid vara tidsödande och medföra betydande kostnader. I åtskilliga fall kunde det dessutom vara svårt att klargöra i vilken omfattning delgivning måste äga rum för att det ifrågavarande beslutet skulle kunna vinna laga kraft. Lagrådet har därför icke ansett sig kunna tillstyrka beredningens förslag i denna del utan har föreslagit att besvärstiden i stället skall räknas från dagen för beslutets meddelande. Samtidigt har lagrådet emellertid framhållit, att denna regel, till förebyggande av rättsförluster, borde förenas med skyldighet för rätten att, om framställt yrkande icke bifallits eller ansökan bifallits mot bestridande, genast avsända underrättelse om tiden för beslutets meddelande till den som beslutet sålunda gått emot.

Beredningens ståndpunkt att besvärstiden bör räknas från erhållen del av beslutet sammanhänger därmed, att — medan för närvarande slutligt beslut i ärende i regel meddelas å visst förut kungjort sammanträde — enligt den av beredningen föreslagna ordningen något tillkännagivande om tidpunkten för avgörandet i allmänhet icke kommer att föregå beslutets meddelande. Beredningens förslag avser att bereda trygghet för att en rättsägare som vill överklaga beslutet icke går förlustig sin rätt. Å andra sidan kan, såsom lagrådet framhållit, mot förslaget göras den erinran att det icke tillräckligt tillgodoser sökandens intresse av att beslutet utan större omgång kan vinna rättskraft. Vid övervägande av de båda alternativ som framförts har jag funnit företräde böra givas åt de av lagrådet anförda synpunkterna. Departe-

mentsförslaget har avfattats i överensstämmelse härmed. Såsom lagrådet uttalat torde undantag böra övervägas beträffande ärenden om fastställande av arvsskatt. Denna fråga kan lämpligen upptagas i samband med behandlingen av beredningens förslag om ändring i arvsskatteförordningen. Även de övriga, huvudsakligen redaktionella anmärkningar lagrådet framställt vid denna paragraf ha i allt väsentligt iakttagits.

Vad slutligen angår bestämmelserna i 11 § av beredningens förslag ha dessa bestämmelser, på sätt lagrådet hemställt, i departementsförslaget placerats i annan inbördes ordning samt uppdelats på två paragrafer.

Förslaget till lag om lagsökning och om handräckning för fordran (lagsökningslag).

Detta förslag innefattar främst en anpassning till den nya rättegångsordningen av de särskilda processuella regler som gälla på ifrågavarande område. Härjämte föreslås en utbyggnad av handräckningsförfarandet i syfte att göra detta mera ägnat att tillgodose behovet av en enkel och billig processform för vissa mindre mål.

Enligt gällande rätt skola lagsöknings- och handräckningsmål upptagas av särskild lagsökningsdomare, i domsaga häradshövdingen eller annan som särskilt förordnats därtill, och i stad med rådhusrätt någon av rättens lagfarna ledamöter. Denna anordning har huvudsakligen tillkommit i syfte att möjliggöra en snabbare handläggning än som kunnat uppnås, om de ifrågavarande målen förlagts till rätten, vars funktion ju enligt äldre RB i stort sett är inskränkt till bestämda sammanträden. Med de regler om underrätternas domförhet och arbetssätt som upptagits i nya RB möter från nu berörda synpunkt icke något hinder att låta även lagsöknings- och handräckningsmålen upptagas av rätten. Beredningen har, under hänvisning särskilt till processuella skäl, ansett en sådan lösning vara att föredraga och förordar därför att ordningen med särskild lagsökningsdomare ej längre skall bibehållas. Samtidigt föreslås, att rätten vid behandling av mål om lagsökning eller handräckning skall vara domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare.

Lagsökningsprocessen, som huvudsakligen har till ändamål att bereda möjlighet till snabb realisation av vissa betalningsanspråk, är konstruerad såsom ett skriftligt och summariskt förfarande. Det kan anlitas endast i fråga om anspråk som grundar sig på skriftligt fordringsbevis, och gäldenären är avskuren från möjlighet att åberopa andra än skriftliga bevis. Med hänsyn härtill har gäldenär som dömes betalningsskyldig erhållit rätt att genom ansökan om återvinning påkalla en fullständigare prövning i vanlig rättegångsväg. Återvinningstalan är enligt nu gällande lagsökningslag anordnad såsom en fullt fristående tvist, vilken anhängiggöres genom stämning å borgenären. Möjligheten att föra sådan talan utesluter icke att gäldenären först överklagar lagsökningsdomarens utslag; tiden för återvinning börjar nämligen ej löpa förrän utslaget vunnit laga kraft eller anförda besvär av-

gjorts av överrätten. Enligt nya RB är återvinning ett allmänt rättsmedel. Talan om återvinning väckes genom ansökan, och återvinningsförfarandet utgör en fortsättning av det ursprungliga målet. Med hänsyn härtill ha i nya RB givits föreskrifter av innebörd att part som är berättigad att söka återvinning ej må fullfölja talan i högre rätt; han är sålunda hänvisad uteslutande till återvinningsvägen. Beredningen föreslår nu, att dessa grundsatser skola tillämpas även i lagsökningsmål. I mål om handräckning är redan enligt gällande rätt återvinning den enda utväg till erhållande av ändring som står gäldenären till buds. Vad angår sådana mål föreslås därför allenast den jämknings, att återvinningstalan skall väckas genom ansökan i stället för genom stämning.

Handräckningsförfarandet har till syfte att i fråga om fordringsanspråk som gäldenären väntas komma att lämna obestridd bereda borgenären fullgörelse med minsta möjliga omgång. I handräckningsmål förekommer icke någon prövning, ej ens summarisk, av anspråkets riktighet. Om gäldenären ej bestrider anspråket, utfärdas bevis härom, och på grundval av detta kan verkställighet äga rum. Å andra sidan är ett enkelt bestridande tillräckligt för att borgenärens syfte skall förfelas. Förfarandet är, liksom vid lagsökning, helt skriftligt. Såväl ansökningen om handräckning som eventuellt bestridande därav skall ske i skrift.

I samband med riksdagens behandling av förslaget till ny rättegångsbalk hemställdes i två likalydande motioner (I: 187 och II: 246) om utredning rörande införande av ett förenklat förfarande, när de omtvistade beloppen vore små och målen av mera enkel beskaffenhet. I motionerna framhölls, att då det vore fråga om små belopp vore ordningen med anlitan av advokat för stämning, förberedelse och huvudförhandling alltför kostbar. Enligt motionärernas uppfattning vore det ett önskemål att fordringsägare i vissa fall kunde utan skriftlig stämning framlägga saken för en opartisk domstolsfunktionär, vilken hade att utan kostnad för den rättssökande protokollföra yrkandet och kalla motparten till inställelse utan anlitan av ombud. Möjlighet borde skapas att avdöma sådant mål utan ytterligare handläggning. Första särskilda utskottet anförde i sitt yttrande, att det uppenbarligen vore av stor vikt att behandlingen av enklare kravmål kunde ske utan större besvär och kostnader för parterna, ett syfte som man sökt tillgodose genom lagbestämmelserna om handräckning för fordran. Vid det fortsatta lagstiftningsarbete som erfordrades för rättegångsreformens genomförande hade processlagberedningen att granska dessa bestämmelser. Enligt utskottets mening borde i sammanhang därmed undersökas, på vad sätt behandlingen av de i motionerna omförmälda mindre målen lämpligen borde ordnas. Utskottets yttrande i denna del godkändes av riksdagen.

Såsom redan antytts har beredningen ansett den förenkling av processen i mindre mål som åsyftas i motionerna kunna bäst ernås genom en utbyggnad av det nuvarande handräckningsförfarandet. Beredningen framhåller, att de tvister, varom här är fråga, i allmänhet härröra mera från bristande vilja eller förmåga att betala och därav föranledd strävan att så långt som

möjligt förhålla verkställighet än från anspråkets tvistiga beskaffenhet. Enligt beredningens uppfattning borde därför lagstiftningsåtgärderna på området främst inriktas på att underlätta snabb verkställighet. Samtidigt borde tillses att i fall, då tvist förelåge, förfarandet kunde utan omgång övergå uti en efter tvistens beskaffenhet lämpad rättegång. Slutligen borde förfarandet vara av den enkla beskaffenhet att det stode öppet för envar utan anlitande av rättskunnigt biträde.

I sistnämnda syfte föreslår beredningen, att ansökan om handräckning i olikhet mot nu skall kunna göras antingen muntligen eller skriftligen. För det fall att ansökning göres muntligen föreslås att den skall upptecknas genom rättens försorg. Beredningen har förutsatt att viss avgift bör erläggas för den rättshjälp som sålunda lämnas borgenären.

Vidare föreslås nya bestämmelser även i fråga om formen för bestridande. Enligt den nuvarande lagen skall gäldenären föreläggas att, såframt han bestrider ansökningen, skriftligen anmäla detta inom viss tid från det ansökningen delgavs honom. Inkommer sådant skriftligt bestridande, blir ansökningen förfallen, såvida ej borgenären inom viss tid påkallar prövning av saken inför rätten. Beträffande dessa bestämmelser har, såsom beredningen framhåller, redan i samband med handräckningsinstitutets införande anmärkts, att förfarandet vore föga ägnat att utöva något tryck på mindre nogräknade gäldenärer samt att åtgärden att insända ett bestridande av kravet icke kunde jämföras med att själv eller genom ombud inför domstol framkomma med ett orättmätigt bestridande. Beredningen har anslutit sig till denna uppfattning och föreslår därför, att rätten på yrkande av borgenären skall, i stället för att utfärda vanligt föreläggande, kunna ålägga gäldenären att, om han vill bestrida kravet, inställa sig vid rätten å viss dag och där i borgenärens närvaro muntligen framföra sitt bestridande. Som villkor för meddelande av sådant föreläggande har i förslaget uppställts, förutom yrkande av borgenären, även det kravet att rätten finner förfarandet lämpligt. Beredningen har framhållit, att föreläggande om muntligt bestridande företrädesvis borde användas i sådana fall då borgenären och gäldenären båda vore bosatta på eller i närheten av rättens sammanträdesort. Om gäldenären vore avlägset boende eller hans inställelse eljest skulle medföra avsevärd kostnad eller olägenhet, borde ej rimligen begäras att han inställde sig vid rätten för bestridande av en måhända ogrundad handräckningsansökan. Ej heller borde denna utväg anlitas, därest kravet vore av mera invecklad beskaffenhet eller kunde väntas kräva vidlyftig utredning.

För att den sålunda föreslagna anordningen skall fylla sitt syfte bör enligt beredningens uppfattning i allmänhet krävas att båda parterna komma personligen tillstädes. I förslaget har därför upptagits föreskrift att, om ej särskilda skäl äro däremot, såväl borgenären som gäldenären skall vid vite föreläggas att infinna sig personligen, gäldenären naturligtvis dock endast för det fall att han överhuvud vill inställa sig för att framställa bestridande.

Därest bestridande framställles, medför detta, såsom nyss nämnts, för närvarande, att ansökningen förfaller, om ej borgenären inom viss tid på-

fordrar att målet hänskjutes till rättegång. Beredningen föreslår, att denna ordning bibehålles såvitt angår fall då bestridandet skett skriftligen. För fall, då bestridandet gjorts muntligen vid sammanträde inför rätten, föreskrives i förslaget att rätten bör höra parterna och, om det finnes lämpligt, söka att förlika dem. Träffas förlikning varigenom gäldenären helt eller delvis medgiver kravet, skall bevis därom tecknas å ansökningen med verkan att utmätning får ske för det medgivna beloppet. Kan förlikning ej träffas, skall enligt förslaget yrkande kunna framställas om målets hänskjutande till rättegång. Det föreslås att befogenheten därtill ej såsom vid skriftligt bestridande skall vara förbehållen borgenären ensam utan med viss begränsning tillkomma även gäldenären. Som skäl för denna olikhet har beredningen anfört bland annat, att vid muntligt bestridande gäldenären borde äga rätt att framställa anspråk på ersättning för inställesekostnaden. Även i ett annat avseende förordar beredningen en avvikelse från vad som gäller vid skriftligt bestridande. Medan vid skriftligt bestridande borgenären åtnjuter viss tidsfrist för framställande av begäran om målets hänskjutande till rättegång, skall enligt förslaget vid muntligt bestridande sådan begäran framställas genast vid det sammanträde då bestridandet göres; försummas detta, skall ansökningen vara förfallen.

Sistnämnda föreskrifter äro betingade av önskemålet att i de mål, för vilka det muntliga handräckningsförfarandet är avsett, utan omgång kunna upptaga anspråk, som bestritts, till prövning och avgörande i rättegångsväg. I samma syfte stadgas i förslaget att, när föreläggande om muntligt bestridande gives, parterna tillika skola erinras, att de böra vara beredda att genast uppgiva de omständigheter och bevis de vilja åberopa för den händelse målet skulle bli hänskjutet till rättegång. Vidare föreskrives att, när rättegång kommer till stånd, förberedelse eller, om sådan ej erfordras, huvudförhandling bör hållas i omedelbart samband med det sammanträde då bestridandet och yrkandet om rättegång framställdes. Vid huvudförhandling som sålunda hålles i omedelbar anslutning till sammanträde för muntligt bestridande skall enligt förslaget rätten vara domför med en lagfaren domare. Det har naturligen förutsatts, att denne skall vara densamme som handlagt frågan om meddelande av handräckning.

Departementschefen.

Även det nu ifrågavarande förslaget har i sina grunddrag lämnats utan erinran av lagrådet och synes väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. På vissa punkter torde dock, såsom lagrådet framhållit, jämkningar vara önskvärda, och jag har därför låtit inom departementet utarbete ett sålunda jämkat förslag.

Beredningen har i sitt förslag bibehållit den i gällande lagsökningslag förekommande benämningen handräckning för fordran. Häremot har lagrådet erinrat, att enligt vedertaget språkbruk med handräckning närmast förstodes en exekutiv åtgärd till säkerställande av anspråk eller rättighet. Det förfarande för utkrävande av fordran som avsåges i förevarande samman-

hang vore emellertid av judiciell natur. Det syntes därför mindre lämpligt att för nämnda förfarande använda beteckningen handräckning. Denna beteckning borde ej brukas i andra fall än sådana som hade exekutiv karaktär. På grund av vad sålunda anförts har lagrådet hemställt, att förfarandet i fråga måtte erhålla en annan benämning, exempelvis betalningsföreläggande, samt att därav påkallade jämkningar måtte vidtagas i den föreslagna lagens rubrik och i lagtexten. Denna lagrådets hemställan har jag ansett mig böra biträda, och departementsförslaget har därför avfattats i överensstämmelse därmed.

Vid 5 § har lagrådet upptagit frågan, huruvida lagsökningshandlingarnas delgivning med gäldenären skall liksom enligt gällande lag anförtros åt borgenären eller, i överensstämmelse med nya RB:s bestämmelser i ämnet, i regel ske genom rättens försorg. Beredningen har i denna fråga uttalat, att efter en övergång i fråga om den allmänna processen till officialdelgivning äldre lags ståndpunkt i denna del ej heller borde upprätthållas i fråga om lagsökningsförfarandet. Då det emellertid oftare än i vanliga rättegångsmål torde ligga i borgenärens intresse att själv få ombesörja delgivningen, har, med viss avvikelse från nya RB:s bestämmelser i ämnet, beredningen ansett valrätt böra tillkomma borgenären. I överensstämmelse med denna uppfattning har i förevarande lagrum föreskrivits, att delgivning skall ske genom rättens försorg, om borgenären ej hellre vill ombesörja delgivningen. Lagrådet har i denna fråga erinrat, att den sålunda föreslagna ordningen torde komma att medföra vissa praktiska olägenheter. Av rättsstatistiken framginge att ett mycket stort antal lagsökningar förfölle, vilket uppenbarligen berodde därpå att, sedan delgivning skett, gäldenären betalade sin skuld och borgenären därefter underlåte att inkomma med delgivningsbevis. Inkommer ej borgenär inom viss tid med delgivningsbevis, skall enligt 10 § i lagen ansökningen anses förfallen. Enligt lagrådets mening förelåge med de föreslagna bestämmelserna risk att parterna försummade att anmäla träffad uppgörelse och att rätten, i okunnighet om densamma, dömde ut det fordrade beloppet, ett förhållande som i vissa fall kunde ha till följd att gäldenären vore nödsakad att söka återvinning.

Den övergång till officialdelgivning, som genom nya RB ägt rum, har för-
anletts av såväl processuella skäl som hänsyn till parterna. Såsom beredningen framhållit i sitt betänkande med förslag till ny rättegångsbalk (SOU 1938: 44 s. 364) är officialdelgivning ägnad att främja delgivningens snabbhet och säkerhet och är även i regel för parterna billigare, främst därför att den underlättar delgivning genom postverket. De skäl som sålunda legat till grund för införande av officialdelgivning inom den allmänna processen torde i stort sett äga giltighet även beträffande lagsökningsförfarandet. Vad lagrådet framhållit angående olägenheterna vid officialdelgivning synes mig därför icke böra leda till bibehållande av partsdelgivning som enda delgivningssätt i lagsökningsförfarandet. Då en gäldenär, sedan genom rättens försorg delgivning ägt rum med honom, frivilligt erlägger betalning, ligger det uppenbarligen i båda parternas intresse att till förebyggande av onödiga

kostnader anmälan därom göres hos rätten. Att anmälan i ett stort antal fall underlåtits, torde i väsentlig mån bero på den gällande lagstiftningens ståndpunkt enligt vilken sådan anmälan ej är erforderlig för ärendets avskrivning. Uppenbarligen är det av vikt att parternas uppmärksamhet fästes å den nya lagstiftningens ställning till denna fråga. Detta synes lämpligen kunna, i anslutning till vad lagrådet i denna del framhållit, ske på det sättet att i formulären till förelägganden intages uttrycklig erinran om att i fall av frivillig betalning ansökningen bör återkallas. Med hänsyn till det nu anförda och då borgenären även enligt förslaget alltid äger att förbehålla sig delgivningen, har jag ansett de föreslagna bestämmelserna böra bibehållas. Lagrådet har ej heller framställt något bestämt yrkande om ändring i förslaget på denna punkt.

Lagrådet har ytterligare anmärkt, att bestämmelser rörande klagan mot rättens utslag och beslut upptagits, såvitt angår lagsökning i 18 § och beträffande handräckning i 29 §, varjämte i 34 § intagits vissa gemensamma bestämmelser i ämnet. Enligt lagrådet skulle föreskrifterna vinna i överskådlighet och även kunna förkortas, därest samtliga stadganden om talan mot rättens avgöranden upptoges såsom gemensamma bestämmelser. Ehuru beredningens förslag i denna del överensstämmer med den nu gällande lagen, anser jag övertvägande skäl tala för den av lagrådet förordade sammanföringen av ifrågavarande bestämmelser. Med hänsyn härtill ha 18 och 29 §§ i beredningens förslag utgått, vilket föranlett omnumrering av vissa bland de följande paragraferna. De sålunda överförda bestämmelserna ha upptagits i 34 och 35 §§ i det omarbetade förslaget.

I samband med nyssnämnda spörsmål har lagrådet upptagit frågan om den närmare regleringen av fullföljden i lagsöknings- och handräckningsmål. Lagrådet har biträtt beredningens förslag att återvinning bör vara enda rättsmedlet, då borgenärs talan bifallits, men på vissa andra punkter förordat avvikelser från förslaget. Den i nu gällande lag meddelade och även i förslaget upptagna bestämmelsen om förbud mot särskild talan i vissa fall mot beslut under rättegången har ansetts böra utgå; denna fråga borde enligt lagrådets mening regleras genom motsvarande bestämmelser i 49 kap. nya RB. Dessutom har lagrådet förordat införande av bestämmelse om fullföljdsättet beträffande sådant slutligt avgörande i lagsökningsmål som innefattar ett ogillande av borgenärs talan. Lagrådet har framhållit, att sådan bestämmelse erfordrades i fall, då rätten, ehuru borgenärens talan i huvudsaken bifallits, helt eller delvis ogillat av honom framställt yrkande om ersättning för lagsökningskostnad eller lämnat av honom väckt yrkande om kvarstad, skingringsförbud eller vräkning utan bifall. Vad lagrådet sålunda hemställt har iakttagits.

I fråga om bestämmelsernas utformning har lagrådet slutligen förordat att i dessa först borde meddelas en allmän hänvisning till nya RB:s fullföljdsregler samt därefter upptagas de avvikelser från dessa, som skulle gälla beträffande nu ifrågavarande mål. Med denna utgångspunkt skulle i förslaget bibehållas bestämmelserna om återvinning samt angående fullföljden

mot utslag i lagsökningsmål i andra fall. Däremot skulle uteslutas de i förslaget liksom i gällande lag upptagna bestämmelserna om fullföljden mot rättens avvisningsbeslut samt beslut, meddelade under målets handläggning.

Enligt min mening kan tvekan råda angående lämpligheten av lagrådets formuleringsförslag i denna del. Såsom framgår av lagrådets egna uttalanden har hänvisningen till nya RB betydelse allenast för vissa sällan förekommande fall. I det stora flertalet fall kommer fullföljdssättet att bestämmas av de av lagrådet som avvikelser angivna reglerna. Med hänsyn härtill synes det mest ändamålsenligt att liksom nu i lagen upptagas de allmänna bestämmelserna om fullföljden samt att hänvisningen till nya RB:s fullföljdsregler begränsas till att avse beslut, meddelade under målets handläggning. Departementsförslaget har avfattats i enlighet med denna ståndpunkt. Såsom beredningen framhållit torde utan uttryckligt stadgande vara uppenbart, att vad i nya RB är föreskrivet om besvär skall äga motsvarande tillämpning i fråga om besvärstalan i lagsökningsmål.

När gäldenär i mål om handräckning för fordran förelägges att inkomma med skriftligt bestridande, må enligt 23 § i beredningens förslag tiden härför ej sättas längre än till en vecka eller, om gäldenären är avlägset boende, tre veckor efter det ansökningshandlingarna delgivits honom. Enligt den gällande lagen skall tiden för bestridande utgöra fjorton dagar eller, om gäldenären är avlägset boende, högst trettio dagar från delgivningen. Som skäl för den förkortning beredningen föreslagit anföres i betänkandet, att snabbhet i förfarandet vore av vikt för borgenären samt att den uppgift som förfarandet ålade gäldenären vore av enklaste beskaffenhet. Lagrådet har uttalat, att i och för sig intet vore att erinra mot en förkortning av ifrågavarande tid men att den föreslagna regeln syntes väl stel. Enligt lagrådets mening borde, på sätt beredningen föreslagit i fråga om tid för avgivande av förklaring i lagsökningsmål, rätten ha möjlighet att lämna gäldenären längre rådrom, då synnerliga skäl därtill föreläge. I överensstämmelse härmed har lagrådet hemställt, att det av beredningen föreslagna stadgandet måtte ersättas med föreskrift att tiden för anmälan av bestridande ej finge utan synnerliga skäl bestämmas längre än till en vecka eller, då gäldenären vore avlägset boende, till tre veckor.

För egen del finner jag vissa erinringar kunna riktas även mot lagrådets förslag. Beträffande tiden för avgivandet av förklaring i lagsökningsmål har beredningen föreslagit, att den i allmänhet ej utan synnerliga skäl må bestämmas längre än till två veckor. Tillika har upptagits föreskrift att rätten vid utsättande av förklaringstid har att taga hänsyn till belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bli honom delgivna. Övervägande skäl synas mig tala för att dessa regler vinna tillämpning även med avseende å sådan anmälan av bestridande som nu åsyftas. Särskild föreskrift om längre tid när gäldenären är avlägset boende torde då icke erfordras. Ej heller torde det vara påkallat att, på sätt föreslagits i fråga om lagsökningsmål, stadga undantag för det fall att gäldenären ej har känt hemvist inom riket. I mål av nu avsedda beskaffenhet är delgivning utom

riket eller enligt 33 kap. 12 § nya RB icke tillåten. I departementsförslaget, där förevarande paragraf erhållit nummer 22, har lagtexten avfattats i enlighet med vad sålunda anförts.

Vad lagrådet i övrigt erinrat beträffande avfattningen av särskilda lagrum i förslaget har i huvudsak iakttagits. Dessutom ha till vinnande av större överskådlighet bestämmelserna i 27 § av beredningens förslag uppdelats på tre paragrafer, som i departementsförslaget erhållit beteckningarna 26—28 §§.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av konkurslagen.

De ändringar som innefattas i förevarande lagförslag äro i allmänhet icke av större principiell betydelse utan ha huvudsakligen praktiskt intresse.

I syfte att vinna överensstämmelse med nya RB:s delgivningregler föreslår beredningen, att sådan delgivning i konkurs, som nu ankommer på sökande, i regel skall ombesörjas av konkursdomaren. I samband därmed förordas även vissa andra jämkningar i konkurslagens regler angående förfarandet i anledning av borgenärs konkursansökan. Enligt gällande rätt kan under vissa omständigheter sådan ansökan upptagas till prövning även om gäldenären ej fått del av densamma. Möjlighet därtill föreligger bland annat om gäldenären saknar känt hemvist eller sökts i sitt hemvist utan att kunna anträffas och utan att säker anvisning kunnat erhållas om var han uppehåller sig. I dylikt fall har konkursdomaren att hänskjuta målet till rättens prövning samt att genom kungörelse i allmänna tidningarna kalla gäldenären till rätten vid påföljd att hans utevaro ej hindrar målets avgörande. Dessa bestämmelser ha i förslaget ersatts med föreskrift om delgivning med gäldenären även i nu åsyftade fall, varemot i fråga om sättet för delgivningen införts den lättnaden att delgivningen må verkställas genom kungörelse i den ordning 33 kap. 12 § nya RB föreskriver.

Därest borgenärs konkursansökning ej inom förelagd tid efter delgivningen medgives av gäldenären, skall målet av konkursdomaren hänskjutas till rätten. Då så sker, skall enligt gällande lag målet utsättas att förekomma i stad inom fyra dagar samt på landet inom fjorton dagar, om ej för gäldenärens kallande till rätten oundgängligen kräves längre tid. Kan på landet målet ej företagas inom nämnda tid, med mindre urtima ting hålles, må målet anstå till nästa allmänna tingssammanträde eller sammanträde med tremansnämnd, dock endast såframt borgenären begärt dylikt anstånd i konkursansökningen och det icke bestrides av gäldenären. Beredningen har ansett önskvärdt att för häradsrätternas del vinnes en förkortning av den tid inom vilken målet skall företagas vid rätten. Beträffande möjligheterna härtill erinrar beredningen, att enligt nya RB häradsrätt i regel skall hålla ting var vecka samt dessutom, om det erfordras, vissa ting med tremansnämnd, varjämte häradshövdingen äger möjlighet att utsätta särskilt sammanträde för huvudförhandling, då sådant finnes erforderligt. Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslår beredningen, att prövning av konkursansökning vid

häradsrätt skall ske inom tio dagar, dock med bibehållen rätt att utsträcka denna tid, om så oundgängligen kräves för gäldenärens kallande till rätten eller inställelse där.

Borgenärs konkursansökning som hänskjutits till rätten kan för närvarande i vissa fall upptagas till prövning utan hinder av att parterna icke erhållit del av kallelse till sammanträdet. Beträffande borgenären föreskrives särskilt att han skall kallas allenast om kallelsen kan hinna komma honom tillhanda. I övrigt gäller som huvudregel, att försök att kalla vederbörande alltid skall göras men att målet må företagas även om försöket misslyckas. Föreligger tillförlitlig uppgift om parts postadress, kan kallelsen tillsändas parten i rekommenderat brev. I förslaget uppställles ovillkorligt krav på delgivning av kallelse med både borgenären och gäldenären. I samband därmed föreslås också en ändring i reglerna om verkan av parts utevaro. Här om stadgas för närvarande allenast, att i kallelse å gäldenären skall tillkännagivas att hans utevaro icke hindrar målets avgörande. Vad angår borgenärs utevaro finnes ingen föreskrift meddelad i lagen. Detta har, såsom beredningen framhåller, föranlett viss osäkerhet i tillämpningen, särskilt i fall då båda parterna uteblivit. Stundom har i sådana fall konkursansökningen ändå upptagits till materiell prövning, men det har även förekommit att målet avskrivits från vidare handläggning. Beredningen har ansett att borgenärens utevaro som regel bör medföra att konkursansökningen förfaller. Undantag härifrån bör enligt beredningens uppfattning göras endast för det fall att gäldenären inställer sig och medgiver ansökningen. I förslaget har därför upptagits föreskrift att i kallelse skall angivas — förutom att gäldenärens utevaro icke hindrar målets handläggning och avgörande — även att, om borgenären uteblir, ansökningen är förfallen, såvida den ej medgives av gäldenären.

Vad eljest angår den handläggning av konkursmål som ankommer på rätten har beredningen förutsatt att i allmänhet reglerna om rättegång i tvistemål skola lända till efterrättelse. Emellertid framhåller beredningen, att konkurslagen i viss omfattning utesluter en direkt tillämpning av nya RB:s bestämmelser och endast i undantagsfall lämnar utrymme för det förberedande förfarande som i nya RB är föreskrivet i fråga om tvistemål. I förslaget har därför upptagits ett stadgande av innebörd att beträffande förhandling i konkursmål i tillämpliga delar skall gälla vad i nya RB är stadgat om huvudförhandling. Samtidigt har dock föreskrivits att utevaro av part eller annan som äger komma tillstådes ej skall utgöra hinder för målets handläggning och avgörande, såvida ej annat är särskilt stadgat. Med sistnämnda förbehåll avses bland annat den förut berörda bestämmelsen i förslaget att borgenärens utevaro i mål om egendomsavträde i regel skall föranleda att konkursansökningen förfaller. I övrigt må nämnas att enligt förslaget häradsrätt vid handläggning av vissa slags konkursmål skall vara domför med tre i nämnden.

Fullföljd av talan mot avgörande i konkursmål sker för närvarande i allmänhet genom besvär. Mot underrätts slutliga utslag i mål om betalnings-

eller förmånsrätt eller ackord eller klander av utdelningsförslag skall emellertid enligt 25 kap. 1 § äldre RB talan föras efter vad. Enligt förslaget skall någon motsvarande undantagsbestämmelse icke gälla efter rättegångsreformens genomförande. Beredningen framhåller att enligt nya RB fullföljd genom vad i regel medför att huvudförhandling måste hållas i överrätterna. En sådan anordning har beredningen funnit obehörlig och olämplig såsom ägnad att verka tyngande på konkursförfarandet och medföra onödiga kostnader. På grund härav har beredningen ansett, att klagan i konkursmål alltid bör föras genom besvär.

Vid lagrådets granskning av förslaget till ny rättegångsbalk erinrades, att detta ej innehölle bestämmelser om verkan av parts konkurs å rättegång som, då beslutet om egendomsavträde meddelades påginge angående egendom som hörde till konkursboet. Lagrådet uttryckte en förmodan att frågan skulle komma att behandlas vid det fortsatta arbetet med rättegångsreformen. Beredningen har i förevarande lagförslag upptagit vissa bestämmelser i ämnet.

Beträffande det ställningstagande som därvid ägt rum framhåller beredningen, att en skyldighet för konkursboet att inträda i rättegången kunde medföra vittgående ekonomiska förpliktelser för boet. Hade den ifrågavarande rättegången anhängiggjorts av gäldenären, vore det sannolikt att konkursboet i många fall skulle finna utsiktslöst att fortsätta processen med risk att ådraga sig därmed förenade kostnader. Gällde målet utbekommande av viss egendom från gäldenären, vore det i allmänhet käranden som hade intresse av att konkursboet deltog i rättegången och därigenom bleve bundet av domen. Även i detta fall ansåge beredningen dock övervägande skäl tala för att någon ovillkorlig skyldighet till inträde ej ålades konkursboet. Enligt beredningens uppfattning kunde samtliga intressen bäst tillgodoses på det sättet, att konkursboet väl erhöle befogenhet att inträda i rättegången i gäldenärens ställe men att, om konkursboet ej inträdde, det stode de tidigare parterna öppet att själva fortsätta rättegången, varvid konkursboet skulle anses ha till förmån för gäldenären uppgivit den omtvistade rättigheten. En bestämmelse av denna innebörd har därför upptagits i förslaget.

I detta sammanhang har beredningen även upptagit frågan om konkursboets ställning, då före eller under konkursen väckts talan mot gäldenären angående fordran som genom bevakning kan göras gällande i konkursen. Enär verkan av bevakning ej sträcker sig utom konkursen, anses, enligt vad beredningen erinrar, konkursen ej betaga gäldenären rätt att såsom svarande föra talan angående ett mot honom riktat fordringsanspråk. Domen i ett dylikt mål torde i allmänhet icke bli omedelbart avgörande för frågan om kärandens rätt till betalning i konkursen. Den kan däremot erhålla bevisverkan i tvist som kan uppkomma om denna betalningsrätt. Erinras må ock om stadgandet i 109 § konkurslagen att, när tvistigt fordringsanspråk beror på annan rätts prövning, konkursdomstolen har att fastställa borgenärens rätt i konkursen för det belopp som kan varda bestämt i den särskilda rättegången. Med hänsyn härtill föreslår beredningen, att gäldenären väl skall bibehållas

vid sin partsställning men att konkursboet skall erhålla rätt att inträda i rättegången vid gäldenärens sida. Då konkursboet sålunda inträder kommer, enligt vad beredningen framhåller, boet att intaga partsställning.

En förutsättning för tillämpningen av de regler beredningen förordat i fråga om konkursbos befogenhet att inträda i rättegång där gäldenären är part, är tydligen att boet erhåller kännedom om rättegången. I förslaget har därför stadgats skyldighet, dels för gäldenären att, då konkurs inträffar, därom underrätta den rätt där rättegången föres, dels ock för rätten att, om det erfordras, underrätta konkursboet om rättegången. Vidare har upptagits föreskrift att, om konkursboet inträder i gäldenärens ställe, boet skall ha samma skyldighet att svara för rättegångskostnad som enligt 18 kap. 10 § nya RB åligger den, å vilken överlåtelse av talan i rättegång ägt rum. Beträffande de fall då konkursboet inträder vid sidan av gäldenären har särskild föreskrift om dess skyldighet att svara för rättegångskostnad ej ansetts erforderlig. I dessa fall bliva nämligen, såsom beredningen framhåller, stadgandena i 18 kap. 9 § nya RB omedelbart tillämpliga.

Departementschefen.

Såsom torde framgå av det nu anförda är den principiella betydelsen av förevarande lagförslag i stort sett begränsad till frågan om konkursboets ställning i fall, då gäldenären är part i en rättegång som rör egendom, hörande till konkursboet, eller fordran som motparten kan göra gällande i konkurser. Mot den lösning av nämnda fråga som förordas av beredningen har vid lagrådets granskning icke framställts någon erinran och jag har icke för egen del något att invända mot densamma. Den synes mig innefatta en lämplig avvägning mellan de olika intressen som kräva beaktande. Jag förordar därför, att beredningens förslag i denna del lägges till grund för lagstiftning. Även i övrigt torde förslaget böra genomföras. Därvid torde tillika, såsom lagrådet hemställt, jämkningar böra vidtagas i vissa paragrafer som beredningen lämnat oförändrade. Med anledning härav och på grund av vad lagrådet eljest anført har förslaget gjorts till föremål för omarbetning inom departementet.

Lagrådet har i sitt utlåtande till en början hemställt, att de bestämmelser som upptagits i 12—14 och 16 §§ måtte till vinnande av större överskådlighet omgrupperas i enlighet med vissa i utlåtandet närmare angivna riktlinjer. Denna lagrådets hemställan har jag ansett mig böra biträda.

I fråga om 15 §, vid vilket lagrum beredningen ej föreslagit någon ändring, har lagrådet ansett lämpligt att ordalagen jämkades, så att de komme att ansluta sig till innehållet i det förut behandlade förslaget till ny lagsökningslag. Med anledning härav har uttrycket handräckning för fordran utbytt mot betalningsföreläggande, varjämte lagrummet i övrigt i viss utsträckning omredigerats. Enär förslaget till ny lagsökningslag bland annat innebär, att handläggningen av lagsökningsmål skall överflyttas till rätten, har det sålunda blivit överflödigt att vid sidan av det fall att fordran fastställts av domstol omnämna alternativet att den fastställts i lagsökningsväg.

Även i 77 och 79 §§ ha, på sätt lagrådet hemställt, ordalagen jämkats till överensstämmelse med lydelsen av den föreslagna nya lagsökningslagen.

Beträffande 109 och 123 §§, som båda lämnats oförändrade av beredningen, har lagrådet förordat vissa redaktionella jämkningar i anslutning till föreslagna ändringar i andra lagrum. Vad lagrådet sålunda hemställt har iakttagits.

I 199 § stadgas för närvarande, att om ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, den myndighet varunder han lyder har att pröva, huruvida han tidigare än fyra månader från beslutet om egendomsavträde må återinträda i utövning av tjänsten. I beredningens förslag har denna bestämmelse kompletterats med en erinran om den i 4 kap. 1 § andra stycket nya RB meddelade föreskriften att den som är i konkurstillstånd ej må utöva domarämbete. Lagrådet har anmärkt, att någon sådan erinran icke syntes påkallad, enär det finge anses uppenbart att den i lagrummet nu upptagna bestämmelsen icke uteslöte tillämpning av nämnda föreskrift i nya RB. Då ett tillägg av det slag beredningen förordat synes kunna erhålla viss praktisk betydelse, har jag icke kunnat ansluta mig till lagrådets uppfattning att förevarande lagrum borde lämnas oförändrat. Med anledning av vad lagrådet anfört därom, att den av beredningen föreslagna hänvisningen icke omfattade alla de fall då konkurs enligt särskilt stadgande medförde obehörighet till tjänsteutövning, har emellertid nämnda hänvisning, i enlighet med vad lagrådet i andra hand hemställt, i departementsförslaget utbytt mot en erinran av mera allmän avfattning.

Vad slutligen angår 211 § torde de av lagrådet framförda förslagen vara ägnade att medföra vissa praktiska fördelar. De anmärkningar lagrådet framställt vid denna paragraf ha följaktligen beaktats.

Förslaget till lag angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas.

Det stadgande som avses med detta förslag innefattar allenast en föreskrift om viss utsträckt tillämpning av bestämmelserna i 212 § konkurslagen. Enär beredningen föreslagit att nämnda paragraf i konkurslagen skall upphöra att gälla, har även förevarande stadgande ansetts böra upphävas. Förslaget härom har av lagrådet lämnats utan erinran.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser.

Detta förslag, som likaledes lämnats utan erinran av lagrådet, innebär endast den ändringen att anslag å rättens dörr skall ersättas av anslag i rättens kansli.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs.

Vid ackordsförhandling utan konkurs skall, om ej borgenärerna förkasta det framlagda ackordsförslaget, detta hänskjutas till rätten för fastställelse. Om det påyrkas, skall rätten också bestämma arvode till den som varit rättens ombudsman eller god man i ackordsärendet. Dessutom kan hos rätten föras klagan över borgenärernas beslut. Mot rättens utslag i fråga om fastställelse av ackord skall enligt 25 kap. 1 § äldre RB talan fullföljas efter vad. Beslut i annan fråga skall däremot överklagas genom besvär.

Beredningen har ansett, att rättegången i ackordsförhandlingsmål borde följa samma regler som i mål enligt konkurslagen. I enlighet med vad som förordats beträffande konkursmål föreslås därför, att om rättens förhandling i mål som nu avses skall gälla vad i nya RB är stadgat om huvudförhandling samt att fullföljd av talan mot rättens avgörande i samtliga fall skall ske genom besvär. Bestämmelserna härom ha i förslaget upptagits under 43 §. De nuvarande föreskrifterna i denna paragraf ha nämligen med hänsyn till stadgandet i 52 kap. 4 § nya RB ansetts böra utgå.

Även lagrådet har intagit den ståndpunkten att enhetliga regler böra gälla för rättegången i ackordsförhandlingsmål och konkursmål. På grund härav har lagrådet hemställt, att beträffande rättens förhandling måtte i förevarande lag meddelas enahanda bestämmelser som lagrådet föreslagit vid 211 § konkurslagen. Med anledning av vad lagrådet sålunda anfört har beredningens förslag på denna punkt inom departementet omarbetats i överensstämmelse med vad som skett i fråga om sistnämnda lagrum.

De övriga ändringar som innefattas i förslaget äro huvudsakligen av formell natur och ha icke föranlett någon anmärkning från lagrådet.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 maj 1921 om utmättningsed.

Den som vill utverka åläggande för galdenär att avlägga utmättningsed skall göra framställning därom hos konkursdomaren. Denne har att utsätta förhör med parterna och utfärda föreläggande för galdenären att inställa sig vid förhöret. Föreläggandet skall delgivas galdenären genom sökandens försorg. Vid förhöret skall konkursdomaren meddela beslut, huruvida edgång skall äga rum eller ej. I undantagsfall kan han dock hänskjuta frågan därom till rättens prövning. Det ankommer då på konkursdomaren att bestämma tid för målets handläggning vid rätten. Parterna kallas ej särskilt till rätten, och deras utevaro hindrar ej målets avgörande. Rättens beslut får överklagas genom besvär.

I vad sålunda gäller föreslår beredningen främst den ändringen att delgivning av kallelsen till förhöret inför konkursdomaren skall ske genom den-

nes försorg, med rätt dock för sökanden att om han så vill själv ombesörja delgivningen. Dessutom förordas, att om edgångsfrågan hänskjutes till rätten, konkursdomaren skall vara skyldig att kalla parterna till rätten antingen omedelbart eller genom särskilda kallelser. En bestämmelse härom har upptagits i 6 § första stycket i förslaget tillika med en föreskrift att i kallelse till rätten skall angivas att partens utevaro icke hindrar målets handläggning och avgörande. I andra stycket av samma paragraf har beredningen upptagit en bestämmelse att beträffande målets handläggning vid rätten i tillämpliga delar skall gälla vad i nya RB är stadgat om huvudförhandling i tvistemål, dock att häradsrätt skall vara domför med tre i nämnden. Vad slutligen angår fullföljden föreslås att denna liksom för närvarande skall ske genom besvär. Ett uttryckligt stadgande därom har upptagits i 15 § i förslaget.

Lagrådet har i fråga om förevarande förslag framställt anmärkning endast vid 6 §. I andra stycket av denna paragraf borde enligt lagrådet meddelas enahanda bestämmelser om handläggningen vid rätten som dem lagrådet föreslagit vid 211 § konkurslagen. Dessutom borde dit överflyttas den regel om verkan av parts utevaro som av beredningen upptagits i första stycket. Dessa lagrådets erinringar har jag ansett mig böra biträda. Paragrafen har därför inom departementet omarbetats i enlighet med lagrådets hemställan.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen.

Beträffande utsökningslagen erinras till en början i beredningens betänkande, att medan frågor om utsökning i andra länder allmänt handhas av domstol och domstolen underlydande organ, handläggningen av dessa frågor enligt utsökningslagen närmast ankommer på administrativa myndigheter, nämligen överexekutor och överexekutor underställda utmätningsmän. Överexekutor är enligt utsökningslagen på landet länsstyrelsen, i Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad med magistrat denna eller viss av Kungl. Maj:t förordnad magistratsledamot samt i stad utan magistrat länsstyrelsen eller den Kungl. Maj:t därtill förordnar. Utmätningssman är i allmänhet landsfiskal eller stadsfogde.

Beredningen har i anslutning till ett av processkommissionen framställt förslag upptagit till övervägande, i vad mån överexekutors uppgifter i samband med införandet av den nya rättegångsordningen borde överflyttas till underrätterna. Med hänsyn till den ståndpunkt statsmakterna vid fastställandet av huvudgrunderna för rättegångsreformen intagit till detta spörsmål har beredningen dock ansett sig icke i förevarande sammanhang böra föreslå någon egentlig omläggning härutinnan. Beredningen framhåller emellertid, att det nära samband som föreligger mellan rättsskipning och exekution medfört att domstolarnas befatning med verkställighetsfrågor i nya RB erhållit en väsentligt större omfattning än för närvarande. Sålunda ägde domstolarna enligt nya RB en vidsträckt befogenhet att i samband med rättegång i tviste-

mål förordna om handräcknings- och andra verkställighetsåtgärder. Härigenom kunde behovet av att i dylika angelägenheter anlita överexekutor komma att minskas. Även den för rättsskipningens effektivitet viktiga frågan om omedelbar verkställighet av domstolarnas icke lagakraftvunna avgöranden komme enligt nya RB att i större utsträckning än hittills tillhöra domstolarna.

Beredningen ingår härefter på frågan i vad mån utsökningslagens regler om *verkställighet* av domstols avgöranden böra undergå ändring i anledning av nya RB:s bestämmelser i ämnet.

För närvarande gäller, att lagakraftvunnen dom i tvistemål må utan särskilt bemyndigande verkställas av utmättningsman i de fall som närmare angivas i 37 § utsökningslagen. Detta stadgande omfattar främst det vanligast förekommande fallet att betalningsskyldighet ålagts samt därjämte bland annat domar, varigenom någon förpliktats att utgiva viss lös egendom eller att avflytta från fastighet eller lägenhet. Därest befogenheten att verkställa lagakraftvunnen dom ej sålunda omedelbart tillkommer utmättningsman, har enligt 38 § överexekutor att förordna om verkställigheten och sättet därför. Det må framhållas, att under uttrycket dom i utsökningslagen inbegripes även annat avgörande i tvistemål. I beredningens förslag har, med hänsyn till innehållet i 17 kap. 1 § nya RB, upptagits uttrycklig erinran härom.

I fråga om verkställighet av icke lagakraftvunna domar meddelas bestämmelser i 39—43 §§. I 39 och 40 §§ föreskrives sålunda, att utmätning omedelbart må ske för dom varigenom betalningsskyldighet ålagts, men att det utmätta i allmänhet icke får säljas förrän domen vunnit laga kraft. I 41 § stadgas i första stycket, att dom som innefattar förpliktande för någon att utgiva viss lös egendom må utan hinder av ändringssökande verkställas av utmättningsman, om den vinnande ställer pant eller borgen för godsets återbäring. Vidare föreskrives i andra stycket, att utmättningsman utan hinder av förd klagan äger verkställa vad domstol förordnat angående kvarstad och skingringsförbud. Under 42 § behandlas domar i mål om skyldighet för arrendator eller åbo att avflytta eller om hyresgästs eller bostadsrättshavares flyttning i eller ur lägenhet. I sådana mål äger enligt särskilda stadganden i allmänna nyttjanderättslagen, åborättslagen och lagen om bostadsrättsföreningar domstolen förordna att domen må verkställas utan hinder av att den ej vunnit laga kraft. Har sådant förordnande meddelats, må enligt 42 § utsökningslagen utmättningsman befordra domen till verkställighet, om den vinnande ställer pant eller borgen för fullgörandet av möjligen uppkommande skadeståndsskyldighet. Slutligen gäller enligt 43 §, att om det varom i andra mål blivit dömt är sådant att ändringssökandet ej varder onyttigt om domen går i fullbordan, överexekutor äger förordna om verkställighet av domen ändå att ändring däri sökes. Även i detta fall föreskrives emellertid som villkor för verkställighet att pant eller borgen ställes.

Såsom redan antytts äger domstol för närvarande endast i de fall som avses i 42 § utsökningslagen förordna, att dess dom må verkställas utan

hinder av att den ej vunnit laga kraft. I nya RB har i 17 kap. 14 § första stycket stadgats en allmän befogenhet för domstol att, när skäl äro därtill, meddela sådant förordnande. Enligt andra stycket av samma paragraf må domstol ock föreskriva omedelbar verkställighet av beslut varigenom någon under pågående rättegång förelagts att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning. I anslutning till vad sålunda stadgats i nya RB har i beredningens förslag 42 § utsökningslagen ändrats så, att därunder inbegripits alla de fall då förordnande om omedelbar verkställighet meddelats.

I samband därmed har beredningen även upptagit frågan, huruvida som villkor för verkställigheten i nyssnämnda fall alltjämt bör krävas att den vinnande ställer pant eller borgen för det skadestånd vartill han kan kännas skyldig om domen ändras. Beredningen framhåller, att enligt dansk och norsk rätt domstolen i motsvarande fall äger en viss prövningsrätt i detta avseende. Härjämte erinrar beredningen om den prövningsrätt som, då fråga är om säkerhet för handräckningsåtgärder, tillkommer överexekutor enligt 194 § utsökningslagen och domstol enligt 15 kap. 5 § nya RB. Beträffande dom i egentlig mening anför beredningen ytterligare, att frågan huruvida säkerhet kunde eftergivvas uppenbarligen i väsentlig mån rönte inverkan av den större eller mindre sannolikheten för att domen kunde komma att ändras i högre rätt. Från denna synpunkt kunde det enligt beredningens uppfattning vara befogat att göra skillnad mellan underrätts och hovrätts domar. För underrätternas del syntes övervägande skäl tala för att kravet på säkerhet alltid bibehölles. I fråga om hovrätts dom borde däremot som allmän regel kunna stadgas att säkerhet ej skulle krävas. Hovrätten borde emellertid enligt beredningens mening äga att, då det påkallades av omständigheterna, förbinda sitt förordnande om omedelbar verkställighet med föreskrift att verkställigheten finge äga rum allenast om säkerhet ställdes. Vad slutligen beträffar de fall då någon förelagts att förete skriftligt bevis eller tillhandahålla föremål för syn eller besiktning framhåller beredningen, att därest fråga vore om mera värdefull egendom, sådant föreläggande sannolikt i regel komme att avse att egendomen skulle företes vid rätten eller hållas tillgänglig å rättens kansli. Med hänsyn härtill borde enligt beredningens uppfattning kravet på säkerhet här i allmänhet kunna eftergivvas även för underrätts del. Skulle i något fall säkerhet anses erforderlig, borde det ankomma på rätten att i samband med verkställighetsförordnandet meddela föreskrift därom. Bestämmelser i enlighet med vad sålunda anförts ha upptagits i 42 § i förslaget.

Den vidgade möjlighet som, enligt vad förut sagts, i nya RB tillagts domstol att förordna om omedelbar verkställighet har ytterligare ansetts böra medföra att den motsvarande befogenhet som nu enligt 43 § utsökningslagen tillkommer överexekutor ej vidare bibehålles. Sistnämnda lagrum föreslås därför skola upphävas.

Verkställighet av icke lagakraftägande avgörande kan enligt nya RB i viss omfattning ifrågakomma även utan att förordnande meddelats därom. En-

ligt 17 kap. 14 § andra stycket skall sålunda beslut under rättegång, mot vilket talan icke må föras särskilt, genast gå i verkställighet. Detsamma gäller bland annat med avseende å beslut om ersättning till biträde, vittne, sakkunnig eller annan som ej är part eller intervenient eller om kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning. I tredje stycket av samma paragraf har upptagits bestämmelse, att om särskild föreskrift är meddelad därom, att dom eller beslut som icke äger laga kraft må verkställas, denna föreskrift skall vara gällande.

I anslutning till vad sålunda stadgats föreslår beredningen att såsom ett nytt första stycke i 42 § utsökningslagen upptages en regel att dom som enligt lag skall genast verkställas skall gå i fullbordan såsom lagakraftvägande om ej annat är stadgat. Enär, såsom redan omnämmts, under dom skall inbegripas även beslut, kommer enligt vad beredningen framhåller ifrågavarande stadgande att vara tillämpligt bland annat å beslut som enligt föreskrifterna i 17 kap. 14 § andra stycket nya RB skola verkställas omedelbart. Till dessa hör, på sätt nyss framhållits, beslut om kvarstad eller skingringsförbud. Med anledning härav föreslås, att de föreskrifter om verkställighet av dylika beslut som nu äro meddelade i 41 § andra stycket skola utgå.

Av 49 § första stycket utsökningslagen framgår, att tredsdom mot vilken ej vädjats får utan hinder av att gäldenären stämmer om återvinning verkställas såsom lagakraftvunnen, om ej rätten där återvinningstalan är anhängig förordnar annorlunda. Detta stadgande an knyter till den nuvarande ordningen att talan mot tredsdom kan fullföljas såväl genom vad till högre rätt som genom sökande av återvinning vid underrätt. Har talan fullföljts genom vad, är verkställighet enligt 49 § utesluten. I fråga om tredsdomens verkställande gälla då allmänna regler.

I nya RB ha, såsom beredningen erinrar, förutsättningarna för tredsdom vidgats i olika hänseenden. Medan enligt gällande rätt bevisning kräves för vinnande av tredsdom i mål som ej angår penningfordran, kan sålunda enligt nya RB tredsdom utan bevisning meddelas angående varje slags anspråk varom förlikning kan träffas. Dessutom utgör återvinning enda rättsmedlet för part mot vilken tredsdom givits. Med hänsyn till dessa förhållanden har beredningen ansett det alltför strängt mot den uteblivne parten att alltid tillåta verkställighet av tredsdom såsom lagakraftvunnen. Detta borde enligt beredningens uppfattning medgivas endast för det fall att domen innefattade ett åläggande av betalningsskyldighet. I överensstämmelse med vad sålunda anförts har i förslaget upptagits ett stadgande av innebörd att sökande av återvinning ej hindrar verkställighet av tredsdom varigenom betalningsskyldighet ålagts den uteblivne parten. Härav får, såsom beredningen framhåller, anses följa att annan tredsdom icke må verkställas såsom lagakraftvunnen förrän tiden för sökande av återvinning utgått.

De grundsatser beredningen sålunda ansett böra gälla i fråga om verkställighet av tredsdom skola enligt föreskrift i 49 § andra stycket i förslaget tillämpas även i fall då vade- eller revisionstalan förklarats förfallen i den ordning som omförmåles i 50 kap. 19 § nya RB.

Förutom de ändringar som sålunda ansetts erforderliga beträffande reglerna om verkställighet av domar och beslut föreslår beredningen även viss utvidgning av överexekutors befogenhet att förordna om *handräckning*. Beredningen framhåller, att de i 15 kap. nya RB med avseende å rättegång i tvistemål givna bestämmelserna om kvarstad, skingringsförbud, reseförbud och handräckning för återställande av rubbat besittningsförhållande nära ansluta sig till motsvarande bestämmelser i 8 kap. utökningslagen. Härutöver har, enligt vad beredningen erinrar, domstolen tillagts även en mera allmän befogenhet att i tvistemål meddela handräckning till skydd för den rätt, som göres gällande av part. I 15 kap. 3 § stadgas sålunda, att om part i rättegång visat sannolika skäl för sin talan och det skäligen kan befaras att motparten genom att utöva viss verksamhet eller att företaga eller underlåta viss handling eller genom annat sitt förhållande hindrar eller försvårar domens verkställande eller väsentligt förringar dess värde för parten, rätten må vid vite meddela motparten förbud eller annat föreläggande eller förordna om egendoms förvaltning av god man eller om annan åtgärd som finnes erforderlig för säkerställande av partens rätt. Föreläggande eller förordnande som nu sagts kan ock meddelas, om det i annat fall är för parten av synnerlig vikt och det ej länder motparten till väsentligt förfång. I motiven till nya RB har förutsatts, att behov kunde föreligga att utrusta exekutiv myndighet med en motsvarande befogenhet; frågan därom borde tagas under övervägande vid det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Som skäl för införande i utökningslagen av bestämmelser i detta ämne kunde, enligt vad beredningen anför, åberopas bland annat, att behovet av säkerhetsåtgärder kunde vara så trängande, att partens rätt skulle äventyras, om han för erhållande av handräckning skulle vara nödsakad att först inleda rättegång. Liksom beträffande kvarstad och skingringsförbud syntes vidare möjlighet att erhålla handräckning av här avsedd beskaffenhet böra föreligga även då tvisten skulle prövas av skiljemän. En annan omständighet som enligt beredningens mening i detta sammanhang ägde betydelse, vore att införandet i utökningslagen av bestämmelser motsvarande 15 kap. 3 § nya RB kunde vara ägnat att underlätta en likformig tillämpning av övriga mot varandra svarande handräckningsregler i utökningslagen och nya RB. Slutligen kunde möjligheten att hos överexekutor erhålla handräckning i vissa fall tänkas föranleda, att tvistiga angelägenheter bleve avvecklade utan att rättegång behövde anlitas.

Beredningen framhåller att en utvidgning av överexekutors befogenhet i antydd riktning framför allt vore av betydelse för de fall då någon mot annan gjorde gällande anspråk som ännu icke vore föremål för rättegång eller prövning i annan ordning. Emellertid kunde omständigheterna vara sådana, att part även då rättegång redan vore anhängig, borde äga utverka handräckning hos överexekutor i stället för hos domstol. I detta hänseende vore att beakta att domstolen icke såsom överexekutor hade till sitt förfogande personal för ombesörjande av verkställigheten. På sätt framginge av motiven till 15 kap. 5 § nya RB vore det också beträffande kvarstad och annan redan

nu i utsökningslagen omförmäld handräckning förutsatt, att part även under rättegång skulle vara oförhindrad att hänvända sig till överexekutor i stället för till domstolen.

På de skäl för vilka sålunda redogjorts har beredningen i förslaget upptagit ett stadgande att överexekutor på begäran äger förordna om åtgärd som avses i 15 kap. 3 § nya RB, då sådant erfordras för säkerställande av anspråk som kan antagas bli eller är föremål för rättegång eller prövning i annan ordning.

Departementschefen.

I skrivelse den 12 juni 1945 (nr 365) har riksdagen hos Kungl. Maj:t anhållit om revision av utsökningslagen och i samband därmed stående lagstiftning. Riksdagen har därmed avsett en fullständig omarbetning av utsökningslagens bestämmelser i syfte att anpassa exekutionsväsendet efter nutida krav. Emellertid har riksdagen förutsatt att detta reformarbete icke skulle kunna resultera i lagstiftning förrän efter det nya RB trätt i kraft. Med hänsyn härtill bör den av riksdagen ifrågasatta utredningen tydligen ej föranleda uppehåll med genomförandet av beredningens nu föreliggande förslag. De principer på vilka detta förslag är uppbyggt synas mig böra godtagas som grund för lagstiftning. Vad särskilt angår spørgsmålet om överexekutorsgöromålens överflyttande till domstolarna delar jag beredningens uppfattning att en sådan omläggning för närvarande icke bör komma till stånd. Vid en blivande, mera fullständig reform av utsökningsväsendet synes emellertid, såsom riksdagen framhållit, frågan om den lämpligaste organisationen av de exekutiva myndigheterna böra ägnas särskild uppmärksamhet.

Lagrådet har vid sin granskning av beredningens förslag icke funnit anledning till någon erinran av principiell innebörd. Emellertid har lagrådet vid 47, 51, 176, 187 a och 188 §§ samt i fråga om övergångsbestämmelserna hemställt om vissa jämkningar, huvudsakligen i förtydligande syfte eller av formell karaktär. Med anledning härav har förslaget i dessa delar underkastats omarbetning inom departementet, varvid lagrådets anmärkningar iakttagits.

Vid 213—217 samt 220 §§ har lagrådet förordnat en omgruppering av bestämmelserna ävensom vissa redaktionella jämkningar. Beredningens förslag i denna del är utformat i anslutning till lagens nuvarande avfattning, och de ändringar som innefattas i förslaget hänföra sig i stort sett endast till vissa frister, som anpassats efter motsvarande stadganden i nya RB. Vid sådant förhållande och då den formella omarbetning varom lagrådet hemställt icke är påkallad med hänsyn till rättegångsreformens genomförande, har jag ansett övervägande skäl tala för att de ifrågavarande bestämmelserna tillsvidare bibehållas i sin nuvarande uppställning.

Ej heller med anledning av vad lagrådet anfört vid 219 § har jag ansett mig böra förordna någon ändring i förslaget.

Sedan lagrådets yttrande avgivits, har, i samband med den år 1945 genomförda ändringen av 30 kap. äldre RB, 49 § utsökningslagen, vilket lagrum beröres av beredningens förslag, redan erhållit delvis ändrad avfattning i

anslutning till vad beredningen förordat. Emellertid böra, såsom beredningen föreslagit, även vissa andra ändringar vidtagas i nämnda lagrum. Lagrummet bör alltså alltjämt upptagas bland de paragrafer i utsökningslagen som skola erhålla ändrad lydelse.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

I 22 § promulgationslagen till utsökningslagen stadgas för närvarande, att om utmätning skall ske för verkställighet av utslag i brottmål, utsökningslagens föreskrifter skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvitt de ej äro stridande mot vad angående brottmål finnes särskilt stadgat. Med denna bestämmelse avses, såsom beredningen erinrar, icke att avgöra när utmätning i brottmål får äga rum. Innebörden av stadgandet är endast, att när verkställighet är tillåten och för dess genomförande kräves utmätning, bestämmelserna i utsökningslagen skola lända till efterrättelse med den begränsning som föranledes av särskilda föreskrifter. Den grundsats som sålunda fastslagits i paragrafen har, enligt vad beredningen framhåller, förmodats gälla ej blott då utmätning erfordras utan även när det eljest i brottmål är fråga om ett fullgörande av samma beskaffenhet som kan förekomma i tvistemål. Ett uttryckligt stadgande av sådan innebörd är, såsom framgår av det följande, meddelat för det fall att någon i brottmål dömts att utgiva viss lös egendom.

Beträffande villkoren för att utslag i brottmål skall få verkställas gäller som allmän regel att böter och viten icke få indrivnas förrän utslaget vunnit laga kraft. Böter eller vite som utdömts av hovrätt må dock, enligt 6 § lagen den 14 juni 1901 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om ändring i vissa delar av rättegångsbalken, utan hinder av ändringssökande uttagas enligt i huvudsak samma grunder som i 39 och 40 §§ utsökningslagen äro stadgade med avseende å verkställighet av hovrätts dom varigenom part i tvistemål ålagts betalningsskyldighet till motparten. Vad sålunda föreskrivits skall enligt stadgande i paragrafen äga tillämpning även när hovrätt dömt till böter eller vite i tvistemål. Vad angår enskilt anspråk på grund av brott stadgas i samma lagrum, att om någon i brottmål dömts att gälda annat än böter eller vite eller att utgiva viss lös egendom, beslutet skall utan hinder av ändringssökande gå i verkställighet som om det meddelats i tvistemål.

Beredningen har förutsatt att 6 § i 1901 års lag skall upphävas i samband med nya RB:s ikraftträdande. Med anledning härav har beredningen, såsom framgår av nästföregående lagförslag, ansett bestämmelser om uttagande av böter eller vite i tvistemål i stället böra meddelas i 52 § utsökningslagen. I fråga om indrivning av böter och viten i brottmål samt verkställighet av utslag rörande enskilt anspråk i sådant mål föreslås att dessa frågor skola

regleras genom att i förevarande paragraf i promulgationslagen till utsökningslagen intages en hänvisning till vad för motsvarande fall är stadgat angående tvistemål. Förslaget innefattar icke någon saklig ändring. Emellertid framhåller beredningen, att processreformen medför en inskränkning av paragrafens nuvarande tillämpningsområde. Enligt nya RB hänföras nämligen till brottmål endast mål, i vilka föres talan om ansvar.

I detta sammanhang må erinras, att 6 § i 1901 års lag innehåller bestämmelser om verkställighet även i andra avseenden än hittills berörts. Bland annat hänvisas till vissa äldre författningar enligt vilka utslag i polismål i vissa fall skall gå i fullbordan genast, oaktat besvär anförts. Beredningen har framhållit, att dylika speciella verkställighetsregler ej lämpligen borde bibehållas efter polisdomstolarnas upphörande. Ej heller beträffande övriga nu avsedda verkställighetsfrågor har beredningen ansett erforderligt att särskilda stadganden meddelades. I dessa delar ha nämligen, såsom beredningen erinrar, motsvarande föreskrifter upptagits i nya RB.

Lagrådet har vid förevarande lagförslag erinrat, att därav icke klart framginge hur verkställighet skulle ske av brottmålsdom, varigenom gods eller dess värde förklarats förverkat, någon förpliktats att till det allmänna utgiva värdet av taget vederlag eller annan dylik offentligrättslig påföljd av brott blivit ådömd. Enligt lagrådet borde, om påföljden innefattade betalningsskyldighet, verkställighet ske enligt de regler som gällde för verkställighet av böter eller vite. Vore påföljden eljest av den natur att den kunde utsökas, syntes bestämmelserna om verkställighet i tvistemål böra äga motsvarande tillämpning. Liksom då fråga vore om böter eller vite borde emellertid underrättsdom icke kunna verkställas förrän den vunnit laga kraft. Lagrådet har hemställt, att i förslaget måtte intagas föreskrifter av i huvudsak det innehåll som sålunda antytts.

Frågan om verkställighet av påföljder av den art som avses i lagrådets nu berörda yttrande har i viss omfattning varit föremål för behandling vid 1945 års riksdag. Sedan statsrevisorerna i sin berättelse anmärkt, att de ersättningar som med tillämpning av gällande ransoneringsförfattningar utdömts till kronan endast i begränsad utsträckning blivit indrivna, har riksdagen i skrivelse den 16 juni 1945 (nr 352) hemställt, att Kungl. Maj:t ville taga frågan om indrivning och redovisning av dylika vederlagsfordringar under omprövning. I de yttranden som avgåvos över statsrevisorernas anmärkning framhölls från flera håll, att indrivningen ofta avsevärt fördröjdes genom att den dömde överklagade underrättens utslag. I samband därmed förordades, att omedelbar verkställighet skulle medgivas beträffande påföljder av här ifrågavarande slag. I ett yttrande upplystes, att indrivning tidigare brukat ske i enlighet med föreskrifterna i 39 § utsökningslagen om verkställighet av icke lagakraftvunnen dom å betalningsskyldighet, men att detta tillvägagångssätt ansetts ej längre kunna begagnas sedan hovrätten över Skåne och Blekinge genom utslag den 1 september 1944 undanröjt en i sådan ordning företagen utmätning.

För egen del anser jag i likhet med lagrådet de nu ifrågavarande påföljernas natur tala för att de i verkställighetshänseende likställas med böter och viten. Denna ståndpunkt har ock intagits i nyssnämnda hovrättsutslag. Jag är därför icke beredd att förorda någon utvidgning av möjligheterna till omedelbar verkställighet. Behovet av en dylik utvidgning torde också komma att minska då nya RB träder i kraft. Enligt 26 kap. nya RB må nämligen i brottmål rätten besluta om kvarstad eller skingringsförbud bland annat för den händelse det skäligen kan befaras att den misstänkte genom avvikande eller undanskaffande av egendom undandrager sig att gälda värdet av förverkad egendom eller annan ersättning till det allmänna. Det må framhållas att sådant beslut, om det påyrkas av åklagaren eller undersökningsledaren, kan meddelas redan under förundersökningen.

På grund av vad sålunda anförts och då beredningens förslag, såsom lagrådet framhållit, ej fullt tydligt utvisar, vilka verkställighetsregler som skola gälla på förevarande punkt, har jag låtit inom departementet omarbета förslaget i den av lagrådet angivna riktningen.

Förslaget till lag om handräckning åt utländsk domstol.

Förevarande förslag innefattar en omarbetning av lagen den 6 mars 1899 i samma ämne. Nämnda lag tillkom i samband med att Sverige anslöt sig till en den 14 november 1896 dagtecknad internationell konvention angående vissa till civilprocessen hörande ämnen av internationell natur, sedermera ersatt av en ny konvention den 17 juli 1905.

Enligt 1905 års konvention äger i mål eller ärende av civil eller kommersiell natur judiciell myndighet i en av de fördragsslutande staterna rätt att hos behörig myndighet i annan av dessa stater göra framställning om vidtagande av åtgärder till utredning i målet eller ärendet eller av andra till dess behandling hörande åtgärder. Den domstol till vilken sådan framställning göres är, fränsett vissa undantagsfall, skyldig att vidtaga den begärda åtgärden. Därvid skall domstolen i fråga om de former som bära iakttagas tillämpa sitt eget lands lagar. Har användning av en viss form begärts av den myndighet som gjort framställningen, skall dock denna form iakttagas, såframt den ej strider mot lagstiftningen i det land till vilket framställningen skett.

I överensstämmelse med vad sålunda bestämts i konventionen stadgas i 1899 års lag som huvudregel, att beträffande handläggningen av sådana ärenden som nu äro i fråga skall lända till efterrättelse vad om rättegång vid svensk domstol finnes föreskrivet. Härutöver givas emellertid avvikande bestämmelser på vissa punkter, såsom beträffande parts hörande under ed, verkan av vittnesjäv och rättens befogenhet att använda tvångsmedel mot part eller annan, som underlåter att på kallelse inställa sig till förhör eller eljest vägrar att fullgöra vad som begäres av honom. Dessa frågor ha, såsom beredningen framhåller, genom nya RB:s antagande kommit i förändrat läge.

Med hänsyn härtill och då beredningen funnit jämkningar i syfte att vinna närmare anpassning till nya RB böra vidtagas även på andra punkter, har beredningen utarbetat förslag till helt ny lag i ämnet.

I fråga om parts hörande på ed gäller enligt äldre RB att detta kan ske endast genom upptagande av normerad partsed. I 1899 års lag tillåtes däremot, för de fall som där avses, även fritt förhör med part under ed. Om förfaringssättet därvid stadgas bland annat, att eden skall avläggas såsom bekräftelseed efter det förhöret ägt rum. I nya RB har, såsom beredningen erinrar, partsed ej i någon form bibehållits som bevismedel, utan i stället har öppnats möjlighet att höra part under sanningsförsäkran. Med hänsyn härtill har beredningen övervägt, om icke upptagande av partsutsaga på ed borde förbjudas även i ärenden av nu avsedd beskaffenhet. Beredningen har emellertid funnit syftet med här ifrågavarande lagstiftning kräva att svensk domstol alltjämt förbleve pliktig att lämna utländska domstolar bistånd såväl genom anställande av edligt partsförhör som genom upptagande av normerad partsed. Föreskrifter av sådan innebörd ha därför upptagits i förslaget. Därvid har beträffande förfarandet vid fritt edligt förhör hänvisats till nya RB:s bestämmelser om partsförhör under sanningsförsäkran. På denna punkt innefattar förslaget alltså sätillvida en ändring, att eden skall avläggas före förhöret och icke, såsom nu, först sedan detta avslutats. Beredningen har ansett denna olikhet sakna egentlig betydelse med hänsyn till den rätt, som enligt konventionen tillkommer den utländska domstolen att påkalla de former för edsavläggandet den finner önskvärda.

Beträffande vittnesjäv stadgas i 1899 års lag att ingen som enligt svensk lag är jävig att vittna må mot sitt bestridande tvingas därtill. Medgiver han att vittna skall dock vittnesförhör äga rum, om ej jävet är sådant att det enligt svensk lag icke kan eftergivas.

Som skäl för dessa stadganden anfördes i förarbetena att det naturligen låge helt och hållet utom en stats uppgift att i fråga om bevisprövningen i rättegång i en annan stat söka framtinga användandet av andra regler än de där gällande samt att det följaktligen från nämnda synpunkt ej skulle möta hinder att i handräckningsärende vid svensk domstol såsom vittnen avhöra även sådana personer, vilkas utsagor ej skulle fått tagas i betraktande, om rättegången varit anhängig i Sverige. Emellertid hade våra jävsregler betydelse ej blott i fråga om bevisprövningen. De verkade tillika i samma riktning som vissa i främmande lagar upptagna föreskrifter om rätt för vittne att undandra sig förhör, där detta av en eller annan anledning skulle försätta vittnet i en skev eller pinsam ställning. Så länge vår lag ej innehölle dylika bestämmelser, borde därför ett jävsförhållande även i handräckningsärende medföra åtminstone den verkan, att den jävige ej mot sitt bestridande kunde tvingas att vittna.

Nya RB upptager, såsom beredningen framhåller, icke några bestämmelser om vittnesjäv. Som huvudregel stadgas i 36 kap. 1 §, att envar som icke är part i målet må höras som vittne. Härifrån göres allenast det undantag att målsägande i brottmål icke må vittna, även om han ej för talan i målet.

Å andra sidan ha i 3—6 §§ samma kapitel upptagits bestämmelser om viss tystnadsplikt för vittne och om rätt att under vissa omständigheter vägra att vittna eller att besvara framställd fråga. Därjämte har i 13 § meddelats föreskrift, att vissa vittnen icke må avlägga ed eller försäkran. Även i fråga om användningen av andra bevismedel än vittnen gälla vissa inskränkande bestämmelser. Sålunda har den som undergår förhör under sanningsförsäkran tystnadsplikt och äger vägra uttala sig i samma utsträckning som vittne. Skyldigheten att vid rätten förete skriftlig handling eller annat föremål är enligt 38 kap. 2 § och 39 kap. 5 § nya RB underkastad i stort sett samma begränsningar som gälla i fråga om vittnespliktens omfattning. Av 40 kap. 2 § nya RB framgår, att ingen må vara sakkunnig, som står i sådant förhållande till saken eller till någondera parten, att hans tillförlitlighet däri- genom kan anses förringad. Vidare stadgas i 4 § samma kapitel, att sakkunnig icke är pliktig att yppa förhållande, som kan anses såsom yrkes- hemlighet, med mindre synnerlig anledning förekommer att han yttrar sig därom.

Med hänsyn till det sålunda anförda ha de bestämmelser i 1899 års lag som angå verkan av vittnesjäv ej bibehållits i beredningens förslag. I stället har beredningen förutsatt, att i fråga om möjligheterna att åberopa bevis de inskränkningar borde gälla som framgå av nya RB. Enär detta följde direkt av den allmänna regeln om tillämpning av svensk processlag, har beredning- en emellertid icke ansett något särskilt stadgande i ämnet erforderligt.

Vad angår rätten att begagna tvångsmedel mot den som vägrar att fullgöra vad som begäres av honom, gäller enligt 1899 års lag att tvångsåtgärder kunna tillgripas endast mot den som inkallats som vittne. Denna begräns- ning har huvudsakligen sin grund i att äldre RB ej innehåller några regler om framtvingande av annan bevisning än vittnesbevisning. Härutinnan inta- ger nya RB, såsom beredningen erinrar, en annan ståndpunkt. Enligt nämnda balk kunna nämligen tvångsmedel i viss utsträckning användas ej blott mot vittne utan även mot annan, som har att fullgöra något med avseende å ut- redningen. Skall part höras personligen, äger sålunda rätten enligt 9 kap. 7 § nya RB vid vite förelägga honom att komma tillstädes. Däremot kan tvångsmedel icke tillgripas för att förmå part att avlägga sanningsförsäkran eller eljest yttra sig. I fråga om upptagande av skriftligt bevis gäller enligt 38 kap. 2 § nya RB, att den som innehar skriftlig handling, vilken kan antagas äga betydelse som bevis, i allmänhet är skyldig att förete den vid rät- ten. Föreligger dylik skyldighet, må rätten enligt 5 § samma kapitel an- tingen förelägga vederbörande vite eller ock förordna, att handlingen skall tillhandahållas genom utmätningmannens försorg. Vad sålunda är stadgat om företeende av skriftlig handling äger enligt 39 kap. 5 § nya RB tillämp- ning jämväl med avseende å annat föremål, som kan antagas äga betydelse som bevis och som lämpligen kan flyttas till rätten. Beträffande hörande av sakkunnig framgår av 40 kap. 4 § nya RB, att ingen kan tvingas att mot- taga sakkunniguppdrag, om ej skyldighet därtill åvilar honom såsom inne- havare av viss befattning. Har någon åtagit sig sådant uppdrag, kan rätten

emellertid enligt 12—14 §§ samma kapitel genom vite tillhålla honom såväl att avgiva skriftligt utlåtande som att inställa sig vid rätten för avgivande av muntlig utsaga.

Beredningen framhåller, att enligt 1905 års konvention den myndighet, hos vilken framställning gjorts om viss åtgärd, är skyldig att använda samma tvångsmedel som då likartad framställning göres av myndighet i det egna landet eller av part. I överensstämmelse därmed vilar förslaget på den grundsatsen, att även i nu ifrågavarande ärenden böra kunna användas alla de tvångsmedel som enligt nya RB stå till buds i rättegång. Såsom framgår av det förut anförda innebär detta en betydande utvidgning i förhållande till vad som gäller enligt 1899 års lag.

I övrigt innehåller förslaget huvudsakligen jämkningar av övervägande formell natur vilka omedelbart betingas av nya RB:s bestämmelser angående förfarandet vid bevisupptagning och därmed sammanhängande spörsmål.

Departementschefen.

Beträffande förevarande lagförslag har lagrådet i första hand erinrat, att beteckningen handräckning ej borde komma till användning i fråga om andra åtgärder än sådana som hade exekutiv karaktär. Enär förslaget ej avsåge dylika åtgärder utan huvudsakligen åsyftade upptagande av bevis, har lagrådet hemställt, att rubriken till den föreslagna lagen måtte ändras till lag om bevisupptagning åt utländsk domstol samt att ordalagen i 1—4 §§ och 11 § måtte underkastas motsvarande jämkning. Denna lagrådets hemställan har jag ansett böra beaktas.

Vid 6 §, som behandlar tillvägagångssättet vid partsförhör under ed och härom hänvisar till reglerna om förhör med part under sanningsförsäkran, har lagrådet hemställt om sådan jämkning av lagtexten, att därav tydligare framginge att den i 37 kap. 3 § nya RB angivna försäkran i detta fall skulle utbytas mot ed. På sätt beredningen anført bör visserligen parten i allmänhet vara skyldig att avlägga ed, då detta begärts av den utländska domstolen. I fall som avses i 36 kap. 12 § nya RB torde det emellertid — såsom beredningen även framhållit — böra kunna tillåtas honom att i stället avgiva sådan försäkran på heder och samvete som där omförmäles. Det synes icke uteslutet, att tvekan därom kunde uppstå, om i förevarande paragraf upptoges ett uttryckligt stadgande att ed skall träda i stället för sanningsförsäkran. Med hänsyn härtill och då redan med den av beredningen föreslagna formuleringen torde vara tydligt att förhöret i regel skall ske under ed, har jag ansett det remitterade förslagets lydelse på denna punkt böra bibehållas.

Lagrådet har vidare ifrågasatt, huruvida tillräcklig anledning förekommit att frågå den i 1899 års lag intagna ståndpunkten att eden skulle avläggas som bekräftelseed. Denna ståndpunkt vore enligt lagrådets mening sakligt välgrundad, och genom dess godtagande underströkes att det vore fråga om användning av ett förfarande som saknade motsvarighet i svensk rätt. En ytterligare fördel vore, att likartat förfarande komme till användning såväl vid fritt partsförhör som vid normerad partsed.

Frågan huruvida vid fritt edligt förhör i rättegång eden bör avläggas såsom löftesed eller bekräftelseed har på skilda håll i utlandet besvarats olika. I Danmark, Norge och Tyskland användes bekräftelseed, i Finland, England och Förenta staterna däremot löftesed. För svensk rätts del har ifrågavarande spörsmål, i vad det angår vittneseden, under förarbetena till rättegångsreformen varit föremål för övervägande både inom processkommissionen och inom processlagberedningen. Varken kommissionen eller beredningen fann därvid skäl att frångå den nuvarande ordningen att eden upptages före vittnesmålet. I överensstämmelse därmed förordade kommissionen och beredningen också att vid partsförhör under sanningsförsäkran partens försäkran skulle avläggas före förhörets början. Den lösning kommissionen och beredningen föreslagit godkändes av statsmakterna.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då i konventionen förutsattes att det egna landets lag i första hand skall lända till efterrättelse har jag icke ansett lagrådets nu ifrågavarande anmärkning böra föranleda till ändring i det remitterade förslaget. Såsom beredningen framhållit, kan den utländska domstolen, om den önskar att eden avlägges såsom bekräftelseed, i sin framställning uttryckligen begära detta.

Förslaget till lag om upptagande av bevis vid utländsk domstol.

Stadgandena i detta förslag äro avsedda att ersätta lagen den 6 mars 1899 om vittnesförhör vid utländsk domstol. Även denna lag tillkom i sammanhang med att Sverige biträdde förenämnda konvention den 14 november 1896 angående vissa till civilprocessen hörande ämnen av internationell natur. Den rätt till biträde av domstol i främmande stat som skapats genom konventionen kan emellertid enligt lagen utnyttjas endast i begränsad omfattning. Lagen medger nämligen icke att utländsk domstol anlitas för annan bevisupptagning än vittnesförhör. De skäl som föranlett denna begränsning hänföra sig, enligt vad beredningen framhåller, till äldre RB:s bevisningsregler och bortfalla i stort sett vid rättegångsreformens genomförande. I förslaget har därför möjligheten att låta anordna bevisupptagning utomlands utsträckt till att avse icke blott vittnesförhör utan även upptagande av sakkunnigbevis och skriftligt bevis samt hållande av syn och partsförhör under sanningsförsäkran. I fråga om vanligt förhör med part har däremot något motsvarande medgivande ej lämnats i förslaget. Såsom beredningen erinrar tillåter nämligen nya RB icke att sådant förhör hålles annorstädes än vid processdomstolen.

Den nuvarande lagen gäller — liksom konventionen — endast i tvistemål och ansökningsärenden. Att den icke gjorts tillämplig även i brottmål motiverades under förarbetena främst därmed att man starkt kunde ifrågasätta lämpligheten av att i brottmål en del av rättegången förledes till en domstol där parterna i allmänhet ej kunde inställa sig. Dessutom framhölls att det med hänsyn till vikten av brottmåls skyndsamma behandling ej kunde vara lämpligt att låta ett sådant mål uppehållas i avbidan på en främmande dom-

stols åtgärd. Slutligen erinrades, att det icke funnes någon överenskommelse med utlandet om rätt att erhålla biträde i brottmål, varför bifall till en framställning därom icke kunde med säkerhet påräknas utan vore beroende på tillmötesgående. Beredningen framhåller i denna del, att i åtskilliga fördrag som Sverige numera ingått angående utlämning av förbrytare vardera fördragsstaten tillika förbundit sig att genom anställande av vittnesförhör eller annan undersökningsåtgärd bidra till utredning av brottmål som äro under handläggning inför myndighet i den andra fördragsstaten. Det hade också blivit internationell sedvänja, att de särskilda staternas domstolar lika litet i brottmål som i andra mål undandroge sig att lämna äskat bistånd. Beredningen hade därför ansett övervägande skäl tala för att våra domstolar finge möjlighet att låta upptaga bevis vid utländsk domstol även i mål rörande ansvar för brott. I överensstämmelse med vad sålunda anförts skall enligt förslaget den nya lagen äga tillämpning i alla slags mål. Med hänsyn till svårigheten för parterna i brottmål att inställa sig i utlandet samt vikten av att längre uppskov ej förekomma i sådana mål har emellertid i förslaget särskilt föreskrivits, att bevisupptagning utomlands i brottmål må äga rum endast om synnerliga skäl äro därtill.

Domstols rätt att föranstalta om bevisupptagning i utlandet har i förslaget utvidgats i ytterligare ett avseende. I den nuvarande lagen förutsattes att begäran från parts sida skall föreligga för att vittnesförhör utomlands skall kunna komma till stånd. Enligt 35 kap. 6 § nya RB äger rätten i såväl tvistemål som brottmål viss befogenhet att självmant föranstalta om bevisning. Om rätten därvid finner erforderligt att för bevisupptagningen anlita biträde av utländsk domstol bör, såsom beredningen framhåller, hinder ej föreligga däremot. Enligt förslaget skall därför beslut om bevisupptagning i utlandet kunna meddelas även utan yrkande av part. Med hänsyn härtill föreslås slutligen vissa jämkningar i den gällande lagens regler om hur kostnaderna för sådan bevisupptagning skola gäldas.

Lagrådet har, under hänvisning till vad som anförts vid nästföregående förslag, hemställt att rubriken till nu förevarande lag måtte till vinnande av överensstämmelse mellan de båda förslagen ändras till lag om bevisupptagning vid utländsk domstol. Denna lagrådets hemställan har jag ansett mig böra biträda.

Även de anmärkningar lagrådet framställt vid 2—4 §§ i förslaget synas mig böra iakttagas. I dessa delar har förslaget därför inom departementet omarbetats på sätt lagrådet förordat.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 april 1930 om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ.

De nuvarande bestämmelserna i förevarande lag den 4 april 1930 ansluta sig nära till stadgandena i förenämnda lag den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol. Beredningens ändringsförslag överensstämmer

också i tillämpliga delar med förslaget till ny lag i sistnämnda ämne. Då 1930 års lag har avseende endast å tvister mellan stater, kan förhör med part eller upptagande av partsed icke ifrågakomma. Några bestämmelser därom erfordras följaktligen icke.

Lagrådet har med hänsyn till de betydande ändringar som innefattades i det remitterade förslaget ansett lämpligt att den nu ifrågavarande lagen i likhet med 1899 års lagar om handräckning åt utländsk domstol och om vittnesförhör vid utländsk domstol ersattes av en ny lag. Härjämte har lagrådet, under hänvisning till vad som anförts vid förslaget till lag om handräckning åt utländsk domstol, hemställt att den nya lagen måtte erhålla rubriken lag om bevisupptagning åt vissa internationella organ ävensom att i lagtexten ordet handräckning måtte utbytas mot annat lämpligt uttryck.

Vad lagrådet sålunda hemställt har iakttagits.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 5 april 1935 om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet.

I det lagrum som avses med detta förslag angivas vissa omständigheter vilka medföra obehörighet att avlägga ed av nu ifrågavarande slag. Den föreslagna ändringen är betingad av att beredningen ansett, att behörighetsvillkoren för avläggande av sådan ed böra vara desamma som enligt 36 kap. 13 § nya RB gälla för avläggande av vittnesed.

Lagrådet har erinrat, att i lagens 1 § — som av beredningen lämnats oförändrad — föreskrevs att ed varom i lagen vore fråga finge upptagas av allmän underrätt eller å landet av domaren och i stad av den utav rådhusrättens lagfarna befattningshavare som rätten därtill utsett. Då enligt förslaget till lag om handläggning av ärenden underrätt i ärende av nu avsedda beskaffenhet skulle vara domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare, borde enligt lagrådets mening berörda föreskrift utgå i vad därigenom behörighet tillagts domaren på landet och befattningshavare vid rådhusrätt. Bifölles detta förslag, borde även 3 § undergå viss jämkning.

Bestämmelser att viss åtgärd i rättens ställe må vidtagas av domaren på landet eller viss ledamot av rådhusrätt förekomma flerstädes i åtskilliga lagar och författningar. Beredningen har, såsom framgår av dess betänkande, i allmänhet ansett sig kunna lämna dessa bestämmelser orubbade. Jämkning har i stort sett föreslagits endast då detta varit nödvändigt till förebyggande av feltolkning eller det ifrågavarande lagrummet måst ändras redan av annan anledning. De grundsatser beredningen sålunda tillämpat synas mig i princip böra godtagas. Att beträffande stadganden av här avsedda typ genomgående söka åvägabringa en anpassning till nya RB skulle medföra ett betydande arbete utan motsvarande nytta. I nu föreliggande fall har jag emellertid, särskilt med hänsyn till lagens ringa omfattning, ansett övervägande skäl tala för att den av lagrådet framställda anmärkningen beaktas. Då detta

leder till att samtliga paragrafer komma att underkastas ändring, har jag ansett lämpligast att den nuvarande lagen ersättes med en ny. Förslag därtill har utarbetats inom departementet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 om skiljemän.

Enligt den nuvarande lydelsen av första stycket i förevarande paragraf äga skiljemän, om ej parterna annorlunda bestämma, att vidtaga åtgärder för utredningens främjande såsom att anmoda part eller sakkunnig eller annan att infinna sig för att höras i saken eller uppmana part eller annan som innehar skriftligt bevis att hålla det till handa. Skiljemännen må emellertid ej stadga vite eller eljest använda tvångsmedel. Ej heller äga de upptaga ed. Med hänsyn härtill har genom stadgande i andra stycket åt parterna tillerkänts befogenhet att hos domstol påkalla förhör med vittne eller sakkunnig. Göres framställning därom och hava skiljemännen prövat åtgärden nödig samt parten ställt erforderlig utredning till förfogande, är domstolen pliktig att anställa förhör, därest icke laga hinder möter. Om förhöret skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat om vittnesförhör som i rättegång hålles vid annan domstol än den, där rättegången är anhängig.

Beredningen framhåller, att partseden i nya RB ersatts med förhör under sanningsförsäkran, varjämte editionsplikt införts samt bestämmelser meddelats om skyldighet att för syn eller besiktning tillhandahålla föremål som kan antagas vara av betydelse som bevis. I anslutning till vad sålunda stadgats föreslår beredningen, att bland de åtgärder som skiljemännen äga vidtaga för utredningens främjande skall upptagas även anmodan att tillhandahålla föremål som kan antagas äga betydelse som bevis. Därjämte har i förslaget meddelats föreskrift att skiljemännen ej äga anställa partsförhör under sanningsförsäkran. Samtidigt har emellertid parts rätt att påkalla domstols medverkan i fråga om bevisupptagningen utsträckts till att omfatta även förhör under sanningsförsäkran samt föreläggande att tillhandahålla skriftlig handling eller föremål. Som följd härav har ock föreskriften om tillämpning av reglerna för vittnesförhör i rättegång ersatts med en allmän hänvisning till nya RB:s stadganden om bevisupptagning utom huvudförhandling.

Lagrådet har vid sin granskning av förslaget icke funnit anledning till anmärkning mot detsamma.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Förevarande lagförslag, som likaledes lämnats utan erinran av lagrådet, innebär allenast en redaktionell jämkning, vilken omedelbart betingas av förslaget till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen om skiljemän.

Hemställan.

Såsom framgår av det förut anförda ha de till lagrådet remitterade förslagen i viss utsträckning underkastats omarbetning inom departementet med anledning av de erinringar lagrådet framställt. I samband därmed ha även vissa andra redaktionella jämkningar vidtagits, varjämte tiden för de föreslagna lagarnas ikraftträdande angivits till den 1 januari 1948. Efter behandlingen i departementet föreligga nu förslag till

- 1) lag om handläggning av domstolsärenden;
- 2) lag om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag);
- 3) lag om ändring i konkurslagen;
- 4) lag angående upphävande av 7 § 6. lagen den 13 maj 1921 (nr 226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;
- 5) lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser;
- 6) lag angående ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs;
- 7) lag angående ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed;
- 8) lag om ändring i utsökningslagen;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 22 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;
- 10) lag om bevisupptagning åt utländsk domstol;
- 11) lag om bevisupptagning vid utländsk domstol;
- 12) lag om bevisupptagning åt vissa internationella organ;
- 13) lag om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 14 juni 1929 (nr 145) om skiljemän; samt
- 15) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 14 juni 1929 (nr 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Jag hemställer att dessa lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Leffler.